

POHJANMAA MATKALLA MUUTOKSEEN

KESTÄVÄN KEHITYKSEN JA KIERTOTALOUDEN TIEKARTTA

KIERTOTALOUS | Paljon muutakin kuin jätteiden lajittelua

"Juu, kyllä meillä toki lajitellaan jätteet."

"Näin meillä on aina firmassa toimittu."

Kun puhutaan kestävästä kehityksestä ja kiertotaloudesta, moni ajattelee automaattisesti jätteiden lajittelua ja kierrätystä. Ne toki ovatkin osa kuviota, mutta kestävyys on myös paljon muuta. Kyse on siitä, että kiertotalouden mukaisen ajattelun halutaan tulevan esille kaikessa toiminnassa. Monen yrityksen kotisivulla on erillinen välilehti, jolla kerrotaan kestävyystyöstä. Sieltä voi lukea, kuinka yritys lajittelee jätteet, kuinka se on siirtynyt vihreään sähköntuottajaan ja mahdollisesti investoinut sähkökäyttöiseen yritysautoon. Kyse on kuitenkin perustavanlaatuisen muutosten tekemisestä, kestävyysajattelusta, joka näkyy kaikessa aina hankinnoista ja tuotannosta viestintään, markkinointiin ja tuotekehitykseen. Kyse on siitä, että ymmärretään kiertotalouden koskevan myös yrityksen taloutta, kilpailukykyä ja tulevaisuuden selviytymisedellytyksiä.

Olemme pitkään eläneet lineaarisessa kulutusyhteiskunnassa, missä tavaroita valmistetaan, käytetään ja heitetään sitten pois. Vasta nyt tavaroita on alettu kierrättämään, ja tulevaisuuden kiertotalousarjessa otamme vielä askeleen eteenpäin – kiertotalouden mukaisessa tuotannossa ei synny jätteitä, vaan kaikki hyödynnetään ja kierrätetään takaisin uuteen tuotantoon. Kuluttajat odottavat kestäviä ratkaisuja, työntekijät työskentelevät mielellään vastuullisilla työpaikoilla, eikä viime kädessä muuta vaihtoehtoa enää olekaan. On aika tehdä muutoksia.

Useimmille meistä muutokset ovat vaikeita, koska niin meidät ihmiset on rakennettu. Samaan aikaan olemme uteliaita ja meillä on vahva halu kehittyä. Pohjanmaalla meitä ohjaa lisäksi tahto tehdä asiat kunnolla ja mielellään myös ensimmäisinä ja parhaiten. Tästä syystä meillä on hyvät edellytykset olla kestävyystyön kärjessä, kannustaa yhdessä yhä useampia muuttamaan tuotantoaan. Pohjanmaa on pitkään ollut edelläkävijä, ja meillä on jätehuollossa pitkät perinteet. Nyt meillä on edellytykset olla maamme parhaita myös kiertotaloudessa, jopa maailman parhaita.

Kuinka pääsemme alkuun ja miksi tähän pitäisi ryhtyä?

Tästä tiekartasta löydät käytännön esimerkkejä, joista voit aloittaa tai joilla voit kehittää kestävyysajatteluasi. Esimerkit perustuvat viimeisimpään tutkimukseen ja vallitseviin trendeihin. Olemme panostaneet konkreettisiin oppaisiin, työkaluihin ja muistilistoihin, joiden tavoite on tehdä muutos sinulle yrittäjänä helpommaksi – oli yrityksesi suuri tai pieni. Haluamme auttaa sinua osallistumaan kestäväan Pohjanmaan rakentamiseen.

Millaisen jalanjäljen sinä haluat jättää?

TOMAS KNUTS, GÖRAN ÖSTBERG, RASMUS HAUTALA

POHJANMAA MATKALLA MUUTOKSEEN

– Kestävän kehityksen ja kiertotalouden tiekartta

Raportti julkaistiin vuonna 2021 osana CERM, *Circular Economy Road Map and Actionplan for Ostrobothnia Region in Finland* -hanketta. Vuonna 2024 tehtiin päivitys, osana EU:n osarahoittamaa SOF -hanketta *Sustainable Ostrobothnia as a Forerunner*. Projektipäälliköt: Pia Holkkola-Löf, Hanna Malkamäki ja Fredrik Hanstén.

JULKAISIJA: Oy Pietarsaaren seudun Kehittämisyhtiö Concordia, Vaasanseudun Kehitys Oy VASEK, Oy Yritystalo Dynamo ja Kristiinankaupungin elinkeinokeskus Oy

PROJEKTINJOHTAJAT: Tomas Knuts, Göran Östberg ja Rasmus Hautala

TUOTANTO: Sonja Finholm, Alfred Media

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO

1.1 Kohti kestävää Pohjanmaata	6
1.2 Monipuolinen elinkeinoelämä	8
1.3 Kiertotalous ja kestävä kehitys	10
1.4 Miten tämä koskee meitä?	12

2. POHJANMAA MATKALLA MUUTOKSEEN

2.1 Tavoitteet	14
2.2 Toimintasuunnitelma	14
2.3 Yrityksen muistilista	36

3. MINNE OLEMME MATKALLA?

3.1 Ohjausasiakirjat, trendit ja lainsäädäntö	50
3.2 Tilanne Pohjanmaalla	57
3.3 Kestävän kehityksen vauhdittajat ja haasteet	57
3.4 Kiertotalouden mukaiset liiketoimintamallit	59
3.5 Älä tee enemmän vahinkoa kuin hyvää	62
3.6 Esteanalyysi	62
3.7 Kuluttajatrendit	66

4. CASE POHJANMAA

4.1 Näin meillä on tehty	67
--------------------------------	----

5. TYÖKALUT JA OPPAAT

5.1 YK:n globaalit kestävä kehityksen tavoitteet	72
5.2 Hiilijalanjäljen laskenta	73
5.3 Viestintä	75
5.4 Raportointi	77
5.5 Huolehdi jätteistä	80

6. LUE LISÄÄ	81
--------------------	----

7. SANASTO	82
------------------	----

8. LÄHTEET	83
------------------	----

1. JOHDANTO

1.1 KOHTI KESTÄVÄÄ POHJANMAATA | Voimme olla edelläkävijöitä

Tulevaisuus kuuluu niille, jotka pystyvät siirtymään kestäviin ratkaisuihin ja omaksumaan innovatiivisen ajattelutavan. Kestävimpiä ratkaisuja syntyy usein haasteellisten aikojen myötä, jolloin uskalletaan mennä vastavirtaan ja kehittää kilpailukykyä. Viime vuosina globaali pandemia on vahvistanut tämän ymmärryksen merkitystä, ja yhä useammat yritykset ja alueet ottavat askeleita eteenpäin kestäviin ratkaisuihin siirtymisessä, saavuttaen samalla suurta kasvua ja menestystä.

Pohjanmaalla uusiutuvien energianlähteiden saatavuus on jo hyvä, ja alueella on pitkä kokemus teollisuustoiminnasta sekä vahvat perinteet yhteistyössä. Meillä on kaikki mahdollisuudet ottaa innovatiivinen liikellepanijan rooli kiertotalouden kehityksessä. Yritys voi toimia kestävästi monista eri syistä; syinä voivat olla halu parantaa maailmaa, houkutella ammattitaitoisia työvoimaa, säilyttää nykyinen henkilöstö tai luoda hyviä tarinoita markkinointia varten. Kestävyys voi myös olla tapa laskea kustannuksia ja lisätä marginaaleja tai vastaaminen asiakkaiden vaatimuksiin. Kestävyysajatelu on tullut jäädäkseen ja on tärkeä osa tulevaisuutta, ja koko yhteiskunnalta vaaditaan suuria muutoksia hiilineutraalin Suomen saavuttamiseksi vuoteen 2035 mennessä. Yritykset, kunnat, organisaatiot ja yksittäiset asukkaat voivat kaikki osaltaan edistää yhteisten kestävän kehityksen ja ilmastotavoitteiden saavuttamista. Ryhtymällä konkreettisiin toimenpiteisiin, muuttamalla toimintatapoja ja tekemällä rohkeita innovatiivisia aloitteita, Pohjanmaalla on hyvät mahdollisuudet johtaa kehitystä kohti kestävää ja hiilineutraalia Suomea.

Tämän tiekartan tavoite on tuoda esiin kiertotalouden mahdollisuudet Pohjanmaalla. Toimintaympäristön analyysi kuvaa trendejä ja syitä, joiden vuoksi kestävyystyö on tulevaisuuden edellytys. Analyysi tuo esiin myös liiketaloudellisia mahdollisuuksia yrityksille, eri toimialoille ja koko maakunnalle, sekä alueet, joilla nähdään suurimmat mahdollisuudet. Edelläkävijyyden tavoite edellyttää vahvaa tahtoa, resursseja, rohkeutta ja kykyä muutoksiin monilla alueilla. Kestävyys ei ole lopullinen päämäärä, vaan jatkuva prosessi, joka vaatii sitoutumista.

Suomi on asettanut tavoitteeksi hiilineutraaliuden saavuttamisen vuoteen 2035 mennessä ja hiilnegatiivisuuden nopeasti sen jälkeen. Ilmastolain tavoite on vähentää kasvihuonepäästöjä vähintään 80 prosentilla vuoden 1990 tasoon verrattuna ennen vuotta 2050, ja lakeja ja strategioita tarkistetaan varmistaakseen, että tavoitteet saavutetaan aikarajoissa. Emme ole yksin pyrkimyksissämme kohti parempaa tulevaisuutta; Euroopan komission vihreän kehityksen ohjelma, EU:n kasvustrategia ja kiertotalouden toimintasuunnitelma pyrkivät integroimaan ilmastonäkökulmat kaikkiin EU-politiikan osa-alueisiin. Euroopan unionin visio vuodelle 2050 on selkeä: Euroopasta tulee ensimmäinen hiilineutraali maanosa.

Huomio Pohjanmaahan

Tiekartan lähtökohtana ovat kansainväliset ohjausasiakirjat ja trendit, jotka vaikuttavat sekä euroopalaiseen että kansalliseen lainsäädäntöön ja käyttäytymiseen. Näistä aineksista käsin keskitymme siihen, mihin Pohjanmaan maakunnan ja pohjanmaalaisten yritysten tulee keskittää ponnistuksensa. On tuskin liioiteltua sanoa, että kestävään kehitykseen ja ilmastoon liittyvät kysymykset tulevat olemaan lähivuosien painopisteitä. Niihin sisältyy myös valtavia mahdollisuuksia, eikä suinkaan vähiten Pohjanmaalla.

MIKSI JUURI ME ONNISTUMME?

► MEILLÄ ON EDELLYTYKSET

Meillä on laajat verkostot ja onnistumiseen tarvittava päättäväisyys. Olemme tottuneita tekemään yhteistyötä ja toteuttamaan sen, mitä on päätetty.

► MEILLÄ ON INTO JA MOTIVAATIO

Meillä on ainutlaatuinen mahdollisuus olla edelläkävijöitä vähähiiliseen yhteiskuntaan ja kiertotalouteen siirtymisessä.

► MEILLÄ ON SELKEÄT TAVOITTEET

Vuonna 2030 Pohjanmaa on Pohjolan kestävin maakunta.

KESTÄVYYSTYÖMME VISIO ON MÄÄRITELTY SEURAAVASTI

KILPAILUKYKYINEN POHJANMAA

- Edistämme tietoon, innovaatioihin, liikkuvuuteen, digitalisaatioon ja robotisaatioon perustuvaa kestävää kehitystä.
- Hyödynnämme uusia ideoita ja innovaatioita konkreettisten toimenpiteiden kehittämisessä.

KESTÄVÄ POHJANMAA

- Näytämme tietä tulevaisuuden kestäviin ratkaisuihin.
- Luomme sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kunnianhimoisen kestävän maakunnan, jolla on yhteiset arvot ja vahva ekosysteemi.

KIERTOTALOUDEN POHJANMAA

- Edistämme kiertotalouteen siirtymistä.
- Työskentelemme kohti hiilineutraaliutta, kestäviä kiertotalouden ratkaisuja, fossiilitonta energiaa ja energian varastointia.

1.2 MONIPUOLINEN ELINKEINOELÄMÄ | Luksusjahdeista tomaatteihin

Pohjanmaa on Suomen teollisuusvaltaisinkin maakunta – lähes neljännes työpaikoista on teollisuudessa. Noin puolet teollisuustyöntekijöistä työskentelee energiateollisuusklusterin tärkeimmillä toimialoilla, joita ovat koneet ja laitteet, sähkö, automaatio ja perusmetalli. Nämä toimialat muodostavat puolet teollisuuden jalostusarvosta.

Energiaklusteri EnergyVaasa on Pohjanmaan suurin energiateollisuuden klusteri, ja Pietarsaaren seutu koostuu erittäin monipuolisesta vientiin suuntautuneesta elintarvike-, paperi-, komposiitti-, muovi-, vene-, metalli-, mineraalituote-, kone- ja laitteollisuuden keskittymästä. Näiden teollisuusalueiden liikevaihto on merkittävä. Olemme myös vahvoja alkutuottajia. Tiesitkö esimerkiksi, että yli 70 prosenttia Suomessa myytävistä tomaateista on viljelty Pohjanmaalla?

Suurin osa työpaikoista, noin 50 000 kappaletta, on palvelusektorilla. Teollisuuden työpaikkojen määrä on 23 000, kun taas alkutuotanto työllistää yli 4 000 henkilöä.

▶ VENEALA

Pohjanmaan veneitysten osuus on yli puolet koko maan veneenvalmistuksesta. Täällä ”veneenvalmistajien Mekassa” tuotetaan kaikkea luksusjahdeista alumiiniveneisiin ja vapaa-ajan veneisiin. Suurin osa menee vientiin.

▶ TUULIVOIMA

Pohjanmaa on yksi Suomen johtavista tuulivoima-alueista. Maan suurin tuulivoimapuisto perustettiin Korsnäsiin vuonna 1991, ja sen jakeen on rakennettu monia muita. Edelleen suunnitteilla on uusia alueita ja puistoja.

▶ AIP

Alholmen Industrial Parkissa Pietarsaareissa on yli 60 metsä-, metalli- ja veneteollisuuden yritystä, yhteensä 2000 työpaikkaa ja 1,3 miljardin euron liikevaihto. Viennin osuus on noin 1 miljardi euroa.

▶ MUOVITEOLLISUUS

Tarjoaa satoja työpaikkoja sekä tuotteita muun muassa teollisuudelle, maataloudelle ja rakennuslalle. Täällä yhdistyy tuotannon, kierrätyksen ja muovin keräämisen huippusaaminen.

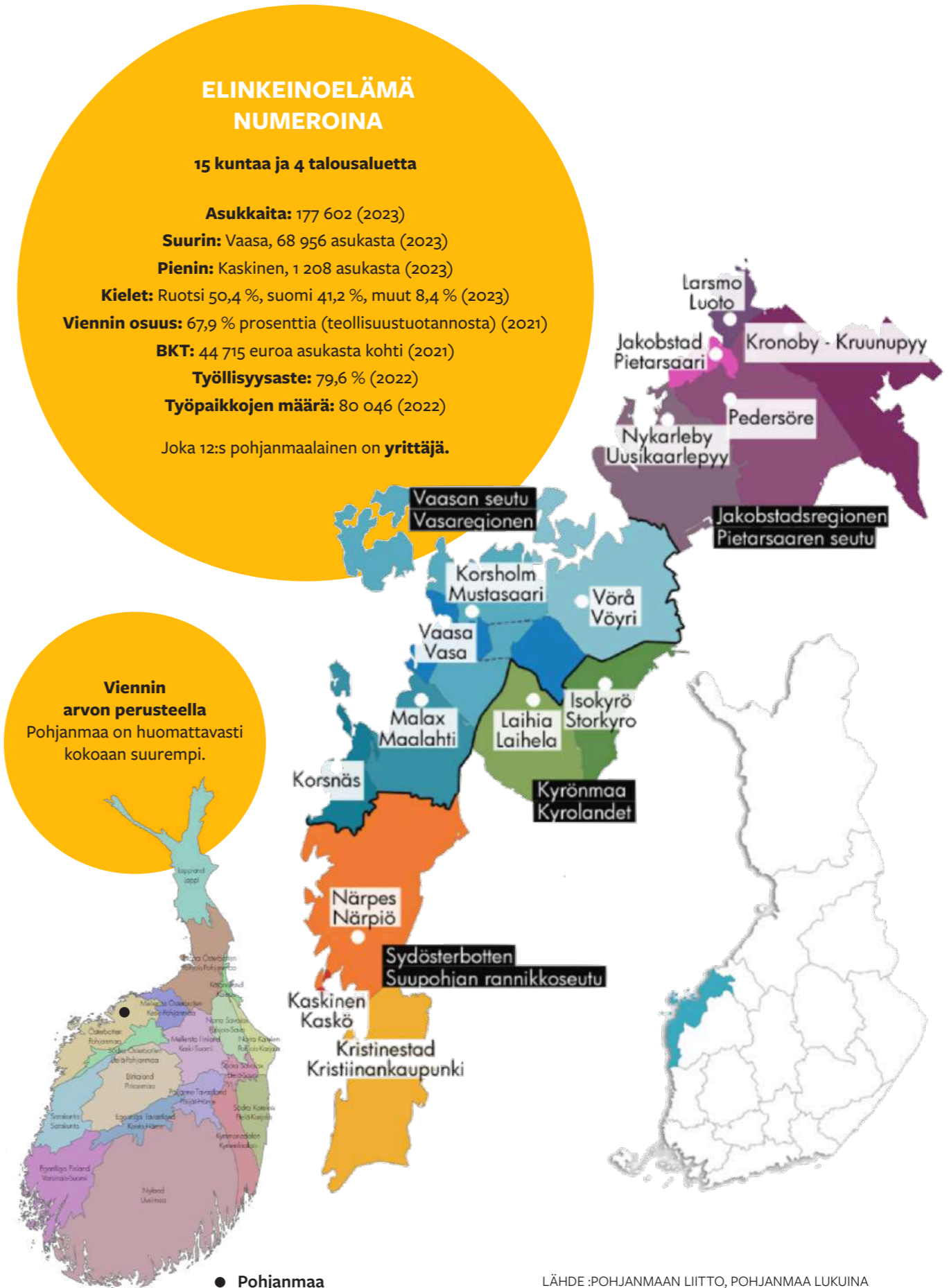
▶ ALKUTUOTANTO

Tärkeitä aloja: maidontuotanto, turkistarhaus, kasvihuoneviljely ja perunan viljely. Pohjanmaan maanviljelyn osuus koko maan maataloustuotannosta on 60 prosenttia.

▶ ENERGYVAASA

Pohjanmaan suurin energiateollisuuden klusteri, jonka muodostavat 180 yritystä ja 13 000 työntekijää. Liikevaihto on 6 miljardia euroa ja vientiaste noin 80 prosenttia.

1.3 KIERTOTALOUS JA KESTÄVÄ KEHITYS | Mitä se on?

Vastuullisuus

Vuonna 1987 ilmestyi YK:n raportti *Yhteinen tulevaisuutemme*, jota kutsutaan myös Brundtlandin raportiksi. Siinä kestävä kehitys määriteltiin kehitykseksi, jossa omien tarpeidemme tyydyttäminen ei vaaranna tulevien sukupolvien mahdollisuuksia.

Kestävyys voidaan jakaa kolmeen alueeseen: taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyys-teen. Kestävässä elinkeinoelämässä kannattavuus, ympäristön huomioiminen ja yhteiskunnallinen osallistuminen kulkevat käsi kädessä ja näkyvät kaikessa yrityksen toiminnassa. Kestävä kehitys on jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jolla varmistetaan hyvät elinolosuhteet nykyisille ja tuleville sukupolville.

TALOUDELLINEN KESTÄVYYS

Taloudellinen kestävyys merkitsee sisällöltään ja luonteeltaan tasapainoista kasvua. Kestävällä perustalla lepäävä talous helpottaa myös uusien haasteiden kohtaamista. Taloudellinen kestävyys minimoi jätteen syntymisen ja uusiutumattomien luonnonvarojen käytön. Taloudellinen kestävyys voidaan saavuttaa optimoimalla prosesseja, tehokkaalla kierrätyksellä ja uusiutuvien luonnonvarojen käytöllä.

EKOLOGINEN KESTÄVYYS

Ekologisesti kestävä Suomi näyttää tietä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja luonnon moninaisuuden turvaamisessa. Pohjoismainen hyvinvointivaltio yhdistettynä vastuulliseen ja vähentyneeseen luonnonvarojen käyttöön on maamme tulevan kilpailukykyyn takaava yhteiskuntamalli. Ekologisen kestävyuden kannalta keskeistä on varovaisuusperiaatteen huomiointi. Tämä tarkoittaa, että ympäristöä suojeleviin toimenpiteisiin ryhtymistä ei saa estää se, ettei toimenpiteen seurauksista ole tarpeeksi tieteellistä varmuutta

SOSIAALINEN KESTÄVYYS

Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa vastuuta toinen toisistamme ja yhteisestä tulevaisuudestamme. Sosiaalinen kestävyys asettaa ihmisen keskiöön. Kyse on ihmisoikeuksista kuten osallisuus, tasa-arvo ja suvaitsevaisuus. Lisäksi sosiaalinen kestävyys tarkoittaa huolehtimista Suomesta kokonaisuutena sekä maan tasa-arvoista kehittämistä.

”Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää tämän päivän tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää omat tarpeensa.”

GRO HARLEM BRUNDTLAND
WHO:n pääjohtaja 1998–2003

KUVA: UN PHOTO / PAULO FILGUEIRAS

Kiertotalous

”Kiertotalous on talouden uusi perusta, jossa tuotanto ja kulutus mahtuvat maapallon kantokyvyn rajoihin. Kestävä luonnonvarojen käyttö varmistetaan pitämällä materiaalit käytössä mahdollisimman pitkään, jotta niiden arvo säilyy. Kertakäyttökulutuksen sijaan tavaroita ja raaka-aineita jaetaan, vuokrataan, korjataan, päivitetään ja kierrätetään. Kiertotalouteen siirtyminen vaatii yhteistyötä, innovaatioita ja asennemuutosta.” (Ympäristöministeriö)

Nyt on aika muuttaa suuntaa ja tarkastella, kuinka käytämme resurssejamme. Viimeisten viiden vuosikymmenen aikana materiaalien kierrätys on kolminkertaistunut maailmassa. Kiertotaloudessa resurssit säilyvät yhteiskunnan kierrossa sen sijaan, että niistä tulisi jätettä. Hylkäämme perinteisen käytä ja heitä pois -yhteiskunnan (lineaarinen talous) ja siirrymme kiertotalouteen, jossa resursseja käytetään uudelleen niin pitkälle ja niin kauan kuin mahdollista. Kun tuote on tullut käyttöikänsä päähän, se käytetään uudelleen tai siitä tulee uusien tuotteiden materiaalia. Kiertotaloudesta on tullut liikkeelle paneva voima ympäristövaikutusten vähentämiselle ja se tuo mukanaan monia mahdollisuuksia yrityksille kaikilla toimialoilla.

Kiertotaloudessa siirrytään perinteisestä omistajuudesta tuotteiden saatavuuteen, jolloin tarvitsemme tuotteet ja tavarat voidaan jakaa, vuokrata ja kierrättää. Sen sijaan, että tuotettaisiin enemmän, hyödynnetään jo olemassa olevaa. Kiertotaloudessa tuotteita, niiden osia ja materiaaleja uusio-käytetään ja valmistettuja tuotteita käytetään tuottamatta jätettä. Kiertotaloudessa liiketoimintaetu ja resurssitehokkuus kulkevat käsi kädessä, kun toteutetaan kiertotalouden mukaisia materiaalivirtoja ja innovatiivisia liiketoimintamalleja. Kiertotalous perustuu täysin uusiutuvaan energiaan.

LINEAARINEN KULUTUS

KIERRÄTYSKULUTUS

KIERTOTALOUSKULUTUS

Vuonna 2024 astui voimaan EU:n korjausoikeusdirektiivi. Tavoitteena on varmistaa, että EU:n markkinoille tuodut tuotteet on suunniteltu kestävämpään pidempään, helpompi käyttää, korjata ja kierrättää, ja että ne sisältävät mahdollisimman paljon kierrätettyä materiaalia. Jotta kuluttajat voisivat tehdä ympäristöystävällisiä valintoja, tuotteiden kestävydestä ja korjausmahdollisuuksista tulee olla luotettavaa tietoa. Lue lisää direktiivistä:

www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240419IPR20590/right-to-repair-making-repair-easier-and-more-appealing-to-consumers

KUVA: IKEA

”Billy-kirjahylly ei enää ole ainostaan asiakkaiden kotiinsa kantama lopputuote – se on myös tulevien tuotteiden raaka-aine Ikean siirtyessä kiertotalouteen. Huonekalujätti aikoo nyt suunnitella valikoimassaan uudelleen kaiken, mitä ei voida kierrättää.”

DAGENS INDUSTRI
17.6.2020

1.4 MITEN TÄMÄ KOSKEE MEITÄ? | Panostus kannattaa

Kiertotalous ja kestävyys. Kestävä kehitys, kestävä kulutus ja kestävä yhteiskunta. Vastuullisuus ja kiertotalouden liiketoimintamallit. Käsitteitä on paljon, mutta mistä itse asiassa puhumme? Ja miksi meidän pitäisi alkaa ajatella ja toimia kestävästi?

Kestävyyden parissa työskentelyssä on kyse tietoisesta ja pitkän aikavälin strategiasta. Strategia tulee koskemaan useimpia liiketoimia ja yrityksiä, jotka ennakoivat tulevaa ja haluavat pysyä markkinoilla myös kymmenen vuoden kuluttua. Trendi on selkeä – kestävyteen panostavat yritykset ovat huomattavasti houkuttelevampia ja menestyvämpiä. Myös Pohjanmaalla kehitys on selkeää. Yhä useammat työntekijät ja asiakkaat odottavat vahvaa johtajuutta, selkeitä kannanottoja ja konkreettisia toimenpidesuunnitelmia. Kestävyystyö koskee kaikkia yrityksiä, ei vain suuria pörssiyrityksiä. Monet yritykset Pohjanmaalla ovat ymmärtäneet kestävästä työskentelystä merkityksen, kun taas toisten on ollut – tai tulee olemaan – pakko siirtyä siihen asiakkaiden tai kuluttajien takia.

Kannattavuus on elinkeinoelämässä a ja o. Myös tällä alueella kehityssuunta on selkeä: On huomattavasti kiinnostavampaa investoida yritykseen, jonka sosiaaliseen, ekologiseen ja taloudelliseen kestävyteen liittyvien riskien hallinta toimii kuin yritykseen, jolta puuttuu selkeä pitkän aikavälin suunnitelma kestävästä kehityksestä. Lisäksi on mahdollista säästää rahaa. Yritys, joka etenee toiminnassaan järjestelmällisesti ja pienin askelin kohti kestävästä toimintaa ja kiertotaloutta, huomaa aika pian olevansa myös tehokkaampi, kilpailukykyisempi ja kiinnostavampi.

”Haluamme toimia yhdessä paikallisten kumppaneiden kanssa, jotta voimme tukea luonnonvaroja tehokkaasti hyödyntävää tuotantoa ja taloutta niin alueellisesti kuin paikallisesti. Käytämme vain luotettavia alihankkijoita, jotka toimivat ympäristöystävällisesti ja täyttävät laatuvaatimuksemme.”

DERMOSIL

”Vastuullisesti toimimalla ja näistä toimenpiteistä asianmukaisesti viestimällä voidaan myös helpottaa tulevaisuuden huippuammattilaisten rekrytointia yritykseen.”

KIM RÄHOLM
Development and HSEQ Director, VEO

KUVA: VEO

<p>HYÖDYT</p> <p>Kiertotalouden mukaisissa kestävässä liiketoimintamalleissa</p> 	<p>RAHALLISET SÄÄSTÖT</p> <p>Kun resursseja käytetään älykkäämmin, esimerkiksi energiatehokkaammin, materiaalia säästetään ja jätteitä lajitellen, säästetään sekä rahaa että resursseja.</p>	<p>PAREMPI OHJAUS</p> <p>Yritysten, joilla on kokonaisvaltainen näkemys ja selkeä pitkän aikavälin kestävyysstrategia, on myös helpompi tehdä perusteltuja päätöksiä.</p>
<p>VAHVEMPI LIIKETOIMINTASUUNNITELMA</p> <p>Kun kestävä kehitys yhdistetään liiketoimintasuunnitelmaan, osallistetaan useampia kollegoita, jotka haluavat olla mukana ja vaikuttaa toimintaan positiivisesti omalla panoksellaan.</p>	<p>VAHVEMPI TAVARAMERKKI</p> <p>Tavaramerkki ilmaisee yrityksen identiteetin. Työskentelemällä kestävästi yritys lisää uskottavuuttaan ja samalla mahdollisuuksiaan uusiin ja parempiin liiketoimiin.</p>	<p>KASVAVA KYSYNTÄ</p> <p>Kestävästi ja vastuullisesti toimiva yritys houkuttelee uusia asiakkaita, etenkin niitä, joilla on korkeat vaatimukset. Monille asiakkaille kestävyys tarkoittaa turvallisuutta ja pitkänäköisyyttä.</p>
<p>UUDET YHTEISTYÖMAHDOLLISUUDET</p> <p>Vahva kestävyystyö avaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Työskentelemällä yhdessä muiden toimijoiden kanssa kestävyystyötä voi vahvistaa entisestään.</p>	<p>OSALLISUUS</p> <p>Työntekijät haluavat olla ylpeitä yrityksestä ja tuntea olevansa osallisia sen toiminnassa. Vastuullisessa yrityksessä työskentelystä tulee yhä tärkeämpää.</p>	<p>HELPOMPI REKRYTOINTI</p> <p>Mitä kunnianhimoisempi yritys on kestävyystyössään, sitä parempi maine sillä on työhakijoiden keskuudessa, mikä helpottaa uuden työvoiman rekrytointia.</p>
<p>PARANTUNEET RAHOITUSMAHDOLLISUUDET</p> <p>Selkeä kestävyysstrategia täyttää monet pankkien ja sijoittajien vaatimukset. Lisäksi mahdollisuudet saada kehitys- ja innovaatiotukea kasvavat.</p>	<p>HYVÄT YHTEYDET VIRANOMAIISIIN</p> <p>Kun yritys täyttää lait, säännöt ja määräykset sekä toimii ennaltaehkäisevästi ja pitkäjänteisesti, viranomaisten ja muiden julkisten organisaatioiden luottamus yritykseen kasvaa.</p>	<p>VÄHEMMÄN YMPÄRISTÖRISKEJÄ</p> <p>Yritys vähentää ongelma-jätteen ja ympäristö-ongelmien riskejä toimimalla kestävästi alusta saakka. Silloin säännöt ja direktiivit on myös helpompi täyttää.</p>

2. POHJANMAA MATKALLA MUUTOKSEEN

2.1 TAVOITTEET | Osaamista on jo valmiina

Pohjanmaalla on hyvät mahdollisuudet olla edelläkävijä yleisesti kestävän kehityksen kysymyksissä ja erityisesti kiertotaloudessa. Täällä on osaamista, yrittäjyyttä, intoa ja sitoutumista, infrastuktuuri sekä luontoa, joka henkii kestävyyttä. Paljon on jo tehty ja paljon on meneillään, mutta globaalissa kilpailussa mukana pysyminen vaatii toimenpiteitä. Nykyisessä kestävyyskeskustelussa sanotaan usein, että tulevaisuuden voittajat ovat ne, jotka uskaltavat ottaa askeleen kohti muutosta. Meidän on oltava Pohjanmaalla rohkeampia kuin koskaan ja kuljettava ennen tutkimattomia polkuja. Sillä tavoin elinkeinoelämämme menestystarinat ovat myös perinteisesti alkaneet.

MEIDÄN TÄYTYY:

- ▶ **Luoda lisää työpaikkoja** kestäville tulevaisuuden aloille kuten uusiutuva energia, energia- tehokkuuden lisääminen, energian varastointi, kestävä maa- ja metsätalous, kiertotalous, digitalisaatio, tutkimus ja kehitys sekä innovatiiviset ympäristö- ja ilmatoratkaisut.
- ▶ **Löytää taloudellisia elvytystoimenpiteitä** jotka edistävät sitä, että useammat yritykset pyrkivät saavuttamaan Pariisin sopimuksen tavoitteet ja YK:n globaalit kestävän kehityksen tavoitteet.
- ▶ **Panostaa enemmän paikalliseen kehitykseen** ja suurempaan omavaraisuuteen, missä tavoitteena ovat resilientit yhteisöt, esimerkiksi sijoittamalla ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, kestävään ruuantuotantoon sekä kiirehtimällä siirtymistä fossiilivapaaseen yhteiskuntaan. Koronapandemia on nostanut esiin monta esimerkkiä paikallisen verkoston ja korkean omavaraisuusasteen vahvuuksista
- ▶ **Luoda enemmän yhteistyöhankkeita** ja teollisia symbiooseja. Yritysten strategioille muodostuu kiertotalouden myötä uusi perusta. Kiertotalous edellyttää uudenlaisia yhteistyömuotoja sekä yritysten kesken että yritysten ja julkisen sektorin välillä. Lisääntyneestä yhteistyöstä hyötyvät viime kädessä kaikki.
- ▶ **Vaikuttaa lainsäädäntöön** ja löytää ratkaisuja olemassaoleviin esteisiin sekä kestävää kehitystä ja kiertotaloutta koskeviin asenteisiin.
- ▶ **Näyttää esimerkkiä ja innoittaa** myös muita yrityksiä ja seutukuntia toimimaan vastuullisemmin.

2.2 TOIMINTASUUNNITELMA | Kymmenen kärki

Kaiken kestävyystyön lähtökohtana ovat Agenda 2030 ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Niihin sisältyy sekä elinkeinoelämän kilpailukyky että resurssitehokkuuden kasvu. Globaaleja kestävän kehityksen tavoitteita on kutsuttu myös maailman liiketoimintasuunnitelmaksi. Kestävyystyö Pohjanmaalla edellyttää, että mukana ovat kaikki 17 kestävän kehityksen tavoitetta.

Olemme tunnistanee **kymmenen konkreettista toimenpidettä**, joita pidämme menestystekijöinä ja joihin Pohjanmaan tulee panostaa, jotta tämän tiekartan tavoitteet saavutetaan. Jokaista toimenpidettä seuraa joukko ehdotuksia siitä, kuinka työssä päästään alkuun.

<p>10 TOIMENPIDETTÄ</p> <p>joihin Pohjanmaan tulee panostaa</p>	<p>1. YHTEISEN OSAAMISEN VAHVISTAMINEN</p> <p>Sivu 16</p>	<p>2. NÄKYVYYDEN LISÄÄMINEN JA VIESTINTÄ</p> <p>Sivu 18</p>
<p>3. TÄYTTÄ KAASUA!</p> <p>Sivu 20</p>	<p>4. SUUNNITTELU EDELLÄ</p> <p>Sivu 22</p>	<p>5. OSA LAAJEMPAA EKOSYSTEEMIÄ</p> <p>Sivu 24</p>
<p>6. LISÄÄNTYNYT OMAVARAISUUS</p> <p>Sivu 26</p>	<p>7. KESTÄVÄ ENERGIA</p> <p>Sivu 28</p>	<p>8. VASTUULLINEN MATKAILU</p> <p>Sivu 30</p>
<p>9. HARKITUT HANKINNAT</p> <p>Sivu 32</p>	<p>10. UUDET LIIKEIDEAT</p> <p>Sivu 34</p>	<p>MITEN?</p> <p>Konkreettiset ehdotukset siitä, kuinka päästä alkuun ja kuinka jatkaa eteenpäin.</p>

1. YHTEISEN OSAAMISEN VAHVISTAMINEN

”Pohjanmaan yritysten ja kuntien on tärkeää liittyä kiertotalousverkostoihin, käyttää tukiohjelmiä ja jakaa tietoa avoimesti, jotta yhteistyön kautta kehitystä, kestäviä innovaatioita ja talouskasvua voidaan vauhdittaa.”

POHJANMAA MATKALLA MUUTOKSEEN
KESTÄVÄN KEHITYKSEN JA KIERTOTALOUDEN TIEKARTTA

On tärkeää, että pohjalaiset yritykset ja kunnat osallistuvat yhteisiin kiertotalouden verkostoihin ja alustoihin. Niille, jotka onnistuvat käyttämään luonnonvaroja tehokkaasti ja vähentämään jätteitään, kiertotalous tarjoaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja kilpailuetuja.

Tämän kehityksen saavuttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä ja tiedon jakamista, joille verkostot tarjoavat erinomaiset puitteet. Esimerkkejä verkostoista ovat Kiertotalous Suomi (KiSu), European Circular Economy Stakeholder Platform, Sitra ja ja kiertotalouden Green Deal -ohjelma.

Yhteisissä verkostoissa Pohjanmaan toimijat voivat jakaa ja vastaanottaa ajankohtaista tietoa sekä olla mukana parhaissa käytännöissä, mikä nopeuttaa uusien innovaatioiden syntymistä ja käyttöön-ottoa. Sitra ja muut vastaavat toimijat tarjoavat arvokkaita resursseja, kuten rahoitusta, tutkimustietoa ja kumppanuuksia, joiden avulla kiertotalouden ratkaisuja voidaan kehittää ja soveltaa paikallisesti. Tällaiset verkostot helpottavat myös yritysten ja julkisen sektorin yhteistyötä, tukevat kestäväää talouskehitystä ja luovat uusia työmahdollisuuksia maakunnassa.

Innovaatiot ovat usein tulosta eri alojen toimijoiden välisestä vuoropuhelusta. Green deal -ohjelmassa korostetaan juuri tätä yhteistyötä – eri toimijat voivat yhdessä toimiessaan kehittää ratkaisuja, jotka eivät olisi mahdollisia yksin toimimalla. Tärkeää on myös, että tiedonvaihto ja avoimuus kaikkien toimijoiden välillä korostuvat, sillä yhteisten ongelmien ratkaiseminen edellyttää kaikkien ponnistuksia ja näkemyksiä. Tämä johtaa nopeampaan kehitykseen, pienempiin ympäristövaikutuksiin ja kestävämpiin talouskasvumalleihin. Pohjanmaan osallistuminen näihin verkostoihin vahvistaa paitsi paikallista kilpailukykyä myös pitkäjänteistä kestäväää kehitystä koko maakunnassa.

EHDOTUKSET

- ▶ Liity verkostoihin. Kiertotalous Suomi -verkoston ja Sitran kaltaiset alustat tarjoavat arvokasta tietoa ja osallistumis- ja yhteistyömahdollisuuksia kiertotalouden edistämiseksi.
- ▶ Hyödynnä tukiohjelmiä. Kiertotalouden Green Deal -ohjelma tarjoaa rahoitusta ja resursseja uusien kestävien liiketoimintamallien kehittämisen tukemiseen.
- ▶ Vahvista paikallista yhteistyötä. Kannustaa yrityksiä ja kuntia luomaan paikallisia kumppanuuksia ja jakamaan parhaat käytännöt. Tämä lisää innovaatioiden määrää ja tukee kestäväää talouskasvua.
- ▶ Avoin tiedon jakaminen. Luo avoin kulttuuri, jossa ratkaisut ja kokemukset kiertotaloudesta jaetaan kaikkien toimijoiden kesken. Tämä auttaa ratkaisemaan yleisiä ongelmia sekä nopeuttaa ja tehostaa kehitystä.

2. NÄKYVYYDEN LISÄÄMINEN JA VIESTINTÄ

”Olemme työskennelleet ahkerasti säästääksemme energiaa sekä raaka-aineita, vähentääksemme jätteen määrää ja lisätäksemme kierrätystä, sekä vähentääksemme pysyvien orgaanisten kemikaalien käyttöä. Kehitämme terveellisempiä, turvallisempia ja tehokkaampia tuotteita ja prosesseja, joista sekä asiakkaamme että työntekijämme hyötyvät. Esimerkiksi pölyttömän hionnan konseptimme auttaa suojelemaan työntekijöiden keuhkoja, tarjoten samalla puhtaamman ja paremman pinnanviimeistelyn.”

MIRKA

Kestävyys ja vastuullisuus on nykyisin välttämätön osa yrityksen viestintää. Vastuun ottamisesta voi olla paljon hyötyä. Aito kestävyystyö vahvistaa yrityksen tavaramerkkiä ja vetovoimaa. Se edistää kasvua, parempia asiakas- ja sidosryhmäsuhteita sekä työntekijöiden ylpeyttä työpaikastaan. Mutta mikään ei tule ilmaiseksi – hyvä viestintä vaatii walk & talk -toimia.

Kestävyystyössä on keskeistä näyttää, että vastuullisuutta toteutetaan aktiivisesti. Kestäviin ratkaisuihin pyrkiminen ja uskallus nostaa kestävyystyö esille auttavat vahvan tavaramerkin rakentamisessa. Yhä useammat haluavat tietää, miten heidän tuntemansa yritykset toimivat maailmaa parantaakseen. Tämä koskee työntekijöitä, palveluntarjoajia ja alihankkijoita, yhteistyökumppaneita, osakkeenomistajia ja asiakkaita.

Kestävyysviestintä edellyttää, että otetaan selvää siitä, mikä on kohderyhmälle relevanttia ja mukautetaan viestintää sen perusteella. Useimmat meistä ovat tottuneet julkaisemaan tietoa vasta kun olemme valmiita, mutta koska kestävä kehitys on jatkuvaa työtä, on tärkeää raportoida sekä pitkän aikavälin tavoitteista että myös pienistä edistysaskelista. Se osoittaa, että olemme aktiivisia ja ajan tasalla ja otamme aiheen vakavasti. Tarvitsemme lisää tietoa eri kohderyhmien tärkeimmistä motiiveista kestävien vaihtoehtojen valinnassa. Pohjanmalla meidän on opittava viestimään paremmin, jotta asiakkaiden on helpompi tehdä kestäviä valintoja.

Monet yritykset välttävät kestävyysviestintää, koska pelkäävät ”viherpesua” (*greenwash*, tyhjien lupusten antamista). Sen sijaan päädytään vastakkaiseen suuntaan ja ”viherhyssyttelyyn” (*greenhush*, tehdään paljon, viestitään vähän). Monet yhtiöt ovat sitä mieltä, että voisivat itse tehdä enemmän ja uskovat muiden tekevän enemmän. On kuitenkin epärealistista odottaa, kunnes yritys on sataprosenttisen kestävä. Pohjanmaan elinkeinoelämän taso on jo monessa suhteessa korkea, mutta voisimme olla huomattavasti parempia kertomaan siitä, mitä teemme. Kun toimimme edelleen yhä paremmin ja samaan aikaan viestimme sekä pienistä että suurista edistysaskelista ja tavoitteista, on suuret mahdollisuudet edetä *greenhushing*-vaiheesta *greencashing*-malliin (lompakossa näkyvään kestävyystyöhön).

EU:n Green Claims -ympäristöväitendirektiivillä on merkittävä vaikutus yritysten vastuullisuusviestintään, koska se asettaa ympäristöväitteiden todenmukaisuudelle ja läpinäkyvyydelle tiukat vaatimukset. Yritysten on nyt kuluttajien luottamuksen lisäämiseksi todistettava, että niiden väittämät ympäristöhyödyt perustuvat vahvoihin todisteisiin ja tieteellisiin tietoihin. Tämä kehitys kannustaa yrityksiä parantamaan kestävä kehityksen strategioitaan ja viestintämenetelmiään erottuakseen kilpailijoihistaan vastuullisina toimijoina markkinoilla.

EHDOTUKSET

- ▶ Luodaan kestävyysviestinnän ympärille pohjalainen verkosto, foorumi, täydennyskoulutusta ja muuta koulutusta. Yhteistyön ja verkostoitumisen avulla yritykset voivat sparrata ja kehittää toisiaan.
- ▶ Luodaan lisää yrityksiä, jotka voivat auttaa kestävyysviestinnässä ja -raportoinnissa, sertifiointissa sekä GHG-laskennassa (kasvihuonekaasut) ja GRI-raportoinnissa.

3. TÄYTTÄ KAASUA!

”Biokaasu on ympäristöystävällistä, paikallisesti tuotettua ja jätteen kierrätystä. Se on edullista ja askel kohti fossiilitonta elämää.”

JÄTEHUOLTOYHTIÖ STORMOSSEN

Pohjanmaalla on yli 30 vuoden kokemus biokaasun tuotannosta ja nyt on aika vahvistaa asemaamme. Tarvitsemme yhteisen suunnitelman biokaasun tuotannosta ja jakelusta koko maakunnalle. Laajentamiselle on edellytykset – meillä on raaka-aineita, osaamista ja kehityspotentiaalia. Nyt tarvitaan vain rohkeutta ja tahtoa muutokseen.

Suomi on asettanut kunnianhimoisia tavoitteita vähäpäästöisen liikenteen edistämiseksi ja viestintäministeriö on laatinut useita päästöjen vähentämisstrategioita. Tavoitteena on vähentää liikenteen päästöjä 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja saavuttaa hiilidioksidineutraalius vuoteen 2045 mennessä. Tämä edellyttää siirtymistä perinteisistä fossiilisista polttoaineista uusiutuviin vaihtoehtoihin. Biokaasu on tärkeä osa tätä muutosta.

Biokaasu on uusiutuva ja vähäpäästöinen polttoaine, jolla voidaan merkittävästi vähentää liikenteen hiilidioksidipäästöjä ja parantaa ilmanlaatua. Biokaasun tuotanto perustuu orgaanisen jätteen, kuten maatalous- ja ruokajätteen, käsittelyyn, mikä ei pelkäästään vähennä kaatopaikkajätteen määrää, vaan edistää myös kiertotaloutta. Biokaasun käyttö liikennealalla ei ainoastaan edistä kansallisten ympäristötavoitteiden saavuttamista, vaan voi myös lisätä energiatehokkuutta ja parantaa paikallisten resurssien käyttöä.

Pohjanmaalla on erityiset edellytykset olla edelläkävijä biokaasun tuotannossa ja käytössä. Alueella on runsaasti maataloustuottajia ja biojätteen lähteitä, mikä mahdollistaa tehokkaan biokaasun tuotannon. Lisäksi Pohjanmaan vahva teollinen perinne ja yhteistyömahdollisuudet eri sidosryhmien, kuten kuntien ja tutkimuslaitosten, välillä voivat nopeuttaa biokaasuun liittyviä investointeja ja ratkaisuja. Tämä tekee Pohjanmaasta ihanteellisen paikan kehittää ja toteuttaa biokaasupohjaisia liikenneinnovaatioita, jotka tukevat kestävämpää ja vähäpäästöisempää liikennejärjestelmää.

EHDOTUKSET

- ▶ Suuntaa-antava ja kattava biokaasun tuotannon ja jakelun kokonaissuunnittelu, jossa selvitetään Pohjanmaan kaasuverkon edellytykset ja mahdollisuudet. On tarkasteltava useita tekijöitä: toimijat, kustannukset, infrastruktuuri, volyyymi, reititys, kapasiteetti ja ympäristövaikutukset.
- ▶ Selvitys nesteytettyä biokaasua (LGB) valmistavan yhteisen puhdistus- ja jalostuslaitoksen teknisistä ja taloudellisista edellytyksistä – edellyttäen, että tuotantovolyymi on riittävä. Kotimainen meriliikenteen polttoainevaihto LNG:lle.
- ▶ Teollista biokaasulaitosta suunniteltaessa on ympäristö- ja investointikysymysten lisäksi varmistettava seuraavat:
 - Jatkuva biomateriaalin saatavuus.
 - Sekä biomateriaalin että liejijätteen lyhyet kuljetusmatkat.
 - Tuotetun biokaasun käyttö/käyttäjät, ensisijaisesti ajoneuvokaasuna.
 - Liejijätteen käyttö/levitys lannoitteena tai maanparannusaineena.

KUVA: MIKKO LEHTIMÄKI

4. SUUNNITTELU EDELLÄ

”80 prosenttia ilmastovaikutuksista määräytyy suunnitteluvaiheen päätöksissä.”

EU-KOMISSIO
Kiertotalouden toimintasuunnitelma

Suuri osa ilmastovaikutuksista ja tuotantokustannuksista on peräisin päätöksistä, jotka tehdään jo suunnitteluvaiheessa. Silloin luodaan tuotteen elinkaaren perusta ja tässä vaiheessa määräytyy ympäristöön kohdistuva kokonaisvaikutus – raaka-aineiden hyödyntämisestä tuotantoon, jakeluun ja käyttöön sekä kierrätykseen, korjaukseen ja jätehuoltoon. Kiertotaloudessa ei ole kyse ainoastaan siitä, että olemassaolevista resursseista huolehditaan paremmin. Kyse on myös suunnittelusta, jolla vähennetään jätettä ja hävikkiä.

Suunnittelu on yksi keskeisistä innovaatioprosesseista. Tuotteiden ja palveluiden muotoilu ja suunnittelu vaikuttavat merkittävästi tuotteen elinkaareen. Arvioiden mukaan 80 prosenttia ilmastovaikutuksista ja 90 prosenttia tuotantokustannuksista on seurausta päätöksistä, jotka on tehty suunnitteluvaiheessa. Tuotteen ekologinen suunnittelu tarkoittaa koko elinkaaren huomioon ottamista – tuote on voitava huoltaa, korjata, päivittää, mukauttaa, purkaa ja kierrättää. Tuotteen käyttöiän pidentäminen on muutakin kuin kierrätystä. Kyse on tuotteen alkuperäisen tilan säilyttämisestä mahdollisimman pitkälle ajan kuluessa.

Ekosuunnittelu tarkoittaa sekä tuotteille että palveluille innovatiivisia suunnitteluratkaisuja, jotka pidentävät käyttöikä ja vähentävät jätettä. Valmistuksessa ympäristönäkökohdat ja elinkaariajattelu integroidaan tuotesuunnitteluun. Kun pitkään kestävä suunnittelu ja monta kertaa uudelleenkäytettäviä tuotteita hajoaa, voidaan tuotteen osista valmistaa uusia tuotteita, joilla on sama tai eri toiminto. Askel oikeaan suuntaan on EU:n *Right to Repair* (R2R) -direktiivi, jonka tavoitteena on parantaa kuluttajien mahdollisuuksia korjata ja huoltaa ostamia tuotteita, erityisesti elektroniikkaa ja kodinkoneita. Direktiivissä vaaditaan valmistajia tarjoamaan varaosia, korjausohjeita ja työkaluja sekä riippumattomia korjaamoja tuotteiden käyttöiän pidentämiseksi ja jätteen vähentämiseksi. Kuluttajilla on oikeus saada tietoa tuotteiden korjaamisesta, mikä tukee kestävä kehitystä ja kiertotaloutta. Tavoitteena on myös vähentää suunniteltua tuotteiden vanhenemista, jotta ne eivät rikkoudu tai niistä ei tule käyttökeltomattomia liian nopeasti. Tämän pitäisi kannustaa yrityksiä kehittämään kestävämpiä tuotteita ja parantamaan kuluttajien asemaa markkinoilla.

Valmistava teollisuus on Pohjanmaalla tärkeää ja merkittävää. Siirtyminen kiertotalouteen vaatii uusia tapoja tarkastella tuotantoa. Suunnittelussa on aiempaa enemmän ajateltava kestävyttä, jotta voidaan vastata vaatimukseen tuotteiden ja materiaalien elinkaaren jatkuvuudesta. Kun suunnitellaan oikein aina muotoilusta pakkauksiin ja kuljetuksiin, meillä on hyvät mahdollisuudet luoda kilpailukykyisiä ja kestäviä tuotteita.

EHDOTUKSET

- ▶ On luotava menetelmiä, koulutusta ja kokeilutoimintaa, jotka osaltaan lisäävät huomiota ekologiseen suunnitteluun valmistavassa teollisuudessa. Tämä tehdään yhteistyössä elinkeinoelämän ja korkeakoulujen kanssa.
- ▶ Keskitymme tuotteen suunnitteluun ja hukkamateriaalin ja jätteen mahdollisimman merkittävään vähentämiseen. Lisäämällä elinkaariajattelun tuntemusta jo suunnitteluvaiheessa voidaan parantaa yritysten kilpailukykyä.

5. OSA LAAJEMPAA EKOSYSTEEMIÄ

”Yhdessä toimimalla luomme synergiaa, jossa kestävä kehitys kannalta pidemmälle menneet toimialat ottavat vauhtia niille, jotka ovat vielä murros- vaiheessa. Yhdessä opimme toisiltaan ja vahvistamme kilpailukykyämme.”

ALHOLMEN INDUSTRIAL PARK
Pietarsaari

Yksikään yritys ei selviä kiertotalouteen siirtymisestä omin avuin. Olemme tottuneet työskentelemään yhdessä, mutta siirtyminen kiertotalouteen edellyttää entistä enemmän verkostoitumista ja konkreettista yhteistyötä. Yhteistyökumppaneiden löytäminen koko arvoketjusta voi helpottaa muutosta.

Lineaarista taloudesta kiertotalouteen siirtyminen vaatii uudentyypistä yhteistyötä. Työskennellä voi monella tavalla, mutta kaikki tavat vaativat yhteistyötä ja järjestelmiä, jotta koko materiaaliarvoketjusta voidaan ottaa vastuu. Parhaat edellytykset kiertotalouden mukaiselle yhteistyölle avautuvat silloin, kun joukko erilaisia toimijoita kokoontuu yhteen paikkaan. Yhteiset intressit tai resurssienhallinta voivat luoda perustan uudelle kiertotalouteen perustavalle yritys yhteistyölle ja synnyttää sekä kilpailu- ja liiketoimintaetuja että parantaa ympäristönsuojelun tasoa. Kun eri prosessivirroissa hyödynnetään tai vaihdetaan jätettä, energiaa, materiaaleja tai muita jäännöstuotteita, yhden prosessin jätteestä voi tulla toisen resurssi. Teolliset symbioosit ovat yhteistyömuoto ja tapa löytää mahdollisuuksia toisen resurssien kuten jätteen, raaka-aineiden, ylijäämäenergian, tilojen ja työvoiman käyttämiseen.

Pohjanmaalla olemme tottuneet yhteistyöhön, mutta yhteistyötä lisäämällä voidaan yhä saavuttaa paljon. Erityisesti jos valmistavassa teollisuudessa kiinnitetään enemmän huomiota elinkaariajatteluun ja arvoketjuihin, kiertotaloudelle on paljon mahdollisuuksia. Miltä yrityksen *after use* -strategiat näyttävät ja kuinka yhteistyötä tehdään muiden yritysten kanssa tuotteen tai palvelun koko elinkaaren aikana?

Esimerkki, jossa toimialat ovat ymmärtäneet yhteisten tavoitteiden tärkeyden ja yhteistyön hyödyt, on Pietarsaaren teollisuusklusteri Alholmen Industrial Park. Yritysten yhteisessä yhdistyksessä AIP:ssa ylläpidetään hyvää yhteistyötä, josta syntyy uusia synergiaetuja. Kiertotalous on luonnollinen osa alueen toimintaa, jossa yritykset pyrkivät minimoimaan tuotannossa syntyvää jätettä. Tavoitteena vuodelle 2030 on, että jätettä ei viedä kaatopaikalle. AIP:n hallituksessa on viisi tiimiä, jotka tekevät yhteistyötä eri teema-alueilla. Kaikki jäsenyritykset ovat edustettuina hallituksessa ja tiimeissä. Yhteistyö kattaa ympäristöasiat, viestinnän, henkilöstöasiat, turvallisuuden ja palvelutuotannon.

Työ on parasta aloittaa tasolta, joka mahdollistaa kestävät ratkaisut yrityksen omassa toiminnassa. Kyse voi olla tuotetasosta, liiketoimintamallin tasosta, prosessitasosta, teollisista symbiooseista, arvoketjuista tai infrastruktuurista.

EHDOTUKSET

- ▶ Luodaan elinkaariajatteluun perustuvia uusia kiertotalouden ekosysteemejä ja yritysklustereita. Kun tehdään yhteisiin resursseihin kuten materiaaleihin, energiaan, infrastruktuuriin, maa-alueisiin ja osaamiseen liittyvää yhteistyötä, luodaan edellytyksiä paremmalle liiketoiminnalle, kustannussäästöille, vahvemmille tavaramerkeille ja pienemmille ympäristöriskeille.
- ▶ Keskitetään käytännölliseen tutkimus- ja kehitystyöhön, joka liittyy yritysten välisiin symbiooseihin.
- ▶ Luodaan lisää hankkeita, jotka liittyvät rajattuja alueita koskeviin konkreettisiin kehittämissuunnitelmiin (esimerkiksi yhdellä teollisuusalueella).

6. LISÄÄNTYNYT OMAVARAISUUS

Koronakriisi lisäsi paikallisten arvoketjujen ja omavaraisuuden merkitystä. Tämä on Pohjanmaalle mahdollisuus. Meillä on vahvuus, joka monilta seuduilta puuttuu: elinkeinoelämämme on monipuolista ja sen ekosysteemit monine alihankkijoihin laajoja. Sellaisista käsitteistä kuin lähituotettu ja lähikuljetettu tulee yhä tärkeämpiä.

Pohjanmaalle on tyypillistä vientiin suuntautuneiden teollisuudenalojen alihankkijoina toimivien pienten ja keskisuurten yritysten suuri määrä. Paikallisten verkostojen ja yrittäjyyden vahvuus kävi erityisen selväksi koronapandemian aikana, kun monet yritykset ja kunnat joutuivat etsimään paikallisia toimittajia. Kuljetukset hankaloituivat, niiden hinta moninkertaistui ja paikallisten toimittajien merkitys lisääntyi huomattavasti.

Toimitusketjut muuttuvat ja on varmistettava, että vaihtoehtoja on useampia, jottei olla riippuvaisia yksittäisistä toimittajista toisella puolella maapalloa. Kestävän kehityksen kannalta paikallisilla arvoketjuilla on useita etuja:

- Parempi toimitusvarmuus kaukana sijaitseviin yhteistyökumppaneihin verrattuna.
- Muutoksia on yksinkertaisempaa tehdä, kun se todella on tarpeen.
- Toimittajan ja tilaajan side on vahvempi, kun suhteet ovat läheiset ja osallistutaan fyysisiin kokouksiin.
- Pienemmät kuljetuskustannukset ja myönteiset ympäristövaikutukset, kun kuljetusten ja varastoinnin energiantarve vähenee.
- Lyhyemmät toimitusajat. Komponentit ja palvelut toimitetaan "just on time".
- Taloudelliset edut paikallisyhteisölle. Paikalliset hankinnat tukevat osaltaan paikallisia työpaikkoja ja luovat uusia innovaatioita ja globaaleja kilpailuetuja.

Pohjanmaalla on hyvät edellytykset käyttää monipuolista elinkeinorakennetta edukseen. Yritysten nopea muutos- ja sopeutumiskyky muuttuneissa tilanteissa on yksi niistä syistä, joiden ansiosta voimme olla edelläkävijöitä niin kutsutussa local sourcingissa. Lähituotettu ja lähikuljetettu eivät ole ainoastaan elintarvikealan käsitteitä, vaan ne tarjoavat huomattavia mahdollisuuksia kaikilla toimialoilla. Viime vuosina olemme nähneet useita esimerkkejä siitä, kuinka globaalit yrityksemme ovat päättäneet vahvistaa asemaansa maakunnassa ja keskittää toimintansa tänne.

EHDOTUKSET

- ▶ Keskitetään niin kutsun local sourcingin mahdollisuuksiin. Kehitetään ja markkinoidaan konkreettisia esimerkkejä niin, että useammat yritykset ja kunnat näkevät paikallisten ja alueellisten ekosysteemien hyödyt.
- ▶ Ymmärrystä ja halukkuutta avoimeen ja aitoon yhteistyöhön paikallisissa verkostoissa.
- ▶ Luodaan foorumeita ja kehityshankkeita, jotka mahdollistavat monipuolisen elinkeinoelämämme tarjoamat edut.

”Kristiinankaupunkilainen yritys Potwell laski jo vuonna 2011 toimintansa ilmastovaikutuksen. Nyt päästöjä kompensoidaan tekemällä yhteistyötä 4H-organisaatio Taimiteon kanssa, joka istuttaa uutta metsää vanhoille pelloille ja soille, joita on käytetty turpeen nostoon.
– Luke on laskenut uuden metsän ilmastovaikutuksen ja laskelmien mukaan kompensoimme näin ilmastopäästöämme, sanoo toimitusjohtaja Teppo Vetoniemi.”

7. KESTÄVÄ ENERGIA

”Kiitos pitkäaikaisten puhtaaseen energiaan tekemiemme panostusten, voimme tarjota 100-prosenttisesti uusiutuvaa sähköä kaikille asiakkaillemme. Tarjoamme uusiutuvaa sähköä vaihtoehtona myös yritysasiakkaillemme.”

HERRFORS

Myös kiertotaloudessa tarvitaan energiaa hyvinvoinnin tuottamiseen. Erona on, että energia on kestävästi tuotettua ja uusiutuvaa ja hiilidioksidipäästöt ovat alhaisia. Tulevaisuudessa sähkö ja lämpö ovat fossiilittomia. Yksi tärkeimmistä tavoitteista on saada yritykset pienentämään hiilijalanjälkeään.

Pohjalaisilla yrityksillä on erinomainen tilaisuus siirtyä kohti täysin uusiutuvista energialähteistä tuotettuun sähköön ja lämpöön. Energiantuotantomme on lähes fossiilivapaata, ja olemme onnistuneet vähentämään tuontisähköriippuvuutta kohti omavaraisuutta. Hiilineutraaleja vaihtoehtoja on saatavilla sekä kaupungeissa että maaseudulla. Tuulivoimapuistoja rakennetaan nopeaan tahtiin, aurinkokennoja asennetaan laajasti, ja puujätettä sekä haketta käytetään lämmitykseen kaukolämpövoimaloissa ja omissa laitoksissa. Jätteenpolto tuottaa sekä sähköä että kaukolämpöä, ja biokaasua tuotetaan monin paikoin, mikä osaltaan vahvistaa paikallista energiatuotantoa. Maalämpö, kalliolämpö ja ilmalämpöpumput vähentävät radikaalisti ostettavan energian tarvetta, mikä edelleen pienentää hiilijalanjälkeä. Meillä on runsaasti osaamista, ja Pohjanmaan yritykset voivat suhteellisen helposti siirtyä kohti hiilineutraalia toimintaa. Nyt on oikea aika hyödyntää näitä mahdollisuuksia ja tehdä kunnianhimoisia investointeja kestävämpään energiatuotantoon.

SÄHKÖ. Sähkönkäytön hiilidioksidipäästöissä ratkaisevaa on niin kutsuttu jäännösjakauma, joka ilmaisee tietyn sähköntoimittajan sähköntuotantotapojen jakauman. Jokaisen sähköntoimittajan on ilmoitettava hiilidioksidipäästönsä. Esimerkiksi Vaasan Sähkön vuoden 2023 sähköntuotannon hiilidioksidipäästöt olivat 145,12 grammaa kilowattitunnilta. Fossiilittomasta sähköstä, siis esimerkiksi vesi-, tuuli-, aurinko- ja ydinvoimalla tuotetusta sähköstä, ei synny hiilidioksidipäästöjä.

KAUKOLÄMPÖ. Fossiililla polttoaineilla tuotettu kaukolämpö ei ole hiilidioksiditonta, vaan sillä lasketaan olevan tietty hiilidioksidipäästölukema kilowattituntia kohti. Uusiutuvilla lähteillä tuotettava kaukolämpö sen sijaan on hiilineutraalia. Jos puut jätetään metsään mätänemään, vapautuu hiilidioksidia. Jos puu poltetaan, hiilidioksidipäästö on sama, mutta lisäksi saamme lämpöä. Jos ostaa Vaasan Sähköltä vihreää kaukolämpöä, yhtiö toimittaa biomassasta ja jätteestä tuotettua hiilidioksidivapaata kaukolämpöä. Maaseudulla kaukolämpöverkkoon kytketyt käyttäjät tai omien hakelämpökeskusten käyttäjät käyttävät lähes yksinomaan biopolttoaineita, mikä tarkoittaa uusiutuvaa lämpöä ja erittäin pieniä hiilidioksidipäästöjä. Hiilidioksidipäästöjen laskennassa on parasta käyttää GHG-protokollan menetelmiä (katso s. 73). Tilastokeskus julkaisee kertoimet Suomen keskimääräisen kaukolämmöntuotannon CO₂-päästöille. Kertoimien perusteella laskettu vuosien 2020–2022 keskiarvo, jossa yhteistuotanto on jaettu energiamenetelmällä, on 145 kg CO₂/MWh (Lähde: www.motiva.fi/ratkaisut/energian kaytto_suomessa/co2-paastokertoimet)

JÄÄHDYTYS JA KAUKOJÄÄHDYTYS. Toimistojen ja muiden kiinteistöjen jäähdytys on yleisty-mässä. Jos jäähdytykseen käytetään vihreää sähköä, hiilidioksidipäästöt eivät kasva, mutta ”normaalia” sähköä käytettäessä hiilidioksidipäästöt kasvavat huomattavasti perinteiseen, ilman jäähdytystä tapahtuvaan ilmastointiin verrattuna. Kylmäaineiden ja freonin päästöt ovat haitallisia ja lisäävät hiilidioksidipäästöjä tuhatkertaisesti tavalliseen hiilidioksidiin nähden.

EHDOTUKSET

- ▶ Mahdollisimman monet yritykset siirtyvät fossiilittomaan energiaan sekä lämmityksen että sähkön osalta.
- ▶ Hiilijalanjäljen pienentämisen merkityksestä viestitään paremmin.
- ▶ Koordinoidaan t&k-resurssia ja käytännön sovelluksia sekä lisään yritysten, yliopistojen, korkeakoulujen, organisaatioiden ja rahoittajien yhteistyötä.

8. VASTUULLINEN MATKAILU

”Kestävä kehitys on yksi tärkeimpiä asioita saaristossa toimivalle matkailuyritykselle. Siksi käytämme saaristolaist tuotteita, saaristokeskeistä ruokaa, paikallista majoitusta ja huolehdimme luonnosta. Sekä asiakkaille että oppaille on tärkeää, että toimintamme on kestävä, ettemme jätä luontoon jälkiä.”

BENJAMIN DONNER

Aavameri Sea Kayaking, Itämeren alueen kestävin matkailupalveluiden tarjoaja 2020

Kestävä matkustaminen on ajan hengen mukaista. Trendi näkyy myös Pohjanmaalla. Monet ulkomaiset matkanjärjestäjät etsivät uusia alueita, ja maakuntamme on erittäin kiinnostava. Suomi on kolme vuotta peräkkäin nimetty maailman onnellisimmaksi maaksi ja mielenkiinto Suomea kohtaan lisääntyy. Euroopassa ympäristön kannalta, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävällä rannikkomatkailla on potentiaalia, erityisesti houkuttelee puhdas luontomme.

Matkailun kehittämismahdollisuudet ovat Pohjanmaalla merkittäviä. Taloudellista vaihtoa on mahdollista kasvattaa huomattavasti ja samaan aikaan huomioida ympäristö ja sosiaaliset arvot. Yhä useammat haluavat matkustaa kestävästi, ja matkanjärjestäjät valitsevat kumppaneikseen kuljetusyrityksiä, jotka pystyvät tarjoamaan ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja. Asiantuntijat arvioivat Perämeren matkailun voivan kasvaa noin 30–50 prosentilla. Useimmat kehittämiskohteiksi tunnistetuista matkailukohteista ovat luontomatkailla- ja kulttuuriympäristökohteita. Potentiaalia on myös veneilyllä ja purjehduksella sekä kalastus- ja kaupunkimatkailla. Matkat räätälöidään yhä useammin harrastusten ja vapaa-ajan aktiviteettien perusteella. Samaan aikaan matkat ohjautuvat turvallisiin matkakohteisiin, ja sosiaaliset mediat lisäävät saavutettavuutta.

Suurimmat esteet Pohjanmaan matkailun kehittämiseksi liittyvät innovaatioiden, tuotteistamisen ja markkinoinnin puutteeseen, puutteisiin sesonkiluonteisen luontomatkailla mahdollisuuksien hyödyntämisessä sekä haasteisiin alueen vahvuuksien tunnistamisessa ja hyödyntämisessä. On luotava lisää yhteistyötä, palveluketjuja ja verkostoja. Kestävässä matkailussa on huomioitava koko ketju, lähtien siitä kun vierailijat tulevat seudulle siihen saakka, kun he jatkavat matkaa. On kyse lentokenttä-, satama- ja rautatieasemakuljetuksista, mutta myös itse oleskelusta ja kaikista aktiviteeteista paikkakunnalla. Matkailualan toimijat tarvitsevat tietoa, työkaluja ja apua eri toimenpiteiden vaikutusten arviointiin ja vertailuun sekä hiilijalanjäljen laskemiseen. Systemaattinen kestävyys tavoitteiden seuranta on tärkeää sekä paikallisesti, kansallisesti että maailmanlaajuisesti. Kestävyysperiaatteita noudattavat yritykset ja matkailukohteet voivat **Visit Finland** -organisaation mukaan odottaa seuraavia **etuja ja vahvuuksia**:

- Kestävä matkailukohde on tulevaisuuden kysytyin kohde.
- Kestävä matkailu houkuttelee matkailijoita, jotka ovat valmiita käyttämään keskiverto-matkailijaa enemmän rahaa ja matkustamaan myös sesonkien ulkopuolella.
- Kestävyysajattelu on tullut jäädäkseen. Sekä markkinointiorganisaatiot että matkailijat odottavat yritysten kehittävän toimintaansa kestävyysperiaatteiden mukaisesti.
- Tulevaisuudessa vain kestävyysperiaatteiden mukaisesti toimintaansa kehittävät yritykset pysyvät mukana lisääntyvässä kilpailussa.
- Kestävyysajattelu parantaa palvelua ja vahvistaa ajattelua, jolle on ominaista vieraanvaraisuus.

EHDOTUKSET

- ▶ Edistetään kestävä matkailua esimerkiksi sertifiointin avulla.
- ▶ Käytetään Visit Finlandin *Sustainable Travel Finland* -ohjelmassa kehitettyä 7-asteista kehityspolkua yrityksille, jotka haluavat kehittää toimintaansa kestävä matkailun periaatteiden mukaisesti.
- ▶ Panostetaan ainutlaatuisen ja puhtaan luontomme hyödyntämiseen matkailutarkoituksessa. Kestävä matkailu on kuin luotu Pohjanmaata varten, kun vain näemme mahdollisuudet ja koordinoimme niitä.

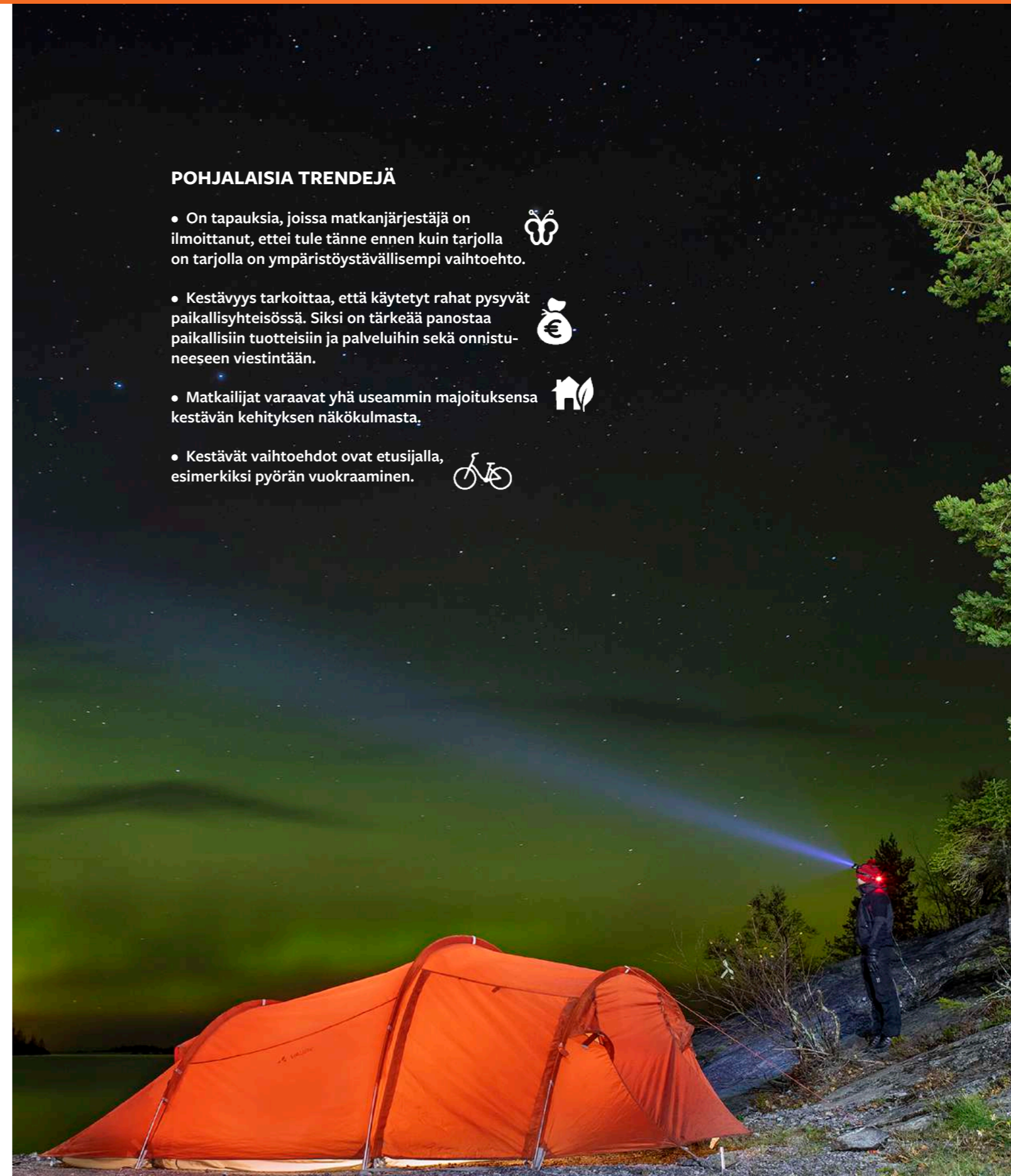
POHJALAISIA TRENDIÄ

• On tapauksia, joissa matkanjärjestäjä on ilmoittanut, ettei tule tänne ennen kuin tarjolla on tarjolla on ympäristöystävällisempi vaihtoehto.

• Kestävyys tarkoittaa, että käytetyt rahat pysyvät paikallisyhteisössä. Siksi on tärkeää panostaa paikallisiin tuotteisiin ja palveluihin sekä onnistuneeseen viestintään.

• Matkailijat varaavat yhä useammin majoituksensa kestävä kehityksen näkökulmasta.

• Kestävät vaihtoehdot ovat etusijalla, esimerkiksi pyörän vuokraaminen.

KUVA: DIETER BERGHMANS

9. HARKITUT HANKINNAT

”Kestävät hankinnat ohjaavat julkisia varoja vastuullisesti tuotettuihin palveluihin, tuotteisiin tai työpaikkoihin uudella, innovatiivisella tavalla. Luomalla kestäviä julkisia hankintoja hankintayksiköt valitsevat ympäristöystävällisen, sosiaalisesti ja taloudellisesti vastuullisen vaihtoehdon.”

KEINO-OAAMISKESKUS

Kiertotalous asettaa kunnille uusia haasteita. Kestävillä valinnoilla rakennamme hyvinvoivaa Pohjanmaata ja elinvoimaisia kuntia. Kestävästä ja innovatiivisista julkisista hankinnoista on siitä syystä tultava julkisella sektorilla vakiintunut toimintatapa.

Julkisen sektorin hankintat Suomessa vuosittain tavaroina ja palveluina noin 47 miljardin euron arvosta. Myös julkisissa hankinnoissa voidaan osaltaan edistää päästöjen vähentämistä ja innovatiivisten, kierrätettyjen materiaalien ja ilmastotietoisien ratkaisujen tarjontaa ja kysyntää. Julkisella sektorilla on sekä mahdollisuus että velvollisuus toimia hankinnoissa kestävyden ehdoilla. Kestävillä hankinnoilla voidaan vaikuttaa esimerkiksi vaatimukseen, jotka koskevat energia- ja resurssitehokkuutta, uusiutuvaa energiaa, kasvihuonepäästöjen vähentämistä, vaarallisten aineiden pienempää käyttöä sekä päästöjä, materiaalivalintoja, älykkäämpiä kuljetuksia, jätemäärän pienentämistä ja materiaalien kierrätystä. Elinkaarikustannuksiin perustuvat hankinnat takaavat myös taloudellisesti kestävä päätökset ja vauhdittavat osaltaan muutoksia sekä kunnissa että elinkeinoelämässä. Julkiset hankinnat ovat toisin sanoen keskeinen työkalu kierrätettyjen materiaalien siirtämisessä.

Jotta hankintayksiköt voivat tehdä hyviä hankintapäätöksiä, niiden on kehitettävä osaamistaan ja ymmärrystään siitä, missä hankinnoissa kestävyysnäkökulmat ovat tärkeimpiä ja kuinka ne voidaan ottaa huomioon. Onnistuneessa hankinnassa painopiste on suunnitteluvaiheessa unohtamatta kuitenkin itse kilpailutusta ja sopimusvaihetta. Motivan *Hyvän hankinnan ABC* -oppaassa on vinkkejä onnistuneeseen hankintaprosessiin. Kansallista Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomaista osaamiskeskus KEINOa voisi käyttää useammin myös Pohjanmaalla.

Pohjoismaiden ministerineuvoston selvityksessä nimetään neljä strategiaa, joilla kierrätettyjen materiaalien näkökulmaa voidaan laajentaa julkisissa hankinnoissa:

1. Hankintakriteerit, joista kierrätettyjen materiaalien periaatteilla valmistetut tuotteet tai palvelut hyötyvät, esimerkiksi kierrätysmateriaalista valmistettujen tuotteiden hankinta.
2. Kiertotaloutta edistävien uusien ja innovatiivisten tuotteiden, palveluiden ja materiaalien hankinta (voidaan asettaa ehtoja, jotka kannustavat innovatiivisiin ratkaisuihin).
3. Palveluiden ja uusien liikeideoiden hankinta. Näissä tapauksissa hankinta keskittyy tarpeen ratkaisemiseen palvelun avulla tuotteen sijaan.
4. Teollisia symbiooseja ja kierrätettyjen materiaalien mukaisia järjestelmiä edistävät hankinnat. Tämä strategia koskee lähinnä suuria investointeja. Yksi esimerkki tällaisista ratkaisuista on, kun yhden toimijan jätettä voidaan käyttää toisen raaka-aineena.

EHDOTUKSIA

- ▶ Yhteinen panostus kestävyyskriteerien käyttöön laajemmassa mittakaavassa julkisissa hankinnoissa.
- ▶ Kootaan yhteen ja tarjotaan tietoa, verkostoja ja koulutusta, joilla lisätään kestäviin julkisiin hankintoihin liittyvää osaamista.

Se joka uskaltaa tehdä muutoksia, on huomispäivän voittaja. Jos Pohjanmaa uskaltaa olla etulinjassa kestävyiden ja kiertotalouden suhteen, on panostettava uusiin ratkaisuihin. Kaikista ehdotuksista ei tule myyntimenestyksiä, mutta meidän on oltava mukana verkostoissa ja kartutettava tietoa ja osaamista, jotta voimme nopeasti sijoittaa oikeaan hevoseen.

DIGITALISAATIO. Digitalisaatio ja kiertotalous ovat tulevaisuuden yhdistelmä. Niissä on myös koronakriisin jälkeisten tukimahdollisuuksien painopiste ja kuulemmekin jatkossa lisää käsitteistä kuten *Smart circular economy*. Digitalisaatio voi helpottaa siirtymistä uuteen. Tarvitaan ratkaisuja, joiden resurssivaikutukset ovat mahdollisimman pieniä. Uusia kestäviä teknisiä ratkaisuja tarvitaan käytännössä kaikilla aloilla. Jätevirtojen ja uusien liikeideoiden yhdistämiseen liittyvät digitaaliset innovaatiot ovat jatkossa arvokkaita teemoja.

VETYKAASU. Vedyn käyttö ja polttokennot ovat erityisesti Japanissa ja Kiinassa huomion kohteena. Myös EU tekee merkittäviä investointeja vihreämpään energiaan, ja maat kilpailevat vetytalous ykköspaikasta. Euroopan komissio on vetystrategiansa ja tuotannolle ja tuonnille tavoitteita asettavan RePowerEU-suunnitelman avulla avannut oven uusiutuvan vedyn markkinoille. Uusiutuva vety on väline fossiilisten polttoaineiden korvaamiseen esimerkiksi liikennealalla.

LEVÄT. Levien viljelyä tutkitaan jo Vaasan yliopistossa ja Yrkeshögskolan Noviasa. Suomessa ja meidän alueellamme on jo startup-yrityksiä, joka panostavat levänviljelyyn ja puhdistamiseen. Levillä odotetaan tulevaisuudessa olevan suuri potentiaali ja voimme olla tämän kehityksen kärjessä.

RAVINTEET, JOILLA ON POTENTIAALIA. Typpi ja fosfori ovat alkuaineita, joita tällä hetkellä ei hyödynnetä. Stormossenin ja Novian eri hankkeet ovat keskittyneet tähän kokonaisuuteen, mutta asiassa on toistaiseksi otettu vasta horjuvat ensiaskeleet. RagnSells-yritys Ruotsissa on täydessä vauhdissa tällä kiinnostavalla kierrätysalueella. Erityisesti biokaasutuotannon liejijäte sisältää ravinteita, joita ei hyödynnetä optimaalisesti. Pohjanmaalla on asiasta jo jonkin verran osaamista, joka on nostettava seuraavalle tasolle.

LOPETTAA VAI ALOITTAAN? On sanottu, että ilmastokriisi ratkaistaan, kun lakataan tekemästä asioita. Pohjanmaalla tarvitaan startup-yrityksiä, jotka toteuttavat ilmastoälykkäitä hankkeita, nopeuttavat ilmasto siirtymää sekä kehittävät kiertotalouden liiketoimintamalleja. Juutummeko vanhoihin rakenteisiin, jotka voisi korvata ilmastoälykkäillä ratkaisulla? Mistä voimme luopua ja minkä ympärille voimme rakentaa liiketoimintaa?

MUOVIN KIERRÄTYS. Muoviala on Pohjanmaalla vahva. Jos voimme luoda muovipakkausten uudelleenkäyttöön liittyviä innovaatioita sekä uuden infrastruktuurin keräykseen, lajitteluun ja kierrätykseen, voimme synnyttää uusia tärkeitä liikeideoita, joihin kaikkialla peräänkuulutetaan ratkaisuja.

LAJITTELU JA KIERRÄTYS. Jätelainsäädännön muutokset asettavat uusia vaatimuksia kierrätykselle, mikä tarkoittaa uusia kierrätykseen, lajitteluun ja digitalisaatioon liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia.

EHDOTUKSET

- ▶ Luodaan uusia liiketoimintamalleja ja uskalletaan panostaa uusiin ideoihin ja hankkeisiin.
- ▶ Luodaan jakamisalustoja, huolto- ja korjauspalveluita.

2.3 YRITYKSEN MUISTILISTA | Näin pääset alkuun

Jokaiselle, joka haluaa pysyä tulevaisuuden kehityksessä mukana, on yhä tärkeämpää pystyä tarkastelemaan omaa yritystään laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa. Tiekarttaa työstettäessä yritysten kestävyystyöhön liittyvät opit ja kokemukset ovat käytännössä olleet samoja, riippumatta siitä kenen kanssa olemme puhuneet tai keitä asiantuntijoita olemme kuunnelleet: aloita yksinkertaisesti ja järjestelmällisesti, älä tee asioista liian vaikeita, mitä yksinkertaisempaa sitä parempi. Kyseessä on matka, joka ei koskaan pääty.

Monissa pohjalaisissa yrityksissä kestävyysajattelu on jo jäsennehty, kun taas toiset ovat lähtökuopissa. Kestävyysajattelussa alkuun auttavat yksitoista vinkkiämme kaikille, jotka jo työskentelevät kestävyystavoitteiden ja kiertotalouteen siirtymisen parissa, mutta myös sitä suunnitteleville. Kun ryhdytte työskentelemään huomioiden kestävä kehityksen, pystytte myös hallinnoimaan ja seuraamaan monia alueita paremmin. Voitte näyttää, miten osaltanne edistätte kestävä yhteiskuntaa ja osoittaa olevanne vastuullinen yritys. Se on kilpailuetu, kun potentiaaliset asiakkaat valitsevat, kenen kanssa haluavat tehdä yhteistyötä nyt ja tulevaisuudessa.

Kestävien liiketoimintamallien edellytykset eroavat eri aloilla. Siksi on tärkeä ottaa huomioon, että käytetyistä materiaaleista ja tarjotuista tuotteista ja palveluista riippuen tarvitaan erilaisia malleja ja ratkaisuja. Ensimmäiseksi voidaan tehdä olennaisuusanalyysi, jossa arvioidaan, mitkä kysymykset ovat sidosryhmille, työntekijöille, asiakkaille, hallitukselle ja rahoittajille tärkeimpiä. Koska yritykset ovat eri vaiheissa ja tilanteissa, olemme ottaneet lähtökohdaksi yksitoista teemakokonaisuutta. Siirtymä voi yritystyyppistä ja liiketoimintamallista riippuen tapahtua eri vaiheissa, yrityksen strategiasta ja priorisoinneista käsin. Kun päämäärä on selvillä, voivat listaamamme kysymykset ja kommentit auttaa alkuun. Toinen aloitustapa on käyttää lähtökohtana joitakin YK:n globaaleista kestävä kehityksen tavoitteista ja arvioida, miten ne vaikuttavat toimintaan. Riippumatta siitä, kuinka pitkällä olette tai oletteko vielä aloittaneet omaa kestävyysmatkaanne, voitte pohtia seuraavia:

- ▶ Uskalla aloittaa työskentely kestävä kehityksen parissa. Käytettävissä on asiantuntijoita ja muiden kanssa keskustelemalla löydät uusia tapoja toimia.
- ▶ Ottakaa lähtökohdaksi oma toimintanne ja omat edellytyksenne.
- ▶ Lähtekää liikkeelle juuri teidän toimintanne kannalta oleellisimmista alueista.
- ▶ Aloittakaa pienin askelin, joita voitte muuttaa ja parantaa.
- ▶ Tehkää yhteistyötä yrityksen sisällä ja sen ulkopuolella.
- ▶ Kestävyystyössä ei koskaan tulla valmiiksi – se on kehitysprosessi.

”Osallistukaa kestävä kehityksen tapahtumiin saadaksesi lisätietoja. Ota selvää, missä olet jo hyvä ja valitse yksinkertainen ja hallittava projekti. Menestyminen antaa motivaatiota jatkaa. Ja muista juhlia onnistumisia.”

DANIEL ASPLUND
Sustainability and Aftersales Manager, Ekeri

KUVA: CONCORDIA / EVA-STINA KJELLMAN

Yksitoista askelta kohti kestävä yritystä

Olemme listanneet yksitoista askelta, joita seuraamalla yritys voi tehdä kestävämpiä ratkaisuja. Kaikki askeleet eivät varmasti sovi kaikille yrityksille, mutta hyödyntäkää kysymyksiä ja vinkkejä, kun pohditte miten toimintanne voi kehittää kiertotalouden mukaiseksi. Kaikki yksitoista askelta on kuvattu tarkemmin seuraavilla sivuilla.

Mihin keskitytte?

Miettikää, onko yrityksen oleellista keskittyä johonkin tiettyyn vaiheeseen. Missä ilmastovaikutukseen on suurin ja mikä on helpoimmin hoidettavissa? Tässä voitte käyttää apuna tätä matriisia:

	Jos myytte palveluita	Jos myytte tuotteita	Jos valmistatte tuotteita
Aloita tästä	X	X	X
Tilat & energia	X	X	X
Raaka-aineet			X
Suunnittelu & tuotekehitys			X
Hankinnat	X	X	X
Tuotanto & valmistus			X
Kuljetus & jakelu	X	X	X
Viestintä & markkinointi	X	X	X
Myynti	X	X	X
Jätteet & kierrätys		X	X
Työntekijät & yhteiskuntavastuu	X	X	X

YKSITOISTA ASKELTA KOHTI KESTÄVÄÄ YRITYSTÄ

1. ALOITA TÄSTÄ | Huomio kestävyyteen

- ▶ **Päätäkää, että alatte työskennellä niin, että huomiota kiinnitetään kestävyyteen.** Ottakaa lähtökohdaksi oma ydintoimintanne. Varmistakaa, että yrityksen johto ohjaa kestävyystyötä ja tekee tärkeimmät päätökset. Silloin teillä on hyvät edellytykset onnistua.
- ▶ **Tehkää olennaisuusanalyysi.** Pohtikaa, mitkä alueet teidän yrityksessänne vaikuttavat eniten asiakkaisiin, alihankkijoihin ja sidosryhmiin. Aloittakaa niistä.
- ▶ **Oppikaa parhailta.** Inspiroitukaa kumppaneista tai kilpailijoista, jotka ovat kestävyystyössään pitemmällä ja hyödyntäkää heidän kokemuksiaan. Jos olette omalla alallanne jo parhaita, tarkastelkaa muita aloja.
- ▶ **Muotoilkaa kestävyystyönne tarkoitus.** Ottakaa lähtökohdaksi esimerkiksi toimialan omat periaatteet tai YK:n globaalit kestävä kehityksen tavoitteet. Ne kattavat suurimman osan yritysten toiminnasta ja ovat hyvä lähtökohta. Kuinka teidän työnne edistää kestävä kehityksen tavoitteita? Mitä kestävä kehitys teille tarkoittaa ja miksi se on tärkeää?
- ▶ **Asettakaa älykkäät tavoitteet.** Kääntäkää huomio kestävyystyöhön asettamalla älykkäät (SMART-idean mukaiset) tavoitteet (spesifit, mitattavat, hyväksytyt, realistiset, aikataulutetut), joita seuraatte säännöllisesti.
- ▶ **Viestikää.** Älkää siirtäkö edistysaskelista viestimistä, kunnes olette täysin tyytyväisiä tai 100-prosenttisesti kestävä kehitystä toteuttavia. Silloin ette koskaan pääse alkuun. Selkeä suunta ja vilpittömät pyrkimykset synnyttävät luottamusta ja innostavat. Viestintä ja avoimuus vievät kehitystä eteenpäin.
- ▶ **Osoittakaa yhteiskunnallinen hyöty.** Kertokaa, kuinka kestävyystyönne edistää myönteistä yhteiskuntakehitystä. Se vahvistaa sisäistä ymmärrystä ja tekee toiminnasta relevantimpaa.
- ▶ **Osallistakaa työntekijät.** Ottakaa työntekijät mukaan kehitystyöhön ja suhtautukaa parannusehdotuksiin myönteisesti. Kun useammat ovat mukana, vastuullisuus lisääntyy ja tavaramerkki vahvistuu.
- ▶ **Innostakaa yhteistyökumppaneita.** Asettakaa alihankkijoille vaatimuksia ja rohkaiskaa yhteistyökumppaneita kehittämään kestävyystyötään. Viestikää mielellään yhdessä, kun teette muutoksia ja otatte edistysaskelia.
- ▶ **Raportoikaa kestävästä kehityksestä.** Laatikaa kestävyysraportti, joka osoittaa sekä sen mitä teette että myös työn haasteet. Yhä useammat asiakkaat, sidosryhmät ja sijoittajat vaativat kestävä kehitystä

AVAINSANAT: Osallista, innosta, muotoile

2. TILAT JA ENERGIA | Vähempi parempi ?

- ▶ **Käykää läpi päästöt.** Kun ilmastovaikutuksista aletaan kiinnostua, ensimmäisenä nähdään toiminnasta kuten tuotannosta ja lämmityksestä aiheutuvat suorat päästöt.
- ▶ **Aloittakaa sähkölaskusta.** Ensimmäinen hiilijalanjälkeen vaikuttava asia, jonka voitte tehdä, on siirtyminen uusiutuvalla energialla tuotettavaan sähköön ja lämpöön. Kestävän, luotettavan ja uusiutuvan energian ja puhtaan polttoaineen saatavuus on ensimmäinen edellytys useiden niiden haasteiden kohtaamiseen, joiden edessä koko maailma on.
- ▶ **Käykää läpi tilat.** Ovatko tilat toiminnan kannalta tarkoituksenmukaiset? Onko teillä käyttämättömiä tiloja, joita lämmitetään turhaan? Ei kannata pitää yllä isompia tiloja kuin todella on tarpeen. On yrityksiä, jotka pienentävät tilojaan voidakseen kasvaa.
- ▶ **Näyttäkää esimerkkiä.** Valinnoillanne välitätte työntekijöille, myyjille, valmistajille ja sähköntuottajille tärkeän viestin energiatehokkuuden ja ympäristön huomioimisen välttämättömyydestä. Kuinka esimerkkinne tila- ja energiakysymyksissä näkyy?
- ▶ **Vähentäkää päästöjä.** Kasvihuonekaasujen päästöt ovat dramaattisesti lisääntyneet, mikä liittyy fossiilisten polttoaineiden käyttöön. Miten edistätte osaltanne energiahuollon ratkaisuja ja vähennätte samaan aikaan hiilidioksidipäästöjä?
- ▶ **Selvittäkää ekologinen jalanjälkenne.** Vähennätte sitä tehokkaasti vähentämällä yksityisautoilua, kuljetuksia ja matkoja.
- ▶ **Suosikaa yhteiskäyttöä.** Voivatko tilat olla yhteiskäytössä naapurin kanssa tai voiko käyttöön ottaa sisäisen vuokran, jolla neliöiden lukumäärää vähennetään?
- ▶ **Tuottakaa älykkäästi.** Tarkastelkaa materiaalien, kemikaalien ja veden käyttöä.

• Kansainvälisen laskentastandardin **GHG-protokollan** mukaan kasvihuonepäästöt jaetaan kolmeen niin kutsuttuun scopeen, jotka ilmaisevat päästöjen tason. Scope 1 keskittyy suoriin päästöihin (esimerkiksi omista ajoneuvoista tai öljypannuista). Scope 2 tarkastelee verkkoenergian käytöstä aiheutuvia epäsuoria päästöjä (sähkö, kaukolämpö, kaukojäähdytys, höyry). Scope 3 kattaa kaikki muut yrityksen arvoketjussa syntyvät epäsuorat päästöt.

AVAINSANAT: Päästöt, sähkölasku, yhteiset tilat

3. RAAKA-AINEET | Kaikki alkaa materiaalivalinnoista

- ▶ **Käyttäkää kestäviä materiaaleja.** Valmistusyrityksissä raaka-aineet ovat kestävä tuotannon perusta. Kiertotaloudessa tuotteet valmistetaan niin, että ne voi purkaa osiinsa ja käyttää aina uudelleen. Kestävien materiaalien on oltava luonnossa hajoavia tai ne on voitava palauttaa tuotantoon. Tavoitteena on, ettei mitään tarvisi heittää pois, jolloin tarve hankkia jatkuvasti uusia raaka-aineita vähenee. Kuinka suuren osan teidän tuotteidenne materiaaleista voi kierrättää?
- ▶ **Vähentäkää materiaalien käyttöä.** Tämä koskee tuotannon koko elinkaarta. Voiko materiaalin määrää vähentää arvioimalla uudelleen tuotteen koon tai painon?
- ▶ **Suunnitelkaa kestävästi.** Voiko tuotteen suunnitella kestävämmiin niin, että hukkamateriaalin osuus minimoidaan ja raaka-aine säilytetään mahdollisimman puhtaana, jotta sen uudelleenkäyttö on mahdollista?
- ▶ **Vähentäkää ympäristönkuormitusta** luopumalla ei-ympäristöystävällisten raaka-aineiden käytöstä. Onko mahdollista luopua myrkyllisistä aineista ja korvata ne muilla vaihtoehdoilla? Voiko ympäristöä kuormittavat materiaalit vaihtaa tuotteissa toisiin? Voidaanko myrkyllisiä materiaaleja välttää?
- ▶ **Käyttäkää vähemmän materiaalia.** Tarkastelkaa, onko mahdollista vähentää materiaalin, osien ja komponenttien määrää. Kun muotoilu ja suunnittelu arvoidaan uudelleen, materiaalin määrä saattaa pienentyä.
- ▶ **Kauanko tuote kestää?** Onko mahdollista siirtyä käyttämään vahvempia ja pitempikestoisia materiaaleja, jotka vanhenevat arvokkaasti ja joiden elinikä on pitempi? Voiko tuotteesta tehdä kevyemmän pienentämällä painoa ja kokoa? Onko olemassa kestävämpiä vaihtoehtoja, jotka eivät kulu yhtä helposti ja ovat iskun- ja vedenkestävämpiä tai pölytiiviimpiä?
- ▶ **Yhden hukkamateriaali, toisen resurssi.** Onko tuotannossa mahdollista käyttää raaka-aineena muiden yritysten hukkamateriaalia? Kun toimitte niin, tuote saa vahvemman kiertotalouden leiman.
- ▶ **Käyttäkää paikallisia raaka-aineita.** Onko mahdollista käyttää enemmän paikallisia raaka-aineita? Ilmastovaikutusten pienentämistä edistää kuljetusten väheneminen.
- ▶ **Valmistakaa kestävästi.** Käyttäkää älykkäitä tuotantotekniikoita, vähentäkää kompleksisuutta ja optimoikaa alihankkijaketjut ja (kuljetusten) volyymit.
- ▶ **Mitä tapahtuu, kun tuote on elänyt aikansa?** Voiko sen korjata? Voiko sitä käyttää uudelleen? Voiko sen purkaa ja käyttää uuden tuotannon raaka-aineena?

AVAINSANAT: Paikallisuus, kestävyys, uudelleenkäyttö

4. SUUNNITTELU JA TUOTEKEHITYS | Alusta saakka oikein

- ▶ **Suunnittelulla eroon jätteestä.** Euroopan komission mukaan 80 prosenttia ilmastovaikutuksesta ja 90 prosenttia valmistuskustannuksista on tulosta suunnitteluvaiheen päätöksistä. Yksi kiertotalouden avaintekijöistä on päästä suunnittelun avulla eroon jätteestä ja saasteista. Kuinka toiminta voidaan teillä suunnitella niin, ettei jätettä synny ja tuotteet ovat mahdollisimman puhtaita?
- ▶ **Tulevaisuuden tuotteet ovat myös raaka-aineita.** Mitä tuotteellenne tapahtuu, kun asiakas on käyttänyt sen loppuun? Kiertotaloudessa tuotteet kierrätetään aina. Tuotteet, jotka estävät siirtymistä kiertomalliin, on suunniteltava uudelleen, jotta ne toimivat tulevaisuuden raaka-aineina ja jätteet voidaan minimoida. Onko teidän tuotteillanne *after use* -strategiaa?
- ▶ **Kilpailuedut.** Suunnittelu vaikuttaa tuotantoprosessiin ja materiaalivalintoihin. Muotoilu on myös peruste kestävän tuotteen valinnalle. Mikä on teidän vahvuutenne?
- ▶ **Pientäkää ympäristövaikutuksianne.** Innovatiivisissa suunnitteluratkaisuissa otetaan huomioon tuotteen koko elinkaari raaka-aineen kierrätyksestä tuotantoon, jakeluun ja käyttöön, aina tuotteen kierrätykseen, korjaukseen ja jätteeseen saakka. Miltä tuotteenne tai palvelunne kokonaisympäristövaikutukset näyttävät?
- ▶ **Ymmärtäkää käyttäjien tarpeita.** Kestävä suunnittelu tarkoittaa käyttäjäystävällisten tuotteiden suunnittelua niin, että samaan aikaan huomioidaan tuotteen koko elinkaari soveltamalla ympäristökriteereitä kaikissa vaiheissa.
- ▶ **Asiakkaiden tarpeet muuttuvat.** Suunnitelkaa jo muotoiluvaiheessa, kuinka tuotetta päivitetään tai muutetaan muuttuvien tarpeiden tai käyttötarkoitusten perusteella. Silloin olette etulyöntiasemassa muihin nähden ja voitte mukautua käyttäjien vaatimuksiin ja tuleviin muutoksiin.
- ▶ **Pidentäkää elinikää.** Kun elinkaariajattelu otetaan käyttöön suunnittelussa, tuotteen elinaikaa voidaan pidentää. Onko tuotteelle suunniteltu myös uusi elämä ja uusi käyttötarkoitus? Tuotteen uudet käyttötavat ja uudelleenkäyttö on huomioitava jo suunnitteluvaiheessa.
- ▶ **Joustavuus ja ajattomuus.** Ajaton ulkoasu, korkea laatu ja toimivuus ovat kestävän tuotteen kulmakivet. Voitteko ottaa kantaa ja vastustaa ”käytä ja heitä pois” -yhteiskuntaa ja tarjota sen sijaan tuotteita, joita voi jakaa, korjata, päivittää, käyttää uudelleen tai kierrättää? Mitä se vaatii suunnittelulta ja muotoilulta? Voitteko viestiä siitä, kuinka tuotetta käytetään ja uudelleenkäytetään niin, että ympäristövaikutukset ovat mahdollisimman pienet?
- ▶ **Voiko tuotteen korjata?** Valmistautukaa tulevaan lainsäädäntöön. Uudet säännökset tulevat vaatimaan useiden tuotteiden suunnittelua niin, että ne voidaan korjata.

AVAINSANAT: Ajattomuus, elinikä, käyttäjäystävällisyys

5. HANKINNAT | Uskalla vaatia

- ▶ **Kestävää ja tehokasta.** Kestävät ja tehokkaat hankinnat ovat keskeinen osa yrityksen kilpailukyvyyn vahvistamista. Sekä yritykselle että asiakkaille voi luoda lisäarvoa valitsemalla kumppaneiksi kilpailukykyiset ja kestävät alihankkijat ja toimittajat.
- ▶ **Asettakaa korkeat vaatimukset.** Huolehtikaa siitä, että raaka-aineiden, komponenttien tai materiaalien hankinnassa asetetaan vaatimuksia niin kierrätysmateriaalille kuin ensiöraaka-aineillekin.
- ▶ **Tehkää ympäristöystävällisiä hankintoja.** Vaaditko toimittajilta ja alihankkijoilta aktiivista kestävyystyötä? Jotta kestävät ratkaisut ja myös raaka-aineiden kierrätys on mahdollista, huolehtikaa siitä, että saatte tietoa ongelmallisten aineiden sisällöistä tavaroissa ja materiaaleissa.
- ▶ **Mihin voitte vaikuttaa?** Pohtikaa niitä hankintoja, joihin voitte suoraan vaikuttaa. Voitte vaikuttaa kestävyystyöhön myös esimerkiksi pyytämällä siivous- tai kuljetusyritystä kehittämään kestäviä vaihtoehtoja. Näin myös omasta toiminnastanne tulee kestävämpää.
- ▶ **Tehkää riskiarviointi.** Nykyisten ja tulevien kumppaneiden riskinarviointi tehdään aina annettujen kriteereiden perusteella ennen sopimuksen allekirjoittamista. Ovatko yhteistyökumppaninne huomioineet kestävän kehityksen?
- ▶ **Pysykää selvillä alkuperästä.** Arkaluonteisten raaka-aineiden jäljittämiseen tarvitaan vakiintunut järjestelmä, jotta pysytte selvillä, missä ja kuinka raaka-aineet on tuotettu.
- ▶ **Riskienhallintakyky.** Jakelu- ja toimitusketjujen vaimistamisen merkitys on koronapandemian aikana käynyt selväksi. Niin kutsuttu *local sourcing* on tärkeää myös kestävyysnäkökulmasta. Voitteko tehdä paikallisia hankintoja? Onko lähialueella alihankkijoita? Paikallisen yhteistyön lisääminen edistää osaltaan myös ilmastojalanjäljen pienentämistä.
- ▶ **Käyttäkää hankinnoissa kestävyyskriteereitä.** Elinkaarikustannuksiin perustuvat hankinnat takaavat myös taloudellisesti järkevät päätökset.
- ▶ **Optimoikaa hankinnat.** Kun hankinnat optimoidaan ja koordinoidaan muiden yritysten kanssa, voidaan edistää kestävyystyötä. Onko hankintoja tehtäessä esimerkiksi mahdollista vähentää kuljetusten ilmastovaikutuksia?
- ▶ **Priorisoi ekologisesti.** Valitsetteko hankinnoissa ekologisia, ympäristö- ja vastuullisuusmerkittyjä tuotteita?

AVAINSANAT: Riskiarviointi, optimointi, priorisointi

6. TUOTANTO JA VALMISTUS | Tuota tulevaisuutta varten

- ▶ **Kestävä tuotanto.** Tuotteiden ja palveluiden luominen saastuttamattomilla, energiaa ja luonnonresursseja vaalivilla prosesseilla ja materiaaleilla on taloudellisesti antoisaa sekä työntekijöille, yhteiskunnalle ja kuluttajille vaaratonta.
- ▶ **Pidentynyt elinikä.** Kiertotaloudessa tuotteita jaetaan, vuokrataan ja kierrätetään. Se asettaa laadulle korkeammat vaatimukset. Huolehdi, että tuotteita voi käyttää pitempään, että ne ovat uudelleenkäytettäviä sekä korjattavissa ja kierrätettävissä.
- ▶ **Ympäristöystävälliset materiaalit ja raaka-aineet.** Yhä useammat asiakkaat ovat kiinnostuneita kestävästä ja ympäristöystävällisistä tuotteista. Voitteko siirtyä tuotannossa ympäristöystävällisiin vaihtoehtoihin ja välttää uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä?
- ▶ **Muistakaa tuotteiden seuraava elämä.** Tuleva lainsäädäntö vaatii entistä suuremmissa määrin, että tuotteita voidaan ylläpitää ja korjata. Miten se vaikuttaa teihin?
- ▶ **Tuottakaa uudelleenkäyttöä ajatellen.** Mitä tuotteillenne tapahtuu, kun ne saavuttavat elinikänsä? Sisältävätkö ne teitä (tai jotakuta muuta) kiinnostavia materiaaleja? Voiko ne purkaa osiinsa niin, että uudelleenkäyttö tai kierrätys on helppoa?
- ▶ **Suunnitelkaa kierrätystä ajatellen.** Helpottakaa ylläpitoa, korjausta, päivittämistä tai muokattavuutta jo tuotannossa. Huomioikaa työntekijöiden valmistusprosessin aikana keksimät parannusehdotukset.
- ▶ **Ajatelkaa elinikää.** Pidentäkää elinikää tarjoamalla tuotteita, jotka ovat toimivia, helppo-hoitaisia ja helppoja korjata. Maksimoikaa toimivuus ja varmistaakaa paras mahdollinen huolto.
- ▶ **Säästäkää energiaa.** Tuotteen käytön aikana kuluva energia on suuri ympäristövaikutusten lähde. Voiko prosesseissanne syntyvää ylijäämäenergiaa hyödyntää?
- ▶ **Optimoikaa pakkaaminen.** Miettikää, miten pakkaatte tuotteenne ennen kuin ne lähtevät tiloistanne. Ovatko pakkaukset ympäristöystävällisiä? Mitä pakkaukselle tapahtuu, kun sitä ei enää tarvita? Voitteko saada sen takaisin, jotta sitä voitaisiin käyttää useita kertoja?
- ▶ **Tehkää elinkaarianalyysyjä.** Jos haluatte pysyä paremmin selvillä todellisesta ympäristövaikutuksestanne, elinkaarianalyysi (LCA, life cycle assessment) voi olla hyvä tapa aloittaa. Elinkaariarviointi antaa tietoa koko arvoketjun ympäristövaikutuksesta mineraalien louhinnasta aina tuotteen käytöstä poistamiseen saakka.

AVAINSANAT: Materiaalit, raaka-aineet, energia

7. KULJETUS JA JAKELU | Mitä lähempänä sitä parempi

- ▶ **Optimoikaa jakelu.** Jakelulla on suuri vaikutus tuotteen tai palvelun ilmastojalanjälkeen. Optimoimalla jakelujärjestelmän ja kuljetukset yritys voi ottaa suuria edistysaskelia kestävyystyössään.
- ▶ **Parempi logistiikka.** Kun logistiikkaa toimittajan ja ostajan välillä parannetaan, voidaan jake-lusta tehdä kestävämpää. Tämä käsittää koko jakeluprosessin varastoinnista, tilausten käsittelystä ja pakkaamisesta parempaan ajoneuvojen lastaamiseen ja kuljetukseen asiakkaalle tai ostajalle sekä pakkausten palauttamisen.
- ▶ **Kuljetusten koordinointi.** Kun optimoidaan ja koordinoidaan jakelu ja kuljetukset, voidaan edistää toiminnasta aiheutuvien hiilidioksidipäästöjen vähentämistä. Onko mahdollista tehdä yhteistyötä naapurirytyksen kanssa jakelussa, hankinnoissa, jätteenkäsittelyssä ja muussa logistiikan suunnittelussa?
- ▶ **Käyttäkää ympäristöystävällisiä kuljetuksia.** Kuinka hoidatte tavaroiden lähetyksen ja jakelun? Tarvitseeko tuotteita lähettää? Minkä tyyppinen kuljetus on energiatehokkain? Onko kuljetusyritys ympäristösertifioitu?
- ▶ **Optimoikaa pakkaukset.** Kuinka tavara voidaan pakata käyttäen mahdollisimman vähän pakkaustilaa? Käyttäkää uutta teknologiaa ja materiaaleja. Miettikää toimivia ja älykkäitä pakkauksia, esimerkiksi sellaisia, jotka voi jäljittää IoT:n (Internet of Things) avulla.
- ▶ **Valitkaa oikea pakkausmateriaali.** Vähentäkää, minimoikaa ja optimoikaa pakkausmateriaali.
- ▶ **Vähentäkää pakkaustarvikkeita.** Luopukaa tarpeettomista pakkauksista, ylimääräisistä laatikoista tai kerroksista. Minimoikaa materiaalin käyttö, paino, koko ja mitat.
- ▶ **Käyttäkää kierrätyskelpoisia materiaaleja.** Ovatko pakkaukset kierrätettäviä tai uudelleen-käytettäviä? Käytä materiaaleja uudelleen, kun se on taloudellisesti mahdollista ja käytä pakkaukset uudelleen. Voidaanko samaa pakkausta käyttää muihin tuotteisiin? Tee pakkauksista toimivia ja arvokkaita lisäkäyttöä ajatellen.
- ▶ **Käytä fossiilitonta energiaa ja polttoaineita.** Pohjanmaalla biokaasukäyttöiset kuljetukset voivat edistää kestävyystyötä ja muodostua myös kilpailutekijäksi.
- ▶ **Paikallinen on parasta.** Lähikuljetukset käyttävät vähän resursseja.

AVAINSANAT: Logistiikka, koordinointi, älykkäät pakkaukset

8. VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI | Kerro!

- ▶ **Viestikää.** Kestävyysviestintä vahvistaa tavaramerkkiänne, inspiroi muita ja vie kehitystä eteenpäin. Tulevaisuuden asiakkaat odottavat tietoa tekemästänne kestävyystyöstä, jotta voivat itse tehdä kestäviä valintoja. Ellet näy, et ole olemassa, pitää mitä suurimmassa määrin tässä yhteydessä paikkansa.
- ▶ **Älkää odottako.** Kestävyystyö on jatkuvaa työtä. Siksi kannattaa kertoa tavoitteista ja kehitystyöstä. Selkeä suunta ja vilpittömät pyrkimykset luovat luottamusta ja innostavat. Kaikilla yrityksillä on pitkä matka kuljettavanaan kohti kestäväää ja kiertotalouden mukaista toimintaa, mutta viestintä vie kehitystä eteenpäin. Ei voi vain odottaa, kunnes on valmista.
- ▶ **Muotoilkaa näkemyksenne.** Mitä kestävyys teille tarkoittaa ja miksi se on tärkeää? Ottakaa lähtökohdaksi esimerkiksi YK:n globaalit kestävään kehityksen tavoitteet, mutta muokatkaa niitä juuri teidän toimintanne haasteet huomioiden. Mitä haluatte viestiä kestävään kehityksen näkökulmasta?
- ▶ **Analysoikaa.** Miten työntekijät, asiakkaat ja yhteistyökumppanit näkevät vahvuutenne ja heikkoutenne? Mitä mahdollisuuksia ja riskejä voi liittyä tavaramerkkinne profilointiin kestäväksi?
- ▶ **Valitkaa yksi kysymys.** On tärkeää panostaa yhteen sanomaan, vaikka mahdollisia vaihtoehtoja on paljon. Silloin viestintä on selkeämpää. Kun valitsette sanomaa, ajatelkaa sekä taakse- että eteenpäin. Mitä olette tehneet ja mitä haluatte tehdä? Visiot luovat osallisuutta. Valitkaa yksi kysymys, johon haluatte vaikuttaa ja johon uskallatte ottaa kantaa.
- ▶ **Osoittakaa yhteiskunnallinen hyöty.** Kertokaa, kuinka kestävyystyö omalta osaltaan edistää myönteistä yhteiskuntakehitystä, mutta älkää sekoittako kestävyyttä hyväntekeväisyys Hankkeisiin. Kestävään kehityksen on oltava olennainen osa sekä toimintaa että viestintää.
- ▶ **Olkaa avoimia.** Avoimuus on paras tapa luoda uskottavuutta. Kertokaa myös toiminnan vähemmän positiivisista puolista ja siitä, mitä konkreettisesti teette niiden korjaamiseksi. Olkaa valmiita vastaamaan kohderyhmienne kysymyksiin. Avoin viestintä on a ja o.
- ▶ **Välttää viherpesua.** Keskittykää konkreettisiin, todistettuihin vaikutuksiin ja toimiin. Viestikää vain sellaisesta, mikä pitää paikkansa, älkääkä esittäkö asioita ympäristön kannalta parempina kuin ne todellisuudessa ovat.
- ▶ **Pitäkää asiat yksinkertaisina.** Pyrkikää aina kuvaamaan työtänne mahdollisimman yksinkertaisesti ja helpotajuisesti. Hyödyntäkää tarinnallistamista, storytellingiä. Välttää ammattisanastoa, teknisiä yksityiskohtia ja lyhenteitä. Hyvä kestävyysviestintä voi olla avaintekijä myös työnantajabrändin kannalta.

AVAINSANAT: Kerro, muotoile, osoita

9. MYYNTI | Uudet vaatimukset

- ▶ **Uusi näkemys myynnistä.** Koska tulevaisuuden tuotteet ovat kestävämpiä, niitä käytetään pitempään ja tehokkaammin. Tämä tarkoittaa, että käsitys myynnistä tulee muuttumaan perusteellisesti. Uudet innovatiiviset tavat asettaa palveluiden tarjonta tuotteiden edelle mahdollistavat tämän kehityksen ja ovat avain menestykseen. Onko mahdollista varmistaa, että tarjoamaanne tuotetta käytetään tehokkaammin, esimerkiksi vuokraamalla, jakamalla, korjaamalla tai myymällä eteenpäin?
- ▶ **Asiakkaiden muuttuvat vaatimukset.** Varautukaa puhumaan myynnin yhteydessä kestävydestä. Kestävien materiaalien, tuotteiden, palveluiden ja digitaalisten vaihtoehtojen kysyntä kasvaa. Ovatko myyjänne valmiita kohtaamaan asiakkaiden kestävään kehitykseen liittyvät vaatimukset?
- ▶ **Odotukset alihankkijoita kohtaan.** Riippumatta siitä käytättekö alihankkijoita tai oletteko itse alihankkija, kannattaa ajatella asiaa. Miten kestävään kehityksen tavoitteet toteutuvat toiminnassanne? Jos asiakkaalla on kestävyteen liittyviä vaatimuksia, on todennäköistä, että ne koskevat myös teitä.
- ▶ **Saatavuus on a ja o.** Tulevaisuuden kuluttajille on enenevässä määrin tärkeää tuotteiden saatavuus, ei niiden omistaminen. Miten tämä vaikuttaa tapaanne myydä?
- ▶ **Kestävä kulutus.** Tuotteiden uudelleenkäyttö, vuokraaminen, jakaminen tai leasaaminen ostamisen sijaan on tulevaisuudessa uusi normaali. Tehkää kestävien valintojen tekemisestä, tuotteiden jakamisesta, korjaamisesta ja uudelleen käyttämisestä mahdollisimman helppoa ja kannattavaa sekä yritykselle että asiakkaille.
- ▶ **Viestikää.** Asiakkaat haluavat tehdä kestäviä valintoja ja oikeiden valintojen tekemisen on oltava helppoa. Tästä syystä palveluitanne koskevan tiedon on oltava selkeää, jotta yksittäisen kuluttajan on helpompaa tehdä kestäviä ja kiertotalouden mukaisia valintoja.

AVAINSANAT: Saatavuus, vaatimukset, viestintä

10. JÄTTEET JA KIERRÄTYS | Käykää läpi jätelajittelu

- ▶ **Käykää läpi jätteiden lajittelu.** Jotta kestävyys lisääntyisi, jätteiden määrää on vähennettävä. Kun seuraatte järjestelmällisesti jätemääriä ja -virtoja, lisäätte tietoisuutta. Miten käsittelette jätteitä? Kuinka usein tyhjennätte jätteastiat? Yrityksen jätemäärien ja oikean lajittelun pohtiminen johtaa automaattisesti kestävyysajatteluun. Lisäksi on mahdollista säästää rahaa.
- ▶ **Tehkää yhteistyötä.** Mikään yritys ei kykene siirtymään kiertotalouteen omin avuin. Kun teette yhteistyötä muiden yritysten kanssa, teidän jätteenne voivat osaltaan edistää toisten yritysten siirtymistä kiertotalouteen ja päinvastoin. Yhden jäte voi olla toisen resurssi.
- ▶ **Tarjotkaa kierrätystä.** Voitteko tarjota korjausta, uudelleenkäyttöä, kierrätystä tai mahdollisuuden tuotteiden palautukseen?
- ▶ **Lajitelkaa.** Jotta jätteen hyödyntämistä resurssina voidaan lisätä, on syntypaikkalajittelua parannettava. Jätteiden energiakäytössä polttamista käytetään vain sellaisen jätteen kohdalla, joka ei sovi hyödynnettäväksi muulla tavoin. Kaatopaikalle sijoittamista käytetään vain silloin, kun jätettä ei voida hyödyntää resurssina.
- ▶ **Tiedottakaa.** Kun asiakkaille tiedotetaan, kuinka tuotetta käsitellään, vähennetään ympäristövaikutuksia.
- ▶ **Vähentäkää jätettä.** Kiertotaloudessa ei synny jätettä. Kestävämpään tulevaisuuteen ei päästä pelkästään kierrättämällä. Tärkeintä on pohtia, kuinka jätemäärää vähennetään.
- ▶ **Suunnitelkaa oikein.** Kun tuotteen suunnittelussa lähdetään elinkaarinäkökulmasta, voidaan edistää jätteen vähentämistä ja selkeää after-use -strategiaa.
- ▶ **Tehkää oikeista ratkaisuista helppoja.** Kuinka voimme tehdä asiakkaalle helpommaksi kierrättää oikein? Kierrätys on tehokas tapa pidentää tuotteen elinikää.

AVAINSANAT: Lajittele, kierrätä, tiedota

11. TYÖNTEKIJÄT JA YHTEISKUNTAVASTUU | Sosiaalinen kestävyys

- ▶ **Ottakaa kaikki mukaan.** Sosiaaliseen kestävyteen kuuluvat osallistaminen ja yhdenvertaisuus ja siihen sisältyvät työympäristö, tasa-arvo, moninaisuus, terveys ja saavutettavuus. Joillekin asiakkaille tässä saattaa piillä liiketoimen toteutumisen ja toteutumatta jäämisen ero.
- ▶ **Sosiaalinen vastuu.** Huolehtikaa, että raaka-aineet ja tuotteet tulevat yrityksistä, joiden työolot ovat hyvät – riippumatta siitä, missä päin maailmaa ne sijaitsevat. Hyvinvoiva henkilökunta työskentelee tuottavammin, mikä vuorostaan on kannattavaa. Sosiaalisessa kestävydessä on kyse yrityksen hoitamisesta kunnan kansalaisen tapaan. Kenellekään ei pidä yrityksen toimien vuoksi käydä huonosti.
- ▶ **Mitä teette jo nyt?** Teette todennäköisesti jo tietämättänne monenlaista. Sosiaalisessa kestävydessä on kyse osallistamisesta ja kaikkien yhdenvertaisuudesta, sekä yrityksen sisällä että yhteistyökumppaneiden keskuudessa. Muistakaa viestiä myös itsestäänselvyyksistä.
- ▶ **Älkää pitäkö mitään itsestäänselvyytenä.** Sosiaalinen kestävyys voi kuulostaa banaalilta ja sen voi ajatella koskevan yrityksiä muualla päin maailmaa. Näin ei kuitenkaan ole. Työskentelemällä aktiivisesti sosiaalisen kestävyden eteen osoitatte, että kannatte vastuuta ja huolehditte, että koko toiminta rakentuu kestäväälle perustalle.
- ▶ **Arvot ja yhteiskuntavastuu.** Tämänhetkisten työmarkkinoiden suurin sukupolvi valitsee yhä useammin työpaikakseen yrityksen, jonka arvot ovat hyvät ja joka kantaa yhteiskuntavastuunsa.
- ▶ **Moninaisuus ja tasa-arvo.** Tutkimukset osoittavat, että yritykset, joiden organisaatio perustuu moninaisuudelle suoriutuvat paremmin kuin toimialan muut yritykset. Kuinka avoimia te olette?
- ▶ **Kestävyys on brändäystä.** Työntekijät tuntevat työskentelevänsä vastuullisessa yrityksessä ja asiakkaat haluavat tehdä yhteistyötä kumppaneiden kanssa, jotka toimivat kestävästi. Kertokaa selkeästi, että pyritte toimimaan sosiaalisesti kestäväällä tavalla, se saa muut kiinnostumaan yhteistyöstä ja asiakkuudesta kanssanne.
- ▶ **Missä vaikutatte?** Tarkastelkaa analyyseissä, miten yrityksenne vaikuttaa ihmisiin, jotta voitte tulosten perusteella tehdä sisäisiä ja ulkoisia muutoksia.
- ▶ **Yrityksessä ja sen ulkopuolella.** Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa, että työoloista huolehditaan sekä sisäisesti että ulkoisesti. Pyrkikää luomaan henkilökunnalle yhdenvertaiset, oikeudenmukaiset ja hyvät työolot, mutta huolehtikaa, että myös yhteistyökumppaneiden, asiakkaiden ja toimittajien henkilökuntaehdot ja olosuhteet ovat kestäviä.
- ▶ **Olkaa puutteiden suhteen avoimia.** Kun raportoitte myös siitä, mikä ei ole toiminnassa kestävä, osoitatte olevanne tietoisia haasteista. Se vahvistaa uskottavuutta.

AVAINSANAT: Tasa-arvo, arvot, avoimuus

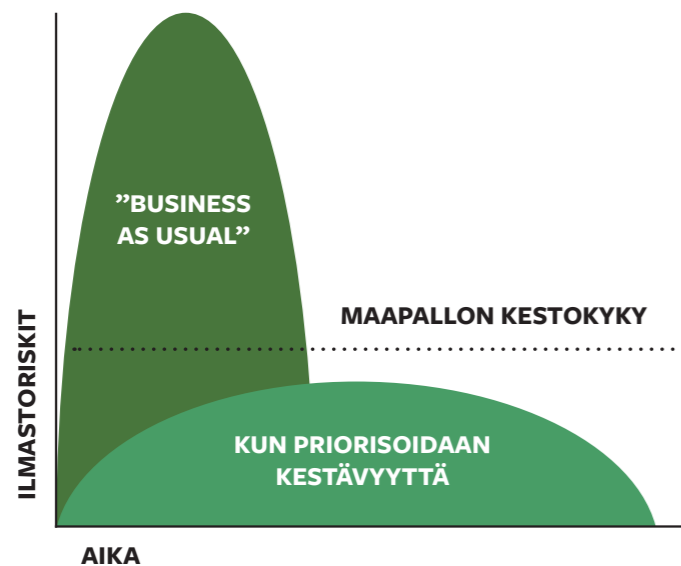
3. MINNE OLEMME MATKALLA?

3.1 OHJAUSASIAKIRJAT, TRENDIT JA LAINSÄÄDÄNTÖ | Jatkuvat päivitykset

Kiertotaloudessa on kyse kolmesta pääperiaatteesta:

- ▶ Jätteen ja saasteiden vähentäminen suunnittelulla.
- ▶ Tuotteiden ja materiaalien säilyttäminen käytössä.
- ▶ Luonnon järjestelmien uudistaminen.

Tässä luvussa annamme taustatietoa siitä, mitä on meneillään ja miksi Pohjanmaalla on panostettava kestäväan kehitykseen ja kiertotalouteen. Maailma muuttuu nopeasti. Ilmastonmuutoksen ja kestäväan kehityksen tavoitteiden vuoksi sekä kansainvälistä että kansallista lainsäädäntöä ja säännöstöä on arvioitava uudelleen. Kuluttajatrendit ja paikalliset arvot lisäävät myös painetta yhteiskunnan muutoksiin. Suomessa kulutamme tällä hetkellä resursseja kuin meillä olisi käytettävissämme neljä maapalloa (Earth Overshoot Day). Tarve käyrän madaltamiseen pätee myös kestävyysnäkökulmasta.

”Kansalaisille kiertotalous tarjoaa korkealaatuisia, toimivia ja turvallisia tuotteita, jotka ovat tehokkaita ja kohtuuhintaisia, kestävät kauemmin ja jotka on suunniteltu uudelleenkäyttöä, korjaamista ja korkealaatuista kierrätystä silmällä pitäen. Kokonaan uudenlaiset kestävät palvelut, tuote palveluna-mallit ja digitaaliset ratkaisut parantavat elämänlaatua, luovat innovatiivisia työpaikkoja ja parantavat osaamista ja taitoja.”

EU-KOMISSION KIERTOTALOUDEN TOIMINTASUUNNITELMA, 2020

YK:n globaalit kestäväan kehityksen tavoitteet: Olemme ensimmäinen sukupolvi, joka voi poistaa köyhyyden ja viimeinen, joka voi pysäyttää ilmastonmuutoksen.

Ohjausasiakirjat

Elinkeinoelämän vastuu tarkoittaa kestävyystyössä pohjimmiltaan yritystoiminnan hoitamista vastuullisesti ja kestävästi niin, että toiminnan kaikilla alueilla huomioidaan sosiaaliset, ympäristöön liittyvät ja taloudelliset tekijät. Kestäväan kehityksen tavoitteet ovat yhä tärkeämpiä sekä pienille että suurille yrityksille Pohjanmaalla. Tavoitteemme on koota yhteen tietoa keskeisistä ohjausasiakirjoista ja trendeistä, joista konkreettinen tiekartta tarkastelun ja seulonnan jälkeen muodostuu.

ELINKEINOELÄMÄN KESTÄVÄAN KEHITYKSEN JA KIERTOTALOUDEN TIEKARTTA POHJANMAALLA

► YK:n globaalit kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

YK:n globaalit kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030 ovat kunnianhimoisin kestävän kehityksen toimintasuunnitelma, josta maailman maat koskaan ovat sopineet. Tavoitteet toimivat käytännössä kaiken ilmasto- ja kestävyystyön lähtökohtina koko maailmassa ja ohjaavat suurta osaa tulevasta lainsäädännöstä ja priorisoineista. Kiertotalous edistää useita Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteista.

► Pariisin sopimus

Pariisin sopimuksen tavoitteisiin pääseminen, siis maapallon lämpenemisen pitäminen alle 1,5 asteessa, vaatii kaikilta sopimusosapuolilta kunnianhimoisia toimia päästöjen vähentämiseksi. Tavoitteena on, että maailmanlaajuiset kasvihuonekaasujen päästöt saavuttavat huippunsa mahdollisimman nopeasti ja sen jälkeen päästöt nopeasti vähentyvät. Suomi hyväksyi sopimuksen 14.11.2016 ja on myös sitoutunut ryhtymään toimenpiteisiin.

► Green Deal

Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelman (Green Deal) tähtäimessä on hiilineutraali EU vuonna 2050. Ohjelman tavoitteisiin kuuluvat esimerkiksi isot päästöjen vähennykset, investoinnit huippututkimukseen ja innovointiin ja biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen. EU hyväksyi vuonna 2023 ns. 55-valmiuspaketin (Fit for 55), joka sisältää uuden ja tarkistetun lainsäädännön vuoden 2030 tavoitteen saavuttamiseksi. EU-komissio on muun muassa hyväksynyt toimintasuunnitelman kiertotalouteen siirtymisen nopeuttamiseksi, mikä on yksi vihreän kehityksen ohjelman päätavoitteista. (www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20210128STO96607/miten-eu-aikoo-saavuttaa-kiertotalouden-vuoteen-2050-menessa)

► Clean Industrial Deal

Suunnitelma perustuu neljään pääpilariin: yksinkertaistetut säännöt, rahoituksen saatavuuden parantaminen, työvoiman osaamisen kehittäminen ja globaali yhteistyö. Toimenpiteisiin kuuluvat vihreiden hankkeiden lupaprosessien nopeuttaminen, innovaatioiden tukeminen julkisella ja yksityisellä rahoituksella sekä kestävien toimitusketjujen edistäminen raaka-ainekauppasopimusten ja strategisten kumppanuuksien kautta.

► Euroopan komission kiertotaloutta koskeva toimintasuunnitelma

Kiertotalouden toimintasuunnitelmassa on toimenpiteitä, jotka auttavat EU:ta pääsemään hiilineutraaliin Euroopan tavoitteeseen vuonna 2050. Suunnitelmassa ehdotetaan elektroniikan, tekstiilien ja muovin kestävään tuotantoon, kuntien jätemäärän puolittamiseen sekä kestävämpiin pakkauksiin tähtääviä toimenpiteitä. Komissio painottaa, että toimintasuunnitelma on tarkoitus yhdenmukaistaa olemassaolevien ja uusien strategioiden kuten globaalien kestävän kehityksen tavoitteiden ja EU:n uuden teollisuusstrategian kanssa. Toimintasuunnitelmassa on 54 toimenpidettä, joiden on määrä pidentää tuotteiden elinkaarta tuotannosta ja kulutuksesta jätehuoltoon ja uusioraaka-aineiden markkinoihin. Suunnitelmassa nostetaan esille viisi priorisoitua aluetta, joilla kiirehditään arvoketjun muutosta – muovi, ruokahävikki, tärkeät raaka-aineet, rakentaminen ja purkutytöt sekä biomassa ja biopohjaiset tuotteet.

► EU-taksonomia

Niin kutsuttu taksonomia sisältää EU:n määritelmän kestävästä yritystoiminnasta. Aiemmin kukin pystyi itse määrittelemään, mitä pidettiin kestäväksi, mikä johti suuriin eroihin ja laajalle levinneeseen viherpesuun. Taksonomia-asetuksella luodaan luokitusjärjestelmä ympäristön kannalta kestäville investoinneille. Sektorikohtaiset tarkemmat vaatimukset vahvistetaan asetuksilla. Taksonomia selke-

yttää Pariisin sopimuksen vaatimuksia Euroopassa ja tekee niistä aivan toisella tavalla vertailukelpoisia. Jotta taloudellista toimintaa voidaan pitää ympäristön kannalta kestäväksi, sen on edistettävä merkittävästi yhtä tai useampaa kuudesta asetetusta ympäristötavoitteesta, vältettävä aiheuttamasta merkittävää vahinkoa muille tavoitteille ja täytettävä tietyt kestävyysperusvaatimukset.

► EU:n kestävän rahoituksen toimintasuunnitelma

EU:n kestävä rahoitusta koskeva toimintasuunnitelma tuo mukanaan vaatimuksen, jonka perusteella on julkistettava, kuinka kestävä kehitys huomioidaan sisäisissä prosesseissa sekä mitä saa kutsua kestäviksi investoinneiksi. Yritysten kannalta yhteistyö kestäviä tuotteita koskevan kehityksen luomisessa tarjoaa uusia mahdollisuuksia EU:ssa ja sen ulkopuolella. Tämä asteittainen mutta peruuttamaton siirtyminen kestävään talousjärjestelmään on olennainen osa EU:n uutta teollisuusstrategiaa.

► Hiilineutraali Suomi 2035

Hallitus on sitoutunut toimimaan tavalla, jonka seurauksena Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilnegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Jotta päätöksistä päästään toteutukseen, hallitus on käynnistänyt useita toimenpidekokonaisuuksia, osaksi siitä syystä, että löydettäisiin uusia toimenpiteitä päästöjen vähentämiseksi, osaksi olemassaolevien toimenpiteiden nopeuttamiseksi. Keinoihin lukeutuu useita uusia ilmastopoliittisia päätöksiä, päästövapaa sähkön- ja lämmöntuotanto ennen 2030-luvun loppua, pienentynyt ekologinen jalanjälki, kiertoalouden edistäminen ja ilmastoystävällinen elintarvikkepolitiikka. Verotuksessa painopiste siirretään ympäristöhaittojen verotukseen.

► Kansallinen kiertotalouden tiekartta

Vuonna 2016 Suomelle laadittiin Sitran johdolla kansallinen kiertotalouden tiekartta, ensimmäinen laatuaan maailmassa. Vuonna 2019 päivitetyn tiekartan mukaan pääsemme kiertotalouteen, mikäli seuraavat tavoitteet saavutetaan:

1. Kilpailukyvyyn ja elinvoiman perusta uudistetaan niin, että kiertotalouden ratkaisut nostetaan kilpailukyvyyn ja talouden kasvustrategian keskiöön.
2. Siirrytään vähähiiliseen energiaan ja lisäksi edistetään energian tehokasta käyttöä sekä nostetaan kunnianhimon tasoa ilmasto- ja energiapolitiikassa.
3. Luonnonvaroihin suhtaudutaan niukkuutena, koska kulutus ja tuotanto eivät voi Suomessa enää perustua luonnonvarojen rajattomaan käyttöön, mikäli haluamme saavuttaa Pariisin ilmastopoliittisten tavoitteiden.
4. Arjen päätöksistä tulee käyttövoima muutokselle. Jotta voimme puolittaa hiilijalanjälkeämme vuoteen 2030 mennessä, meiltä vaaditaan uudenlaista suhtautumista omistamiseen, niin kulttuurisesti, verotuksellisesti kuin tulonjaonkin kannalta.

► Kiertotalouden edistämishjelma

Suomen uusi kiertotalouden strateginen edistämishjelma hyväksyttiin tammikuussa 2021. Ohjelma ulottuu vuoteen 2035 ja sen tavoitteena on, että kiertotalous muodostaa Suomen talouden uuden perustan. Ohjelmalla halutaan vahvistaa Suomen roolia edelläkävijänä. Kiertotalous tarjoaa työkaluja vientivetoisen talouden ja työllisyyden vahvistamiseen. Samaan aikaan se vähentää luonnonvarojen käyttöä sekä kasvihuonekaasujen päästöjä. Kiertotaloudessa ei ole kyse ainoastaan taloudesta ja teknisistä ratkaisuista. Siirtymä hiilineutraaliin kiertotalouteen edellyttää kokonaisvaltaista muutosta sekä yhteiskunnan päätöksenteossa ja suunnittelussa että yritysten, kotitalouksien ja kuluttajien asenteissa ja käyttäytymisessä. Ohjelmassa asetetaan tavoitteet, mittarit ja tarvittavat toimenpiteet sekä varataan kiertotalouden edistämiseen ja järjestelmämuutoksen aikaansaamiseen tarvittavat resurssit. Visio Suomi 2035:

- Kestävät tuotteet ja palvelut ovat talouden valtavirtaa ja jakamistalous arkipäivää.
- Valintamme ovat tulevaisuuskestäviä ja vahvistavat reilua hyvinvointiyhteiskuntaa.
- Vähemmällä enemmän: luonnonvarojen käyttö on kestäväää ja materiaalit pysyvät kiertossa pidempään ja turvallisesti.
- Kiertotalouden läpimurto on tehty innovaatioiden, digitaalisten ratkaisujen, fiksun sääntelyn sekä vastuullisten sijoittajien, yritysten ja kuluttajien avulla.
- Kiertotalous-Suomi vaikuttaa maailmalla ja tarjoaa kestäviä ratkaisuja kansainvälisillä markkinoilla.

► Kiertotalouden Green Deal

Green Deal kiertotaloudelle on vapaaehtoinen strateginen sitoumus, jossa osallistujat sitoutuvat vähentämään luonnonvarojen käyttöä, asettamaan tehokkaita tavoitteita ja ryhtymään toimiin, jotka edistävät vähähiilistä kiertotaloutta. Toimenpiteiden on tuettava kiertotalousohjelman luonnonvaratavoitteita, hiilidioksidineutraaliutta ja kestävä talouden edistämistä ennen vuotta 2035. Sitoumuksen kautta pyritään vähentämään raaka-aineiden käyttöä, pidentämään materiaalien ja tuotteiden käyttöikää, luomaan ympäristöystävällisempiä vaihtoehtoja, jotka lisäävät luonnonpääomaa, sekä kehittämään uusia kiertotalouden kanssa yhteensopivia toiminta- ja liiketoimintamalleja. Green deal on suunnattu yrityksille, toimialajärjestöille, kunnille ja alueille.

► Jätesäädöspaketti

Jätelakia uudistettiin heinäkuussa 2021, mikä toi mukanaan lajittelua, kierrätystä ja raportointia koskevia muutoksia. Uudistuksen tavoitteena on edistää kiertotaloutta. Uusi jätelaki velvoittaa kierrättämään yli puolet yhdyskuntajätteestä. Uusi jätelaki vaikuttaa myös jätteiden lajitteluun. Uuden jätelain mukaiset lajitteluvälitteet astuivat voimaan 1.7.2022. Uuden lainsäädännön mukaan jätteiden lajittelu on järjestettävä yrityksen tiloissa, kun viikoittaiset jäte-erät täyttävät asetetut määrät. Laki koskee kuitenkin kaikkia yrityksiä – raportoinnin osalta uusi jätelaki sisältää vaatimuksia kaikille, riippuen esimerkiksi jätteen vuosittaisesta määrästä tai laadusta.

Jätteet jaetaan kahteen ryhmään: yhdyskuntajätteeseen ja muuhun jätteeseen, kuten maataloudessa, yritystoiminnassa tai teollisuudessa syntyvään jätteeseen. Tietyissä tapauksissa eri osat alueet ovat päällekkäisiä ja tiettyihin jätetyyppeihin kuten tekstiileihin, elektroniikkaan, purku- ja rakennusjätteeseen, biologiseen jätteeseen, muoviin, pakkausmateriaaleihin, paperiin, kartonkiin, metalliin, lasiin, akkuihin, kemiallisiin jätteisiin ja vaarallisiin jätteisiin liittyy erityisiä määräyksiä. Uuden lain perustana toimivat EU:n vihreän aloitteen sekä Agenda 2030:n tavoitteet. Tavoitteena on, että kuntien jätteet kierrätetään seuraavassa määrin neljän painopistealueen mukaan:

- Uusiokäytön tavoite: 55 painoprosenttia, viimeistään 1.1.2025.
- Uusiokäytön tavoite: 60 painoprosenttia, viimeistään 1.1.2030.
- Uusiokäytön tavoite: 65 painoprosenttia, viimeistään 1.1.2035.

Painopistealueet on valittu, koska näissä jätevirroissa on erityisiä jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä kierrätyksen edistämiseen liittyviä haasteita tulevien vuosien aikana. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää jätteen syntypaikkalajittelua ja sen pilkkomista pienemmiksi osiksi jät-

teen syntypaikalla ja sekä kunnallisten että yksityisten jäteyrittäjien tekemää lajittelua. Syntypaikka- ja jälkilajittelua on parannettava, jotta voidaan lisätä uusiokäyttöä ja saavuttaa 65 prosentin tavoite. Jätteiden energiakäytössä polttaminen on sallittu 34 prosentille sellaista jätettä, jota ei muuten voi hyödyntää. Kaatopaikalle sijoitetaan vain jätettä, jota ei voida hyödyntää resurssina. Jätesäädöspaketissa tarkennetaan myös jätteen määritelmiä sekä vaarallisen ja muun jätteen virtojen valvontaa ja jäljittämistä. (ym.fi/jatesaadospaketti)

► Suomen ilmastolaki

Nykyinen ilmastolaki (423/2022) tuli voimaan 1.7.2022, kun taas edellinen ilmastolaki, joka oli myös Suomen ensimmäinen ilmastolaki, tuli voimaan vuonna 2015. Ilmastolaki on puitelaki, mikä tarkoittaa, että se velvoittaa ainoastaan viranomaisia. Laki on samalla Suomen ilmastopolitiikan kulmakivi ja sisältää päästövähennystavoitteet vuosille 2030, 2040 ja 2050. Tavoitteena on vähentää päästöjä 60 prosenttia ennen vuotta 2030, 80 prosenttia ennen vuotta 2040 ja 90 prosenttia ennen vuotta 2050. Tavoitteena on kuitenkin saavuttaa 95 prosentin vähennys verrattuna vuoden 1990 päästötasoon. Lain mukaan Suomen tulee olla hiilidioksidineutraali viimeistään vuoteen 2035 mennessä. Ilmastolain säätelyvaikutus perustuu ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmään. Tavoitteiden toteutumista ja toimenpiteiden riittävyttä seurataan vuosittaisessa ilmastovuosisiraportissa. Uuden lain mukaan lain ja suunnittelujärjestelmän tarkoituksena on varmistaa ilmastotoimien oikeudenmukaisuus ja kestävä kehitys.

► Seudulliset ja paikalliset suunnitelmat

Pohjanmaan maakuntasuunnitelman 2040 tavoite on, että Pohjanmaa on kilpailukykyinen alue, jossa väestö voi hyvin ja jossa on hyvä elinympäristö. Pohjanmaan ilmastostrategiassa (2016) Pohjanmaan viitataan nimellä Energiarannikko, ja listataan seuraavat visiot:

- Teemme energistä yhteistyötä sekä rohkeita ja kauaskantoisia päätöksiä.
- Yhteiskuntamme ovat rakenteeltaan kestäviä ja hyviä elinympäristöjä kasvavalle väestölle.
- Maakuntamme on energiaomavarainen ja kaikki energia tuotetaan uusiutuvista lähteistä.
- Lähiruoka-, energia-, jätteidenkäsittely- ja cleantech-osaamisemme ovat kansainvälisiä ja kansallisia vientituotteita.

► Pohjanmaan maakuntastrategia 2022–2025

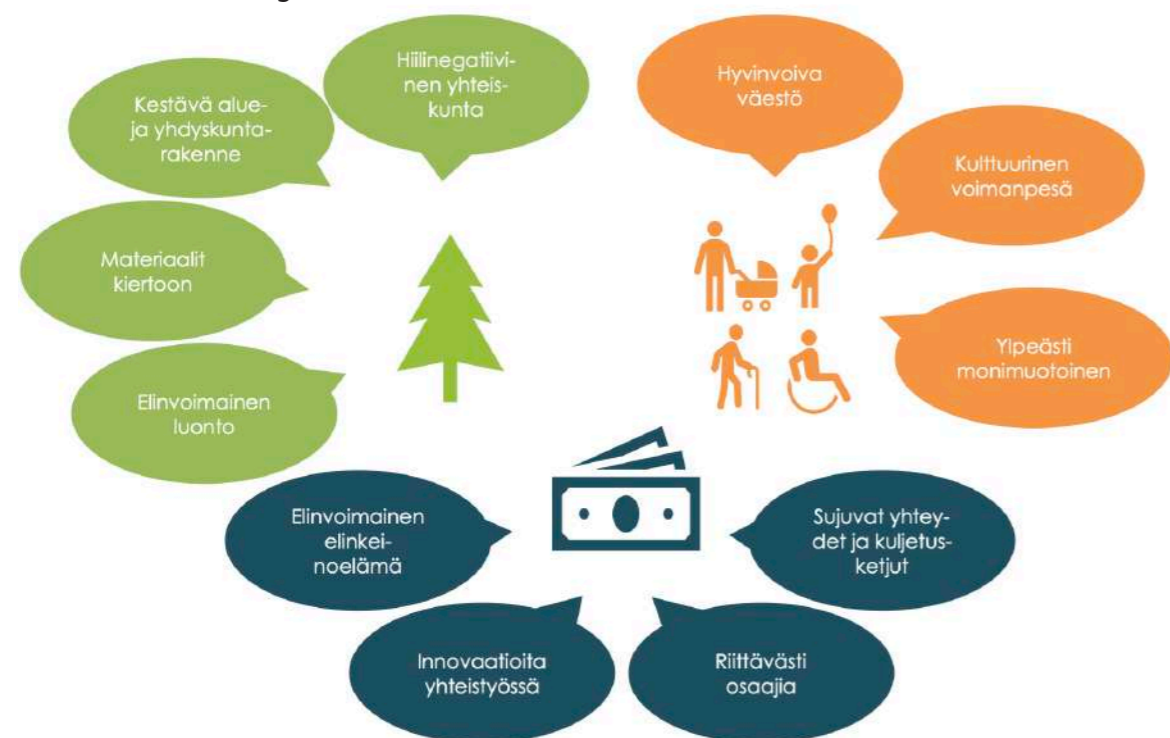
Maakuntastrategia on maakunnan tärkein suunnitteluasiakirja. Dokumentti sisältää kaksi lakisääteistä asiakirjaa: maakuntasuunnitelma ja maakuntaohjelma. Maakuntasuunnitelma ulottuu vuoteen 2050, ja siinä todetaan haluttu pitkän tähtäimen kehitys, kun taas maakuntaohjelma kattaa vuodet 2022–2025 ja siinä täsmennetään pitkän aikavälin tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseen. Maakuntastrategiaan sisältyvät tavoitteet ja toimenpiteet edellyttävät yhteistyötä maakunnan sisällä tai muunlaista laajaa yhteistyötä. Maakuntastrategia noudattaa muita maakuntatason kehittämisdokumentteja. Strategiassa yleisesti muotoillut tavoitteet on määritelty useissa muissa asiakirjoissa. Esimerkiksi elinkeinoelämän ja innovaatiojärjestelmän kehittäminen on kuvattu tarkemmin Pohjanmaan innovaatio- ja kasvustrategiassa, kun taas liikennejärjestelmää kuvataan Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.

MAAKUNTASUUNNITELMAN PRIORITEETILUETTELO

1. Resurssi viisas yhteiskunta
2. Digitalisaatiosta kasvua
3. Riittävästi osaajia
4. Kaikki mukaan

OTE POHJANMAAN MAAKUNTASTRATEGIASTA

Kestävästi vuoteen 2050

3.2 TILANNE POHJANMAALLA | Globaalit yhteydet

Suhteellisen pienistä ja viennistä riippuvaisista toimijoista koostuvalle Pohjanmaan maakunnalle globaalit trendit ja kansainväliset yhteydet ovat erittäin tärkeitä. Pohjanmaalla ja pohjalaisella elinkeinoelämällä on hyvät edellytykset tarjota kiertotalouden mukaisia tavaroita ja palveluita sekä olla mukana ohjaamassa siirtymistä kiertotalouteen paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Monipuolinen elinkeinoelämä, yrittäjähenki ja kansainvälinen näkökulma muodostavat perustan Pohjanmaan mahdollisuuksille kiertotalouteen siirtymiseen tähtäävässä työssä.

Kestävyys ja kiertotalous ovat maailmanlaajuisilla markkinoilla toimiville yrityksille tärkeitä. Pohjanmaan elinkeinoelämällä on yhteyksiä monille globaaleille markkinoille ja eri toimialoille, minkä ansiosta täällä tunnetaan hyvin vallitsevat trendit ja tarpeet. Pohjanmaan yritykset huomaavat ensimmäisten joukossa asiakkaiden tarpeissa tapahtuvat muutokset ja voivat nopeasti mukautua muutostarpeisiin ja -vaatimuksiin ja siirtyä kestävämpiin ratkaisuihin. Fossiilittomaan talouteen ja kiertotalouteen siirtyminen tarkoittaa Pohjanmaalle muutoksia monella tasolla, jotta voimme saavuttaa sekä omat että kansalliset ympäristö- ja ilmastotavoitteet, Agenda 2030:n globaalit tavoitteet ja etenkin säilyttää elinkeinoelämän globaalin kilpailukyvyyn.

Tiekarttaan liittyvässä työssä olemme panneet merkille, että kestävyden käsite on pohjalaisessa yritystoiminnassa huomattavasti vakiintuneempi ja tunnetumpi kuin kiertotalous. Kestävyysajattelu on vakiintunut osa monien yritysten toimintaa, ja kiertotaloudesta voi tulla kestävyystyön työkalu tulevassa muutostyössä.

3.3 KESTÄVÄN KEHITYKSEN VAUHDITTAJAT JA HAASTEET | Uusi arki

Digitalisaatio, kestävä kehitys ja kiertotalous ovat globaaleja megatrendejä, jotka tulevat muuttamaan yhteiskuntaamme – sitä, kuinka elämme, työskentelemme, syömme ja matkustamme. Nähtävissä on jo suuria muutoksia, joilla on merkitystä kaikilla elinkeinoelämän ja yhteiskunnan osa-alueilla.

Keskeinen vauhdittaja kiertotalouteen siirtymiselle on jätteen määrän vähentäminen ja olemassa olevien resurssien hyödyntäminen. Eri materiaaleja käytetään yleensä vain kerran ennen kuin ne muuttuvat jätteeksi. Nykyisin esimerkiksi 10–15 prosenttia kaikesta rakennusmateriaalista päätyy suoraan jätteeksi. Jätehierarkiassa (katso kuva seuraavalla sivulla) tavoitteena on siirtää mahdollisimman suuri osa resurssienkäsittelystä mahdollisimman korkealle. Vain silloin kun kaikki muut mahdollisuudet on suljettu pois, voidaan jätte sijoittaa kaatopaikalle. Kun tuotteet suunnitellaan oikein alusta saakka, voidaan välttää jätteen syntymistä.

Kun yritys seuraa aktiivisesti jätemääriä ja -virtoja sekä havainnollistaa ja tarkastelee niitä kriittisesti, se voi löytää uusia tapoja työskennellä, tehdä yhteistyötä ja kehittyä sekä toimia tehokkaammin ja ympäristöystävällisemmin. Arjessa käytettävien tavaroiden valmistuksessa syntyy suuria jätemääriä. Jos voimme vähentää materiaalihävikkiä, on mahdollista säästää suuria summia samalla kun säästetään resursseja. Esimerkiksi uuden matkapuhelimen valmistuksessa syntyy yli 80 kiloa jätettä ennen kuin tuote on kuluttajalla. Kestävyys on jo nykyisin edellytys ja menestystekijä, kun yritykset, asiakkaat, hankkijat, rahoittajat ja muut sidosryhmät valitsevat yhteistyökumppaneita. On olemassa esimerkkejä yrityksistä, jotka ovat menettäneet asiakkaita, koska eivät ole pystyneet esittämään tietoja hiilijalanjäljestään ja ilmastotyöstään. Yritysten on yhä useammin ilmoitettava hiili-

jalanjälkensä hankintojen yhteydessä. Sijoittajat asettavat jatkossa kestävyydelle korkeat vaatimukset ja kilpailukykyisten yritysten on osoitettava kestäviä tapoja tuottaa ja tarjota palveluita. Yritysten kestävyystyöhön liittyvät kysymykset yleistyvät ja kestävyys otetaan huomioon, kun rahoittajat esimerkiksi arvioivat sijoituksiaan.

Tutkimus osoittaa selkeästi, että ympäristövoitot ovat suuria, kun tuotetaan vähemmän, mutta kestävämpiä tuotteita, ja ennen kaikkea, kun nykyisiä tuotteita käytetään pitempään. Suomen kiertotalouden tiekartassa Sitra toteaa, että aikaisemmat tavat tehdä tulosta eivät enää toimi. Tulevaisuudessa tarvitaan kiertotalouden mukaisia liiketoimintamalleja.

OPTIMAALINEN TILANNE

HUONON VAIHTOEHTO

Jäteportaati tai jätehierarkia. Tavoitteena on siirtää resurssienkäsitteystä mahdollisimman suuri osa hierarkiassa mahdollisimman korkealle.

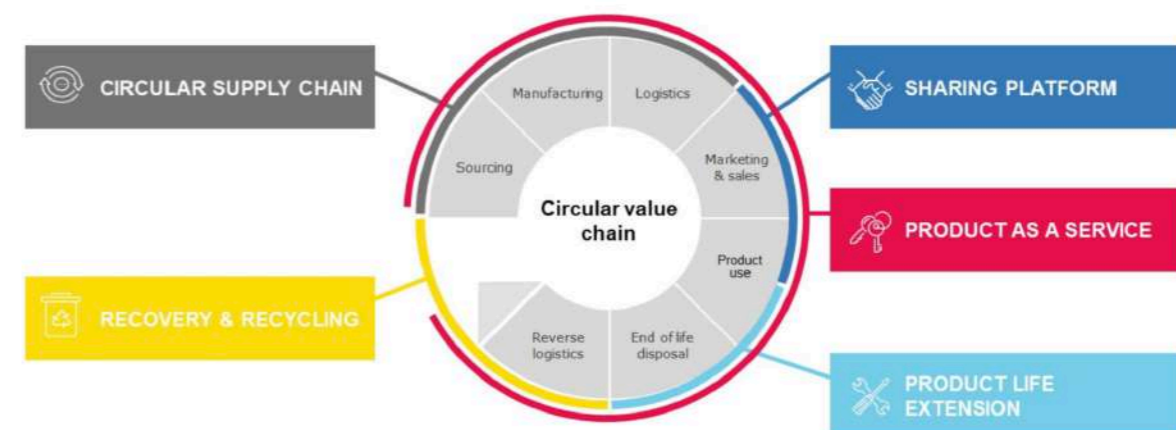
LÄHDE: LACY ET AL: THE CIRCULAR ECONOMY HANDBOOK

3.4 KIERTOTALOUDEN MUKAISET LIKETOIMINTAMALLIT | Uusi kuluttajakäyttäminen

Olemme siirtymässä kiertotalouteen, missä tuotanto ja kulutus yhä suuremmissa määrin perustuvat omistamisen sijasta palveluiden käyttöön. Yrityksen näkökulmasta kiertotalous voi tuoda mukanaan merkittäviä säästöjä ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Älykkäät ratkaisut ja digitaalisiaatio ovat kiertotaloudessa keskeisiä.

Kestävien ja kiertotalouden mukaisten ratkaisujen kysyntä kasvaa koko ajan maailmalla ja Pohjanmaalla. Suomella on hyvät mahdollisuudet kansainväliseksi edelläkävijäksi. Kaikkien yritysten on syytä pohtia tulevaisuuden liiketoimintamallejaan ja selviytymistään maailmassa, missä toiminta ei enää perustu myyjien tuotteiden määrään. Suuri osa tulevaisuuden kuluttajista miettii yhä tarkemmin jokaista ostosta ja kysyy itseltään, tarvitseeko todellakin uusia tuotteita vai voisiko sen sijaan hankkia ne palveluna. Ehkä saman tuotteen voi lainata tai vuokrata omistamisen sijaan? Kiertotalouden liiketoimintamalli lisää liiketaloudellista hyötyä käyttämällä materiaalia tehokkaammin. Yritys voi säästää sekä kustannuksia että ympäristöä huolehtimalla paremmin vanhojen tuotteiden arvosta ja pitämällä olemassaolevat tuotteet pitempään hengissä.

Kiertotaloudessa on viisi liiketoimintamallia. Yksi niistä kuvaa, kuinka organisaatio luo, tarjoaa ja toimittaa arvoa yhtäaikaaisesti laajemmalle sidosryhmien joukolle samaan aikaan kun toiminta minimoi ekologiset ja sosiaaliset vaikutukset. Tässä esiteltävät viisi aluetta osoittavat mahdollisuudet, joita sisältyy kiertotalouden mukaisiin liikemalleihin siirtymiseen.

LÄHDE: ACCENTURE

Pohjanmaalla on pitkät perinteet jätehuollossa. Jätehuolto-yhtiö Stormossen rakensi Suomen ensimmäisen biokaasulaitoksen jo 1989.

KUVA: STORMOSSEN / MIKKO LEHTIMÄKI

”Tuntuu hyvältä olla osa kiertotaloutta, missä suosimme paikallisia tuottajia. Näinä aikoina ei ole lainkaan huono puoli, että luotamme lähituotettuun energia-muotoon, päinvastoin.”

MARCUS SNELLMAN

Snellmanin lihanjalostuksen tekninen johtaja, biokaasun tankkausaseman käyttöönoton jälkeen

CIRCULAR SUPPLY CHAIN – Uusiutuvuus ja kiertotalouden mukaiset toimitusketjut

Kierrätettävälle materiaalille, uusiutuvalla energialla ja resurssitehokkaalle kiertotaloudelle rakentuvat ratkaisut:

- Valitse jo tuotesuunnittelussa uusiutuvia, kierrätettäviä ja biohajoavia materiaaleja.
- Valmista ja myy uusiutuvia raaka-aineita ja osaamista muille yrityksille.
- Käytä fossiilisen energian sijaan uusiutuvaa energiaa. Varmista myös, että uusiutuvien luonnonvarojen käyttö on kestävä. Esimerkiksi muovin korvaaminen puupohjaisilla materiaaleilla ei saa johtaa vastuuttomaan metsänhakkuuseen.

SHARING PLATFORM – Jakamistalouden alustat

Digitaalisten alustojen avulla tapahtuva tavaroiden ja resurssien hyödyntämisteen kasvu ja elinkaaren piteneminen, esimerkiksi vuokraamalla, myymällä, jakamalla ja uudelleen käyttämällä:

- Kun käytetään jakamisalustoja, kuluttajat ja yrittäjät voivat helposti lainata, vuokrata, myydä tai muulla tavoin jakaa omia resurssejaan kuten tuotteita, tiloja ja osaamista.
- Alustan tarjoavat yritykset saavat palkkiosumman ja/tai mainostuloja.

PRODUCT LIFE EXTENSION – Tuotteen elinkaaren pidentäminen

Tuotteita käytetään alkuperäiseen tarkoitukseensa niin pitkään kuin mahdollista tai huollon, korjauksen ja uudelleenvalmistuksen avulla useiden käyttökertojen ajan:

- Koska tuotetta käytetään niin pitkään kuin mahdollista, tarve valmistaa uusia tuotteita vähenee.
- Luonnonvarojen säästäminen ja valmistamisesta johtuvien ympäristövahinkojen väheneminen.
- Suunnittelu, joka tekee tuotteesta helpommin huollettavan, korjattavan, päivitettävän tai uudelleen rakennettavan.

RECOVERY AND RECYCLING – Resurssitehokkuus ja kierrätys

Materiaali- ja energiatehokkaat ratkaisut sekä elinkaarensa päähän tulleiden tavaroiden ja raaka-aineiden uudelleen kerääminen ja uudelleenkäyttö:

- Tuote, sen valmistaminen ja koko arvoketju suunnitellaan niin, että materiaali ja energia käytetään tehokkaasti.
- Uudet raaka-aineet ja tuotteet valmistetaan jätteestä, ylijäämämateriaalista ja käytetyistä tuotteista.
- Varmista, että tuotteet ja materiaali palautetaan ja kierrätetään.
- Yrityksen liikeidea voi olla myös palvelu, joka auttaa asiakasta toimimaan resurssitehokkaasti.

PRODUCT AS A SERVICE – Tuote palveluna

Tarjotaan tuotteiden sijaan palveluita:

- Asiakkaan ei tarvi omistaa kaikkia tuotteita ja asioita, vaan yritys voi sen sijaan myydä ne palveluina.
- Tuote voidaan tarjota esimerkiksi leasing- tai vuokrasopimuksella tai niin, että asiakas maksaa palvelusta, kuten tietystä toiminnosta tai lopputuloksesta.
- Kun asiakas ei enää tarvitse tuotetta, yritys voi tarjota sen toiselle asiakkaalle.
- Yritys saa kilpailuetuja ja tuloja, koska tuote on pitkäikäinen.

KUVA: ORAPAC

”Aktiivisella ja järjestelmällisellä ennaltaehkäisevällä ympäristötyöllä varmistamme, että liiketoimintamme on ympäristön kannalta mahdollisimman vähän haitallista. Joka toimintavuosi asetamme liiketoiminnalle yhden tai useampia ympäristötavoitteita.”

3.5 ÄLÄ TEE ENEMMÄN VAHINKOA KUIN HYVÄÄ | Sudenkuopat

Kun siirrytään kiertotalouteen, on huolehdittava, ettei samaan aikaan aiheuteta haittaa ihmisten terveydelle tai ympäristölle. Kiertotalouden mukainen ei aina ole yhtä kuin kestävä ja päinvastoin. Molemmat puolet on otettava huomioon, ettei luoda riskiä kiertotalouden mukaisten, uusilla tavoilla ympäristölle vahingollisten materiaalivirtojen syntyyn tai lisääntyneeseen tuotantoon ja kulutukseen.

Vaarallisia aineita koskevaa tietoa on selkeytettävä, ettei luoda kestäättömiä ratkaisuja. Uusia tekniikoita kehittämällä voidaan välttää ympäristölle vaarallisten aineiden pääsy takaisin uusien tuotteiden kiertokulkuun. Kemikaaleja koskevan tiedon on esimerkiksi seurattava tuotteen mukana koko sen elinkaaren ajan. Suunnitteluvaihe on siis kiertotalouden tuotteelle erittäin tärkeä. Tuotesuunnittelussa on huomioitava tuotteiden uudelleenikäytön, korjaamisen ja kierrättämisen mahdollisuudet sekä valittava tuotteeseen materiaalit ja aineet, jotka eivät aiheuta haittaa terveydelle ja ympäristölle. Innovaatioilla ja uusilla ajattelutavoilla voidaan tukea kiertotalouden tavoitteet täyttävien uusien materiaalien kehittämistä.

3.6 ESTEANALYYSI | Mikä meitä estää?

Siirtyminen kiertotalouteen kohdistaa huomion uusiin kysymyksiin, uuteen suunnitteluun, uusiin tuotantomenetelmiin, uusiin kulutustottumuksiin, uuteen näkemykseen omistajuudesta ja lisääntyneeseen tuotteiden jakamiseen. Tämä kehitys tulee koskemaan kaikkia yhteiskunnan alueita ja kaikkia ihmisiä. Kohdattavat esteet ja vastaantulevat mahdollisuudet riippuvat yksittäisen yrityksen toimintaympäristöstä ja ne voivat liittyä niin talouteen, säännöksiin ja lainsäädäntöön, tekniikkaan kuin ympäristöönkin. Yksi suurimmista esteistä ja haasteista löytyy useimmiten asenteista ja tottumattomuudesta ajatella uusilla, kiertotalouden mukaisilla tavoilla

Kiertotalouden käsite on epämääräinen ja sillä on monia merkityksiä. Useat yritykset käyttävät käsitettä markkinoinnissaan viittaamaan hyvin erilaisiin toimenpiteisiin ja toimintoihin, mikä tekee vaikeaksi tietää, mitä sillä oikeastaan tarkoitetaan. Kiertotalous on usein ristiriidassa vakiintuneiden käsitysten kanssa. Kehitykselle on myös useita esteitä:

- ▶ Kun tuotetta käytetään, syntyy jätettä. Näissä tapauksissa lineaarinen talous on erittäin vakiintunutta ja muutos on vaikeaa. Yksi esimerkki on nykyinen kertakäyttötuotteiden valmistukselle rakentuva teollisuustuotanto, jossa on sekä halpaa että normaalia, että tuotteesta tulee jätettä (esimerkiksi matkapuhelimet, tulostimet ja vaatteet).
- ▶ Materiaaleja, joihin on sekoitettu tai jotka ovat saastuneet haitallisista aineista kuten asbesti ja myrkyt, ei ole helppo kierrättää tai käyttää uudelleen.
- ▶ Tuotteisiin varastoituneet suuret raaka-ainemäärät ovat vaikeasti kierrätettävissä ja ennen kaikkea uudet tuotteet voivat olla helppoja kierrättää. Miten nykyiset tuotteet kierrätetään? Joka kerta, kun tuote kierrätetään, kuidut ja rakenteet vaurioituvat. Tämä koskee paperia, selluloosakuituja ja muoviraaka-aineita.
- ▶ Kierrätys voi vaatia paljon energiaa ja resursseja, jolloin syntyy vain lisää hiilidioksidipäästöjä.
- ▶ Vallalla on idealistinen kuva täysin jätteettömästä luonnosta.
- ▶ Tiedosta ja osaamisesta on huomattavaa puutetta. Lisäksi puuttuu kannustimia panostaa kiertotalouteen ja kestävään kehitykseen.

- ▶ Asenteet ovat este, erityisesti johdon asenteet yrityksissä, joissa kestävä kehitys ja uudelleenikäyttöä ei nähdä tarpeellisenä tai ensisijaisena tärkeänä.
- ▶ Osa tuotteista ehkä valmistetaan kierrätettäväksi ilman, että niiden kierrättäminen todella varmistetaan. Tuotteita ei suunnitella oikealla tavalla useita elinkaaria varten, vaikka yrityksen muuten sanotaan toimivan kiertotalouden mukaisesti.
- ▶ Miksi kuluttajat siirtyisivät kiertotalouden mukaisiin tuotteisiin, elleivät ne ehkä ole yhtä mukavia ja ovat kalliimpia? Onko todellakin ympäristövoitto panostaa kierrätettyihin tuotteisiin?
- ▶ Ensimmäisten materiaalien korvaaminen kierrätyksellä on kallista ja monimutkaista verrattuna siihen, että jatketaan tehokasta raaka-aineiden talteenottoa uusien tuotteita varten. Kierrätys on vaihtoehto vain silloin, kun on suuri vaara, että raaka-aineista tulee huomattava pula. Yksi esimerkki on puuvillan tuotanto, jonka nykytrendien perusteella pitäisi kasvaa kymmenkertaiseksi, tai tietyt elektroniikkateollisuuden perusmetallit, joiden saatavuus on rajoitettu.
- ▶ Kierrätystuotteilla ja -materiaaleilla ei ole kannattavia markkinoita. Kierrätettyä muovijätettä on markkinoilla runsain määrin, mikä johtaa alhaisiin hintoihin ja kannattamattomaan kierrätykseen.
- ▶ Muutos on haastavaa ja tulevaisuus aina epävarmaa – on vaikea tietää, mitkä päätökset ovat oikeita. On helppo sanoa, että pitkän tähtäimen tavoitteet ulottuvat vuoteen 2040 tai 2050, koska nykyiset omistajat/johto/poliitikot tuskin ovat silloin mukana, eikä heidän siis tarvitse ottaa päätöksistä vastuuta.
- ▶ Lainsäädäntöä ei ole mukautettu uudelleenikäyttöön ja kiertotalouden mukaiseen toimintaan. Materiaalien ja tuotteiden kierrätyksen sijaan olemme keskittyneet turvallisuusvaatimukseen, energiatehokkuuteen ja ympäristövaikutuksiin. Uusi rakennuslaki (2025) edistää kiertotaloutta monin tavoin:
 - Uusien rakennusten tulee olla vähähiilidioksidipitoisia – ilmastopäästöt huomioidaan rakennusten koko elinkaaren ajan ja erityisesti materiaaleja valittaessa.
 - Vaatimukset uusien rakennusten elinkaariominaisuuksille (elinikä ja miten niitä voidaan muuttaa, korjata ja purkaa).
 - Rakennus- ja purkuluvan hakijan on kyettävä selvittämään rakennuksen purkamisen yhteydessä vapautuvista materiaaleista.
 - Rakennushankkeiden tiedon digitalisointi uudelleenikäytön helpottamiseksi ja materiaalien kierrätykseen.
- ▶ Kerran jätteeksi luokiteltua ei voi koskaan käyttää uusien tuotteiden raaka-aineena.
- ▶ Kunnianhimoinen ilmastopolitiikka on toki hyvä asia, mutta jos jokaisella hallituksella on oma näkemyksensä siitä, miltä lainsäädännön pitäisi ilman pitkän aikavälin tavoitteita näyttää, muutoksesta tulee vaikeaa. Lainsäädännön ennakoimattomuus jarruttaa yritysten halua ryhtyä toimenpiteisiin ilmastokriisin torjumiseksi. Monet yritysjohtajat epäilevät, ettei kestävä kehitys ja ilmastomuutokseen liittyvillä toimenpiteillä ole mitään merkitystä meillä Pohjanmaalla ja Suomessa suuriin teollisuusvaltoihin kuten Yhdysvaltoihin ja Kiinaan verrattuna.

KUVA: STORMOSSEN / MIKKO LEHTIMÄKI

Vuonna 2020 tehtiin Suomen suuryrityksille kysely, jossa kysyttiin, mitkä tekijät vaikuttavat niiden ilmastotoimiin. Yrityksiä kannustaa ennen kaikkea yhteiskuntavastuu, mutta myös se tosiasia, että ilmastotyö vahvistaa yrityksen julkisuuskuvaa ja helpottaa markkinointia. Lainsäädännön ennakoimattomuuden ilmoitettiin olevan suurin este.

Mikä saa yrityksen tarttumaan ilmastotoimiin?

Syy	%
Yhteiskuntavastuu	81
Yrityksen julkisuuskuvan ja markkinoinnin vahvistaminen	44
Yrityksen kilpailuasetelman paraneminen	37
Mahdollisuus olla eturintamassa hillitsemässä ilmastonmuutosta	32
Päästöjen vähentämisen helppous	14
Sää- ja ilmatoriskit	14
Asiakkailta saadut kehittämis ehdotukset	14
Omistajilta tai sijoittajilta saadut kehittämis ehdotukset	14
Lainsäädännön muutokset	8

Mikä vähentää yrityksen halua tarttua ilmastotoimiin?

Syy	%
Lainsäädännön ennakoimattomuus	41
Vähäinen vaikutus ilmastonmuutokseen isossa mittakaavassa	28
Mikään ei heikennä halua tarttua ilmastotoimiin	27
Kilpailukyvyyn heikkeneminen	22
Työkuorman kasvaminen	20
Toimiala on jo lähes hiilineutraali	16
Strategiset päätökset ovat vielä kesken	9
Muut syyt	8
Yrityksen taloudellinen tilanne	8
Asia ei ole asiakkaille tärkeä	5
Strategisten valintojen painopiste on muualla	3

Tutkimustulokset kokonaisuudessaan löytyvät osoitteesta www.uwasa.fi/sites/default/files/2020-11/Ilmassa_ristivetoa%20loppuraportti_30_11_2020.pdf

3.7 KULUTTAJATRENDIT | Saatavuus omistamisen sijaan

Lineaarinen talous ja vahva talouskasvu ovat leimanneet maailmaa vuosikymmenten ajan. Ne rakentuvat mallille, jossa hyödynnetään luonnonvaroja, tuotetaan ja kulutetaan ja sitten laittaudutaan eroon jätteistä. Meneillään oleva ilmastomuutos osoittaa kuitenkin, ettei tämä kehitys ole kestävä. Kiertotalouden käsite syntyi Kiinassa, kun siellä laadittiin 2000-luvun alussa teollisen kehityksen pitkän aikavälin strategia. EU tarttui kestäväan kehitykseen vuosien 2014 ja 2018 ohjelmassaan ja myöhemmin sellaiset toimijat kuten Davosin Maailman talousfoorumi (WEF), YK, Ellen MacArthur Foundation ja Sitra ovat kiinnittäneet erityistä huomiota kiertotalouteen ja kestäväan kehitykseen. Samaan aikaan kun ilmastopolitiikkaan on kiinnitetty enemmän huomiota ja kuluttajien vaatimukset ovat kasvaneet, kestäväan kehityksen kysymyksistä on tullut tärkeä osa myös useiden yritysten toimintaa. Globaalit yhtiöt, kuten Patagonia, Schneider Electric, Houdini ja Siemens, investoivat voimakkaasti ja samaa kehitystä nähdään myös kotimaisissa yhtiöissä, kuten Fiskars, Mirka ja Snellman. Kuluttajien vaatimukset muuttuvat ja olemmekin matkalla niin kutsuttuun access-talouteen, missä tulevaisuuden kuluttajat yhä suuremmissa määrin hakevat pääsyä ja saatavuutta, eivät omistamista. Tämä pakottaa elinkeinoelämän arvioimaan uudelleen sen, miten tuotteita ja palveluita tarjotaan. Eri säännösten vaatimukset ovat selkeitä ja edellyttävät kestäviä ratkaisuja, jotka pakottavat B2B- ja B2C-yritykset arvioimaan arvoketjunsä uudelleen.

Kestäväan kehitykseen liittyvät kysymykset ovat siirtäneet meitä kohti kestäväan kuluttamista ja kestäväan elämäntapaa, pitkälti Greta Thunbergiin ja uuteen, nuoreen ilmastoliikkeeseen kohdistuneen huomion takia. On paljon osoituksia siitä, että tämä kehitys tulee jatkumaan. Jotta pääsemme kestävämpään kuluttamiseen, kaikkien yhteiskunnan toimijoiden on tehtävä osansa. Kestäväan kehitykseen liittyy sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristönäkökohtia. Tottumuksemme vaikuttavat ilmastoon, eikä kiertotalouteen siirtyminen ole vain välttämättömyys, se voi olla jopa helppoa. Jos tarkastelemme sitä palanen kerrallaan, kyse on lainaamisesta, vaihtamisesta, vuokraamisesta, jakamisesta, korjaamisesta, uudelleenkäytöstä ja kierrätetyn kuluttamisesta kestäväällä tavalla. Kestävien tuotteiden ja materiaalien kysyntä kasvaa, etenkin nuorten kuluttajien keskuudessa.

Monet, erityisesti nuoret, ovat huolissaan tulevaisuudesta ja kokevat vahvaa ilmastoahdistusta. Monet selvitykset osoittavat myös, että kuluttajat siirtävät vastuun elinkeinoelämälle. Aikaisemmin painotettiin enemmän henkilökohtaista vastuuta, mutta yhä useammat toteavat, että yrityksillä tulee olla ja on mahdollisuuksia ottaa vastuu kestävästä kehityksestä. Ilmastomuutos koskee kaikkia, mutta ennen kaikkea nuoria, koska he tulevat elämään ilmastomuutoksen seurausten kanssa koko elämänsä. Pohjoismaalaisen Regeneration 2030 -nuorisoliikkeen tavoitteena on koota Pohjolan ja Itämeren alueen nuoret taistelemaan yhdessä ilmastomuutosta vastaan. Heidän mukaansa juuri nuorten on oltava eturintamassa, jotta saadaan aikaan muutos, joka tekee kestävästä kulutuksesta ja tuotannosta normaalia.

Millään brändillä ei ole varaa olla laiskalla puolella aikana, jolloin painopiste ei ole siinä, mitä teit aiemmin, vaan se siirtyy yhä enemmän siihen, mitä teet ja aiot tehdä.

12 VASTUULLISTA KULUTTAMISTA

”Voidea ostaa se, mitä tarvitsemme omiin tarpeisiimme vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää omat tarpeensa.”

YK:N KESTÄVÄN KULUTUKSEN MÄÄRITELMÄ

4. CASE POHJANMAA

4.1 NÄIN MEILLÄ ON TEHTY | Rani Plast, Mirka, Orapac, Snellman ja Dermosil

Kuinka yritykset Pohjanmalla työskentelevät kestäväan kehityksen ja kiertotalouden kysymysten parissa? Olemme poimineet tähän joitakin esimerkkejä eturintamassa kulkevista yrityksistä, jotka voi hyvästä syystä nähdä edelläkävijöinä. Muitakin luonnollisesti on, mutta nämä toimivat hyvinä esimerkkeinä monellakin tasolla.

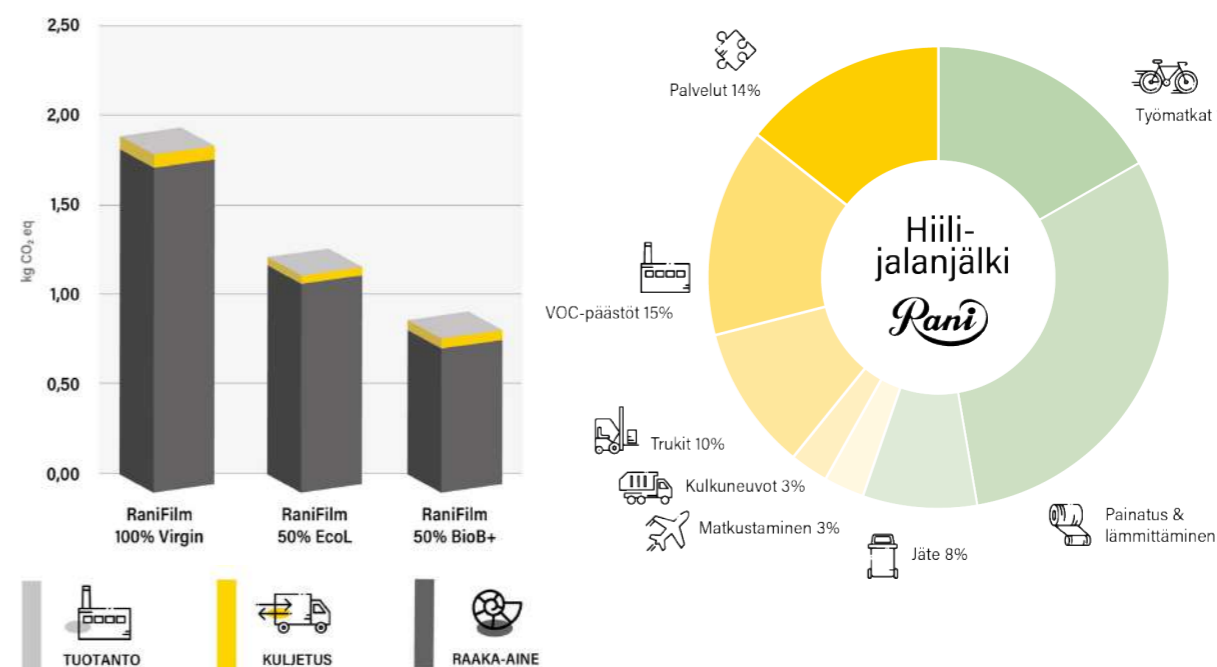

Huomio kierrätykseen

”Pakkausratkaisujen johtavana valmistajana Rani Plast kantaa vastuuta kestävämmästä tulevaisuudesta. Kestävyys on oleellinen osa liiketoimintastrategiaamme, jossa pyrimme valmistamaan ensiluokkaisia, ympäristön kannalta hyväksyttäviä tuotteita, jotka ovat mahdollisimman kestäviä. Voimme huomattavasti pienentää hiilijalanjälkeämme lisäämällä kierrätetyn muoviraaka-aineen osuutta pakkauskelmussa. Olemme jo nyt ryhtyneet toimenpiteisiin, joilla vähennämme hiilijalanjälkeämme siirtymällä 100-prosenttisesti uusiutuviin energianlähteisiin ja tähtäämme hiilineutraaliin toimintaan vuonna 2035”.

www.raniplast.com/sustainability

► RANI PLASTIN HIILIJALANJÄLKI

Emme tuhlaa

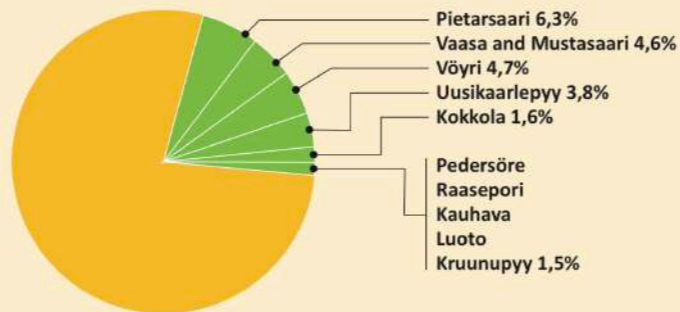
”Meillä Mirkassa on ollut itsestänselvyys, ettemme tuhlaa omia tai asiakkaiden taloudellisia tai aineellisia resursseja. Yhtä itsestänselvää meille on maapallon resurssien säästäminen. Pyrimme vähentämään ympäristövaikutuksiamme, mikä osuu hyvin yrityksen arvojen kanssa ja vähentää myös kustannuksia. Olemme tehneet tiiviisti työtä säästääksemme energiaa ja raaka-aineita, vähentääksemme jätemääriä, lisätäksemme uudelleenkäyttöä ja vähentääksemme hajoamattomien kemikaalien käyttöä.”

www.mirka.com/sustainability

SUPPORT OF LOCAL SUPPLIERS 2018 (FINLAND)

We always use local suppliers whenever possible.

Supplier expenses to local municipalities 2018 (< 100 km from all four of our manufacturing sites in Finland)
22,5% of total expenses

Mahdollisimman ympäristöystävällistä

”Orapac in liiketoiminnan tavoitteisiin kuuluu haitallisten ympäristövaikutusten minimoointi. Aktiivisilla ja järjestelmällisillä ennaltaehkäisevillä ympäristötoimilla varmistamme, että toimintamme tapahtuu mahdollisimman pitkälle ympäristöä säästän. Tavoitteena on minimoida päästöt ilmaan, maaperään ja vesistöön, minimoida tuotannosta syntyvä jätteen määrä, ehkäistä riskejä ja hätätilanteita, hyödyntää tehokkaasti toiminnassa tarvittavia resursseja sekä kehittää jatkuvasti ympäristöjohtamisjärjestelmäämme.”

www.orapac.fi/vastuullisuus/

ORAPACIN VUOSITTAISET YMPÄRISTÖTAVOITTEET

- 2012:** Prosessivapaa painolevyjen kehitys.
- 2013:** Vesiohenteinen offsetlakka
- 2014:** Öljynpuhdistus.
- 2015:** Pakkauslaatikoiden palautusjärjestelmä.
- 2016:** Hukkapaperin paalaus.
- 2017:** Painomakulatuurin vähentäminen.
- 2018:** Painokoneen hukkalämmön käyttö.
- 2019:** Polttoöljyn käytön vähentäminen uusimalla ikkunat ja ovet ja asentamalla lisäeristys.

- 2020:** Aurinkovoimalaitoksen asentaminen.
- 2021:** Lämpöjärjestelmän vaihto.
- 2022:** Uuden varaston katolla aurinkoenergiajärjestelmän laajennus. Laitoksen nimellisteho 108 kW.
- 2023:** Aaltopahvikoneen jäähditys korvataan suljetulla jäähditysjärjestelmällä.
- 2024:** Aurinkovoimalan laajennus +100 000 kWh.
- 2025:** Muutostyö höyrykattilalle uusiutuvan (Neste MY) dieselin käyttöön.

Hyvällä omallatunnolla

”Meillä Snellmannilla ihmisten, luonnon ja eläinten hyvinvointi on aina keskeistä. Haluamme myös koko ajan toimia entistä paremmin. Meille vastuullisuus tarkoittaa ennen kaikkea yksinkertaisesti sitä, että kuluttaja voi hyvällä omallatunnolla valita tuotteemme kaupan hyllyltä. Tavoitteenamme on jatkuvasti vähentää toimintamme ympäristökuormitusta. Konkreettisesti on kyse siitä, että olemme siirtyneet tehtaassamme öljystä biokaasuun ja vähentäneet huomattavasti pakkausmuovin määrää.”

www.snellman.fi/fi/vastuu/

► SNELLMAN HUOMIOI KESTÄVÄN KEHITYKSEN SEURAAVILLA NELJÄLLÄ PAINOPISTEALUEELLA

IHMISET

Ihmiskuvamme perustuu yksinkertaiseen arvoon – kohtelee toisia kuten toivoisit itseäsi kohdeltavan.

ELÄIMET

Voit aina luottaa siihen, että huolehdimme eläinten hyvinvoinnista yhdessä tuottajiemme kanssa.

YMPÄRISTÖ

Olemme vaihtaneet öljyn biokaasuun ja vähentäneet huomattavasti pakkausmuovin määrää.

TUOTTEET

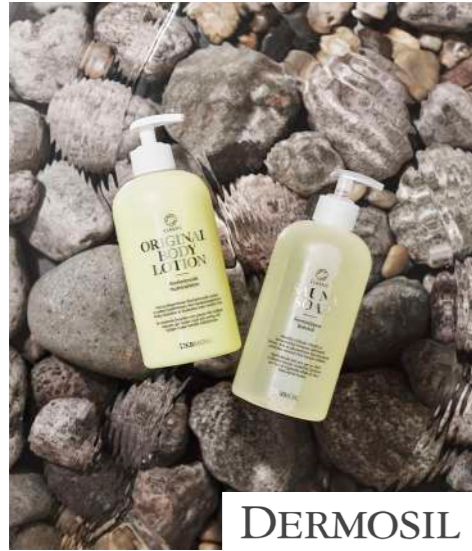
Käytämme aina suomalaista lihaa, jotta voimme tehdä mahdollisimman aitoja ja luonnollisia tuotteita.

► VUOSITTAISET ENERGIA- JA YMPÄRISTÖTEOT

- 2004:** Oma vedenpuhdistuslaitos.
- 2007:** Asensimme tehtaalle ensimmäisen lämpöpumpun, jonka ansiosta säästimme lähes 400 000 kg öljyä ja samalla vähensimme hiilidioksidipäästöjä 1200 tonnia vuodessa.
- 2009:** Otimme käyttöön seuraavan lämpöpumpun, öljyn käyttö laski 800 000 kg ja myös CO₂-päästöt laskivat edelleen 2 400 tonnia vuodessa.
- 2012:** Prosesseissa syntyvää hukkalämpöä alettiin käyttää veden ja ilman lämmittämiseen tehtaalla, 1 000 000 kilowattitunnin säästö vuodessa.
- 2014:** Vaihdoin öljyn biokaasuun. Vuositasolla säästämme 1 150 000 kg öljyä ja vähennämme CO₂-päästöjä 3 450 tonnilla vuodessa.
- 2017:** Kiertovesipumput optimoitiin ja asensimme taajuusmuuttajan. Säästöjä syntyi 1 000 000 kilowattituntia vuodessa.
- 2019:** Kolmas lämpöpumppu asennettiin.
- 2020:** Pietarsaaren Kuusisaaren avattiin biokaasun tankkausasema, joka on avoinna myös yleisölle.
- 2021:** Lihanjalostuksen ja Valmisruuan tuotteet

- valmistetaan täysin uusiutuvalla energialla, ja myös sähkössä ja lämmityksessä.
- 2022:** Solmimme kotimaisen tuulivoimatuottajan kanssa pitkäaikaisen tuulivoiman toimitussopimuksen. Tuulisähkön toimitus alkaa vuonna 2025.
- 2023:** Laskimme koko konsernin kasvihuonekaasupäästöt GHG-protokollan mukaisesti. Panostuksemme uusiutuvaan energiaan ja energiatehokkuuteen näkyvät myönteisesti toiminnassamme.
- 2023:** Biokaasutankkausasema raskaalle liikenteelle. Asema hyödyntää sekä LBG (liquefied biogas) että LNG (liquefied natural gas) kaasuja.

DERMOSIL

Hyviä tekoja

”Dermoshop on perheyritys ja vastuullisuus on aina ollut itsestään selvä osa toimintaamme. Pääkonttorimme ikkunas- ta avautuu Unescon maailmanperintöalue. Se on aina inspi- roinut meitä hyviin päätöksiin. Haluamme tarjota vastuullisia ja yksilöllisiä tuotteita kaikille kuluttajille. Vastuullisuusohjel- mamme rakentuu olennaisuusanalyysille, joka määrittelee ne vastuulliset teot, joilla on suurin vaikutus ympäristöömme, yhteiskuntaan ja yksilöön. Koko kestävän kehityksen proses- simme perustuu vastuulliseen ja kestävään toimintaan jat- kuvan kehityksen ja yhteistyön kautta sekä todentamisen ja sertifiointin avulla. Dermosil-tuotteiden tulee tuntua hyvältä iholla, tehdä siitä luonnollisen kaunis ja samalla asiakkaan on voitava luottaa valmistusmenetelmiin. Sitä on vastuullisuus käytännössä.”

www.dermosil.fi/meista/vastuullisuus

► PAKKAUSTEN OPTIMOINTI JA JÄTTEIDEN VÄHENTÄMINEN

Lisäämme kierrätettävän materiaalin käyttöä ja uudelleenkäytettävän materiaalin osuutta pakkauk- sissamme. Kaikki Dermosil-pullot ovat jo kierrätettäviä, tarjoamme täyttöpakkauksia ja sanomme ulkopakkauksille ei.

► VÄHÄHIILINEN TILAUS- JA TOIMITUSKETJU

Ylläpidämme ja lisäämme tuotantoa mahdollisimman lähellä asiakkaita. Tuotteet kuljetetaan asiakkaalle suoraan ilman välikäsiä, mikä vähentää huomattavasti sekä kustannuksia että ympäristövaikutuksia.

► VASTUULLISTA IHONHOITOA

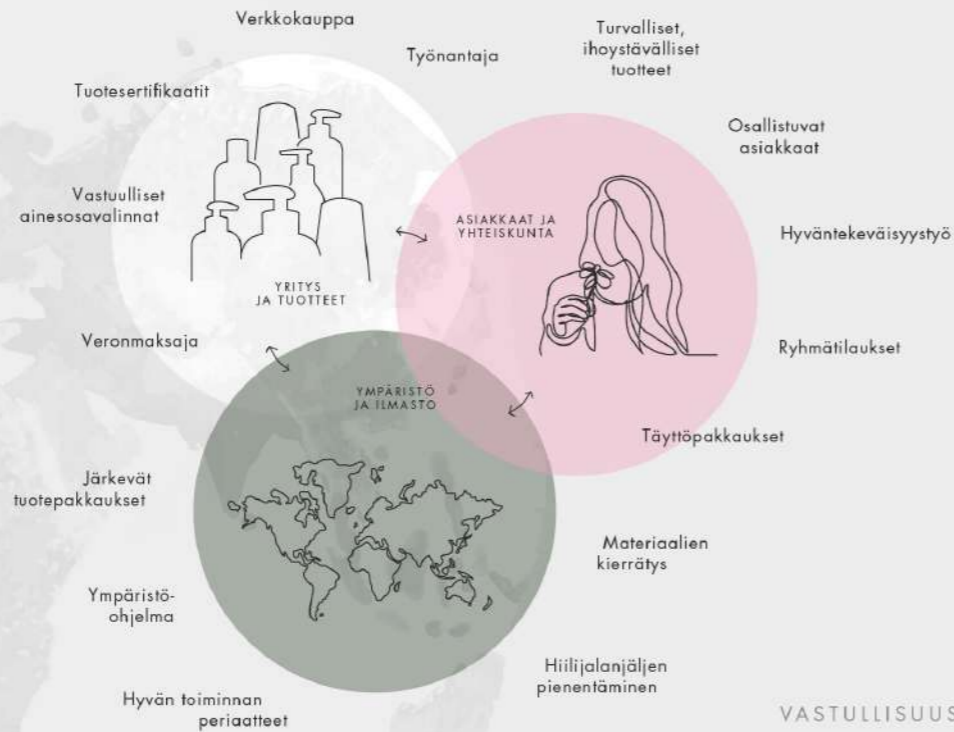
Lupaamme voimakkaasti tukea vastuullista kosmetiikan kuluttamista. Ei ole sattumaa, että suurelle osalle tuotteistamme on myönnetty Suomen Allergia-, Iho- ja Astmaliton tunnuksen käyttöoikeus ja että ohjaamme osan liikevaihdoistamme hyväntekeväisyyteen.

KUVA: KATJA LÖSÖNEN

DERMOSIL

Meille on tärkeää olla hyvä ja osallistuva yrityskansalainen ja kannamme vastuuta taloudesta, ympäristöstä ja yhteiskunnasta. Tämä tarkoittaa konkreettisia tekoja joilla tuemme niin kansallisia kuin kansainvälisiä kestävän kehityksen tavoitteita. Tätä kehitystä emme rakenna yksin, vaan teemme sen yhdessä, sinä ja me!

Pohjanmaa on yksi Suomen johtavista tuulivoima-alueista – laskettuna pinta-alan, väestön sekä tuulivoimapuistojen ja turbiinien kokonaismäärän perusteella.

5. TYÖKALUT JA OPPAAT

5.1 YK:N GLOBAALIT KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET | Kaikilla samat lähtökohdat

Yhä useammat organisaatiot ovat kytkeneet toiminnan strategisen suunnittelun ja kestävyystyön Agenda 2030 -ohjelman globaaleihin tavoitteisiin. Yrityksillä on keskeinen rooli työssä, jossa pyritään YK:n asettamiin 17 globaaliin kestävä kehityksen tavoitteeseen ja 169 osatavoitteeseen, joihin perustuu käytännössä kaikki kestävä kehitys ja kiertotalouteen liittyvä työ. Yrityksen koosta ja toimialasta riippumatta kaikki voivat osallistua tavoitteiden edistämiseen.

Suomi on jo saavuttanut tai on saavuttamassa useita Agenda 2030:n tavoitteita. Ennen kaikkea tämä koskee köyhyyden poistamiseen, terveyteen ja hyvinvointiin, hyvään koulutukseen kaikille, puhtaaseen veteen, puhtaan energian saatavuuteen, ihmisarvoisiin työoloihin ja talouskasvuun, teollisuuteen ja innovaatioihin, eriarvoisuuden vähentämiseen, kestäviin kaupunkeihin ja yhteisöihin sekä toimiiviin instituutioihin ja oikeusjärjestelmään liittyviä tavoitteita. Kansallisesta näkökulmasta suurimmat Agenda 2030:n toteuttamisen haasteet liittyvät kulutus- ja tuotantomallien muuttamiseen, ilmastotoimiin, meriin ja merien luonnonvaroihin sekä muiden maiden tukemiseen. Yritykset voivat mukauttaa toimintatapaansa näyttääkseen, että edistävät osaltaan globaaleja kestävä kehityksen tavoitteita. Nykyisin se voi jopa olla kilpailukyvyyn edellytys. Järjestelmällisestä kestävä kehityksen tavoitteisiin liittyvästä työstä on yrityksille useita hyötyjä:

- ▶ Sitä mukaa kuin **asiakkaista tulee ilmastotietoisempia**, he tekevät valintoja kestävyysnäkökulmasta käsin. On etu, jos voitte osoittaa oman panostuksenne (ympäristön kestävyys).
- ▶ **Monimuotoiset ja osallistavat työpaikat** luovat paremmat edellytykset innovaatioille ja markkinoiden laajentumiselle (sosiaalinen kestävyys).
- ▶ **Sijoittajat**, jotka haluavat varmistaa riskienhallinnan ja hyvät arvot, voivat edellyttää yritykseltä kestävyysstrategiaa tai -suunnitelmaa.
- ▶ Tämän päivän **tiedostavat, ennen kaikkea nuoret, kyvyt** työskentelevät mieluiten yrityksissä, joissa kestävä kehitys ja siihen liittyvä ajattelu on selkeästi esillä.
- ▶ Kaikessa toiminnassa on enemmän tai myöhemmin seurattava **uutta lainsäädäntöä, sopimuksia ja kansainvälisiä odotuksia**. Jatkossa on suuri etu, jos globaalit kestävä kehityksen tavoitteet toimivat jo työnne lähtökohdaksi. On kuitenkin muistettava, että yksikään yritys ei voi samanaikaisesti ja yhtä suuressa määrin tähdätä kaikkiin kestävä kehityksen tavoitteisiin. Yritysjohdajan tai yrittäjän on keskityttävä niihin alueisiin, jotka tuntuvat realistisilta ja olennaisilta juuri oman toiminnan kannalta.

”Pohjoismaat ovat olleet pitkään kestävä kehityksen edelläkävijöitä, mutta nyt 72 prosenttia yrityksistä sanoo olevansa skeptinen maailman kyvystä saavuttaa globaalit kestävä kehityksen tavoitteet vuoteen 2030 mennessä. Yksityisellä sektorilla on suuri rooli, mutta muutoksen mahdollistajana. tarvitaan, yritysten on omaksuttava uusi johtajuuden aikakausi, joka asettaa etusijalle kestävä kehityksen.”

THE PATH TOWARDS 2030: NORDIC CORPORATE SUSTAINABILITY STOCKTAKE
Global Compact Nordic Survey 2023

TEHKÄÄ NÄIN - MUISTILISTA

- ▶ Tutustukaa **Agenda 2030** -ohjelmaan ja globaaleihin kestävä kehityksen tavoitteisiin, www.kestavakehitys.fi.
- ▶ Mihin kestävä kehityksen tavoitealueisiin toimintanne liittyy – ja **mihin voitte vaikuttaa?**
- ▶ **Millaista kestävyystyötä jo teette** ja mihin kestävä kehityksen globaaleihin tavoitteisiin tekemänne työ liittyy?
- ▶ Minkä tavoitteiden suhteen voitte jatkaa **konkreettista** työtä omassa toiminnassanne?
- ▶ Tehkää **selkeä suunnitelma** siitä, kuinka työ tapahtuu ja kuka sitä ohjaa.
- ▶ Mitä voitte **mitata** ja minkä tavoitteiden saavuttaminen on kohtuullista?
- ▶ **Kertokaa**, sekä sisäisesti että ulkoisesti, mitä tapahtuu ja miksi. Olkaa avoimia kaikkien kiinnostuneiden työntekijöiden osallistumiselle.
- ▶ **Kootkaa työnne tulokset** ja arvioikaa, mikä on toiminut hyvin ja mitä pitää säätää.
- ▶ Huolehtikaa siitä, että kestävyystyö on yrityksessä **jatkuva prosessi**, jota arvioidaan säännöllisesti, mikäli aiotte ottaa käyttöön uusia toimenpiteitä tai liittää mukaan muita kestävä kehityksen tavoitteita.

5.2 HIILIJALANJÄLJEN LASKENTA | GHG-protokolla

Jokaisen yrityksen pitäisi tehdä suunnitelma, joka sisältää selkeät tavoitteet ja aikataulun sille, kuinka yritys voi osaltaan vähentää ilmaston lämpenemistä. Kestävä kehityksen kysymysten ja yrityksen hiilijalanjalan raportoinnin rooli tulee tulevaisuudessa yhä kasvamaan.

Ilmaston lämpeneminen johtuu hiilidioksidin ja muiden kasvihuonekaasujen pitoisuuksien lisääntymisestä ilmakehässä. Kasvihuonekaasut vaikuttavat kuin viltti olisi asetettu peitteeksi koko maapallon päälle. Lämpötilan kohoaminen nostaa merenpintaa, kutistaa napajäätiköitä, tekee meristä happamampia ja lämpimämpiä, lisää tulipaloja, edistää sairauksien leviämistä ja heikentää golfvirtaa. Mutta hiilidioksidi yksin ei ole syyllinen. Eri kasvihuonekaasut vaikuttavat ilmastoon. Jos arvioidaan, että hiilidioksidin (CO²) suhdeluku on 1, niin metaanikaasun (CH₄) on 28, typpikaasujen (N₂O) 265, kun taas eri metaanikaasujen ja kylmäaineiden vaikutus on 1 300–20 000 kertaa suurempi.

Yritysten ilmastolaskelmista ja hiilijalanjaljesta on tullut tärkeitä. Jotta ne ovat yritysten viestinnässä ja raportoinnissa uskottavia, niiden tulee perustua hyväksytyihin periaatteisiin. Hiilijalanjalan on perustuttava tosiasioihin, eikä yksittäisiin mielipiteisiin tai kaavamaisiin oletuksiin. Laskelmien tavoite on sekä osoittaa yrityksen hiilijalanjalan objektiivisesti nykytilanteessa että asettaa yritykselle hiilijalanjalan ja ympäristövaikutuksen pienentämiseen liittyvä tavoite määrättylle ajanjaksolle.

Greenhouse Gas Protocol on yleisimmin hyväksytty järjestelmä yrityksen toiminnasta aiheutuvan hiilijalanjalan laskemiseen. Lisätietoa: ghgprotocol.org

LASKELMAT JAETAAN KOLMEEN TASOON – SCOPE

SCOPE 1: Käsittää yrityksen suorat päästöt omasta lämmöntuotannosta, polttoprosesseista, tuotantoprosesseista, kulkuneuvoista ja työkoneista, päästöistä ja hävikistä.

SCOPE 2: Epäsuorat energiatuotannon päästöt ostetusta sähköstä, kaukolämmöstä, kaukojäähdytyksestä ja höyrystä.

SCOPE 3: Vaikeimmin arvioitava alue, joka käsittää hankittujen tavaroiden ja palveluiden, pääomahyödykkeiden (koneet ja laitteet), hankittujen tavaroiden kuljetusten, jätteen käsittelyn, henkilökunnan matkojen sekä myytyjen tai vuokrattujen tuotteiden käytön vaikutukset.

Aloitettaessa valitaan ensin lähtökohtana käytettävä tilanne tai vertailuvuosi (nykytilanne), asetetaan ilmastotavoitteet ja kuvataan menetelmät. Sen jälkeen lasketaan ainakin scopet 1 ja 2. Scope 3 koskee sekä hankittuja että myytyjä tuotteita, raaka-aineita ja toimintoja. Tässä valitaan yrityksen kannalta relevanteimmat alueet, joilla yrityksen hiilijalanjälki ja ilmastovaikutukset ovat suurimmat. Alueet, joilla vaikutus on pieni, voidaan jättää pois. Kun ensimmäistä vertailuvuotta koskevat laskelmat on tehty, asetetaan yrityksen hiilijalanjäljen pienentämiseksi konkreettinen tavoite ja aikataulu. Tavoitteena on oltava huomattava hiilijalanjäljen vähentäminen, esimerkiksi 50 tai 70 prosenttia kymmenen vuoden kuluessa vertailuvuodesta. Tavoite liitetään yrityksen avainlukuihin kuten liikevaihto, myytyjen tuotteiden määrä tai työntekijämäärä.

Vertailujen tekeminen yritysten välillä on vaikeaa. Yritysten edellytykset eroavat ja ne toimivat eri aloilla. Laskelmien on tarkoitus osoittaa, mitä yritys itse tekee ja millaisia selkeitä ja mitattavia tavoitteita hiilijalanjäljen ja ilmastovaikutusten vähentämiseksi on asetettu.

Älkää myöskään unohtako viestiä asiasta.

TEHKÄÄ NÄIN – MUISTILISTA

- ▶ Tutustukaa GHG-protokollaan: ghgprotocol.org

- ▶ Aloittakaa **hiilijalanjäljen laskeminen** ja asettakaa vähentämiseksi tavoite. Valitkaa työtä varten vastuuhenkilö tai -ryhmä ja päättäkää aikataulusta
- ▶ Osallistukaa mielellään kurssille tai **koulutukseen**, jossa opastetaan laskelmien tekemisessä.
- ▶ Määrittelkää, mistä scopesta aloitate ja **kerätkää** käytöstä ja materiaaleista **dataa**, jota laskelmiin tarvitaan (sähkönkulutus, lämpö, matkat, raaka-aineet, pakkaukset, kuljetukset).
- ▶ Laskekaa **ensimmäisen vertailuvuoden** hiilijalanjälki, tehkää tilanteeseen soveltuvia rajoituksia ja yleistyksiä – muuten asiasta tulee liian monimutkainen.
- ▶ **Valitkaa yksinkertaisimmat toteutettavat toimenpiteet** ja käynnistäkää muutostyöt.
- ▶ **Kertokaa** tavoitteista ja toimenpiteistä viestinnässä ja markkinoinnissa (walk and talk, aiheesta lisää seuraavassa kestävyysviestintää koskevassa luvussa).

5.3 VIESTINTÄ | Walk & talk

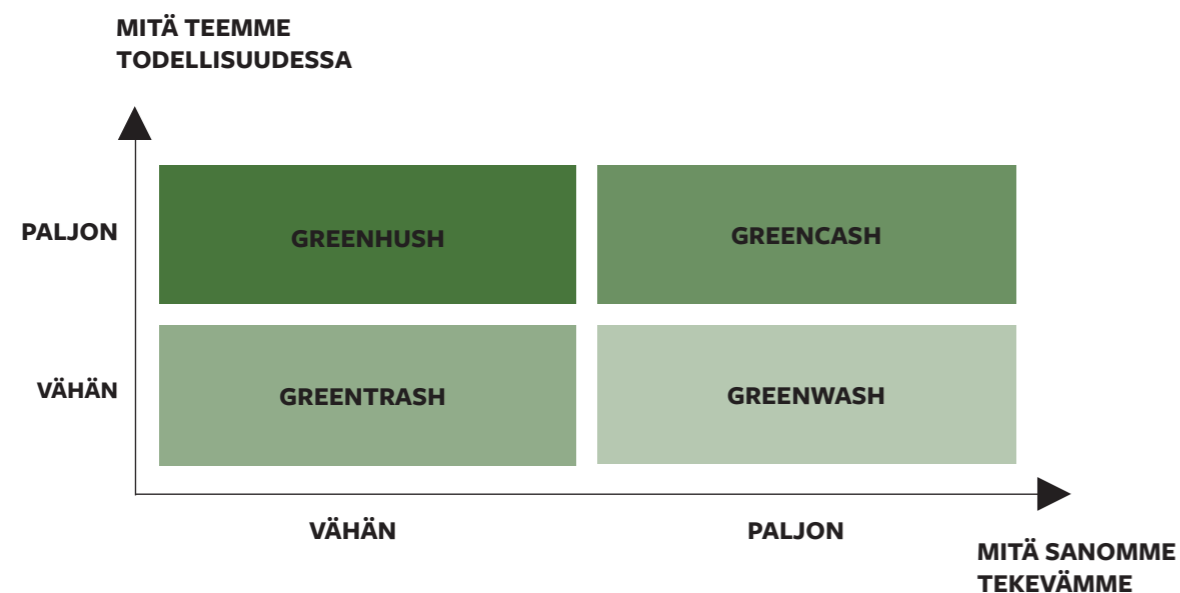
Aktiivinen kestävyysviestintä vahvistaa brändiä, inspiroi muita ja vie kehitystä eteenpäin. Muistakaa keskittyä konkreettisiin, todistettuihin vaikutuksiin ja panostuksiin. Viestikää vain tosiasioista, älkää esittäkö asioita ympäristöystävällisempinä kuin ne todellisuudessa ovat. Vastuullisuustyötä on tärkeää korostaa ja siitä tulee viestiä, mutta kun yritykset väittävät olevansa vihreitä tai ympäristöystävällisiä ilman perusteita, on kyse viherpesusta. Ole läpinäkyvä ja rehellinen.

Ympäristöväitteitä koskevan direktiivin (Green Claims Directive) tavoitteena on suojella kuluttajia harhaanjohtavalta markkinoinnilta (B2C) ja lisätä ympäristöväitteiden uskottavuutta asettamalla yrityksille selkeät standardit ja vaatimukset. Direktiivin mukaan yritysten tulee voida perustella vihreät väitteensä tieteellisillä todisteilla ja läpinäkyvyydellä. Väitteiden ja merkintöjen tulee olla selkeitä ja kertoa tarkasti, mihin ympäristöominaisuuksiin ne viittaavat, kuten kestävyteen tai kierrätettävyyteen esimerkiksi hyväksytyjen elinkaarianalyysien (LCA) avulla. Direktiivi koskee kaikkia yrityksiä mikroyrityksiä (alle 10 työntekijää ja alle 2 miljoonan euron liikevaihto) lukuun ottamatta. Kestävyttä ja ympäristöä koskevan kuluttajille suunnatun tiedon tulee olla luotettavaa, vertailukelpoista ja tieteellistä. Tiedon tulee osoittaa vaikutusten, näkökulmien ja suorituskyvyn merkitys elinkaarinäkökulmasta. Yrityksen kaupallisessa viestinnässä käytettyjen väitteiden tulee olla riippumattoman kolmannen osapuolen vahvistamia. Direktiivi on pantava täytäntöön kokonaisuudessaan viimeistään helmikuussa 2026.

10 VINKKIÄ – NÄIN TUNNISTAT GREENWASHINGIN:

(FUTERRA SUSTAINABILITY CONSULTANCY)

- 1. Epäselvä kieli.** Sanat ja käsitteet, joiden sisältö on epäselvä, esimerkiksi ympäristöystävällinen.
- 2. Likaisten yritysten vihreät tuotteet.** Esimerkiksi energiansäästölamppuja tehtaalta, joka päästää jätettä Itämereen.
- 3. Houkuttelevat kuvat.** Kauniita, vihreitä valokuvia, jotka viittaavat (täysin vailla todisteita) ympäristöhyötyihin kuten pakoputkesta pursuavat kukat
- 4. Epäolennaiset väitteet.** Tuodaan esille vihreä ominaisuus silloin, kun kaikki muu asiaan liittyvä on aika lailla muuta kuin vihreää.
- 5. Luokan priimus?** Kertoo olevansa hieman kaikkia muita vihreämpi, kun loput joukosta ovat ympäristön suhteen jokseenkin surkeita.
- 6. Uskottavuus nolla.** ”Osta ekologisia savukkeitamme”. Vaarallisen tuotteen muuttaminen hivenen vihreämmäksi ei tee siitä tippaakaan parempaa.
- 7. Siansaksa ja kapulakieli.** Sanat ja ilmaukset, jotka vain tutkijat voivat tarkistaa ja ymmärtää.
- 8. Mielikuvitusystävät.** Merkintä, joka näyttää luotettavan organisaation suositukselta. Valitettavasti organisaatiota vain ei ole olemassa.
- 9. Todisteiden puute.** Saattaa pitää paikkansa. Mutta missä ovat todisteet?
- 10. Suoranaiset valheet.** Tekäistut väitteet, todisteet tai luvut.

Onnistuneen kestävyystyön avain on siis ”walk & talk”. Silloin sekä viedään kehitystä eteenpäin kohti kestävämpiä ratkaisuja yritystoiminnan kaikilla osa-alueilla että samaan aikaan viestitään tehdyistä edistysaskelista. Ne eivät sulje toisiaan pois. Päinvastoin, ne edellyttävät toisiaan. Nelikenttä näyttää yrityksen kestävyystyön neljä erilaista seurausta.

LÄHDE: GUSTAV STENBECKIN LUENTO CERM-HANKKEEN SEMINAARISSA PIETARSAARESSA HELMIKUUSSA 2020.

GREENTRASH: Kestävyysajattelua ei oteta vakavasti, eikä siitä puhuta.

GREENWASH: Kestävyysajattelua ei oteta vakavasti, vaikka toisin väitetään.

GREENHUSH: Kestävyysajattelu otetaan vakavasti, mutta siitä ei kerrota.

GREENCASH: Kestävyysajattelu otetaan vakavasti ja samaan aikaan siitä kerrotaan jatkuvasti.

VALMIINA VIESTIMÄÄN? TEHKÄÄ NÄIN

1. Aloittakaa kestävyysviestintä. Älkää tehkö siitä liian vaikeaa.
2. Viestikää ottamistanne edistysaskeleista ja siitä, mitä aiotte tehdä.
3. Olkaa avoimia ja rehellisiä, se luo uskottavuutta.
4. Välttäkää sanomasta mitään, mikä ei pidä paikkaansa, muuten kyse on vain viherpesusta.
5. Älkää siirtäkö viestintää hetkeen, jolloin toimintanne on täysin kestävä kehityksen mukaista, kenenkään toiminta ei ole.

5.4 RAPORTOINTI | Ota mittarit avuksi

Se mitä mitataan, tulee tehdä, on tapana sanoa. Mutta miten kestävyyttä mitataan? Yksi tapa osoittaa, mitä yrityksenä teette, on kestävä kehityksen raportointi. Raportin tärkeimmät näkökohdat voi tiivistää seuraaviin kolmeen kohtaan:

- ▶ Kestävä kehityksen raportin on oltava **olennainen** ja keskittyttävä niihin kestävä kehityksen osa-alueisiin, jotka ovat tärkeimpiä organisaatiolle ja sidosryhmille.
- ▶ Kestävä kehityksen raportin on oltava **uskottava** sekä standardien ja toimialan käytäntöjen mukainen. Sisällön on oltava sidosryhmien ja rahoittajien kannalta vertailtavissa olevaa. Huolehdi siitä, että raportoitavan datan keräämisessä käytettävät prosessit ja vakiintuneet menettelytavat ovat luotettavia.
- ▶ Kestävä kehityksen raportin on **suuntauduttava tulevaan** ja huomiota on kiinnitettävä tulevan toiminnan riskeihin ja mahdollisuuksiin. Millä tavoin tuotteet ja palvelut voivat olla osa kestävä liiketoimintaa? Selkeä tarina yrityksen roolista tekee yrityksestä ja raportista kiinnostavamman.

Kestävä kehityksen raportoinnille on olemassa useita erilaisia standardeja, jotka antavat ohjeita vastuullisuusasioiden raportoinnissa. Yleisimmin hyväksytty on **Global Reporting Initiative (GRI)**. GRI on kansainvälinen riippumaton standardointielin, joka auttaa yrityksiä ja organisaatioita ymmärtämään ja kommunikoimaan kestävyystyönsä. Se on yksi maailman käytetyimmistä ja luotettavimmista kestävä kehityksen raportoinnin kehyksistä.

ISO 14001 määrittelee ympäristöjärjestelmää koskevat vaatimukset, joiden avulla yritykset ja organisaatiot voivat parantaa ympäristönsuojelunsa tasoa. Sekä GRI-standardeja ja ISO 14001 -standardia voidaan käyttää kokonaisuudessaan tai osin parantamaan asteittain ympäristöjärjestelmää.

Environment-Management and Audit Scheme, EMAS, on EU:n oma ympäristöraportoinnin ja ympäristöjohtamisen väline. EMAS-järjestelmän päätavoite on parantaa yritysten ja organisaatioiden ympäristöasioihin liittyvää työtä. EMAS-järjestelmä muistuttaa ISO 14001 -standardia, koska niiden ympäristöjärjestelmää koskevat vaatimukset vastaavat toisiaan.

Kaksoisolennaisuusanalyysi on tapa, jolla yritykset voivat tunnistaa ne kestävyden osaalueet, jotka ovat olennaisia niiden toiminnan kannalta. Analyysi huomioi sekä yrityksen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön että yrityksen altistumisen näille tekijöille. Tämä tarkoittaa, että yrityksen on tarkasteltava asioita kahdesta eri näkökulmasta:

Sisältä ulospäin. Miten yrityksen toiminta vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntaan (esimerkiksi hiilidioksidipäästöt).

Ulkoa sisäänpäin. Miten ulkoiset tekijät, kuten ilmastonmuutos tai uudet säädökset, vaikuttavat yrityksen talouteen ja toimintaan.

Kaksoisolennaisuusanalyysin tarkoituksena on varmistaa, että yritykset raportoivat juuri niiden toiminnan ja sidosryhmien kannalta merkittävimmistä asioista. Analyysia voidaan myös käyttää yritysten kestävyden edistämiseen tunnistamalla ne alueet, joilla yritys voi tehdä suurimman muutoksen. Kaksoisolennaisuus auttaa yrityksiä priorisoimaan ne kestävyden kysymykset, jotka ovat tärkeimpiä heidän raportoinnissaan.

Tammikussa 2024 astui voimaan EU-direktiivi **CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive)**, joka velvoittaa yritykset olemaan avoimia toimintansa vaikutuksista yhteiskuntaan ja ympäristöön. CSRD:n tavoitteena on lisätä yritysten vastuullisuusraporttien läpinäkyvyyttä ja vertailukelpoisuutta sekä integroida yritysvastuutietoa yritysten vuosikertomuksiin.

CSRD-AIKATAULU

1.1.2024	1.1.2025	1.1.2026	1.1.2028
Pörssiyritykset, jotka työllistävät vähintään 500 työntekijää.	Yritykset, jotka täyttävät vähintään kaksi seuraavista ehdoista: <ul style="list-style-type: none"> • työllistävät vähintään 250 työntekijää. • vähintään 40 miljoonan euron liikevaihto. • vähintään 20 miljoonan euron tase. 	Listatut PK-yritykset.	EU:n ulkopuoliset yritykset joilla EU:n alueella liikevaihto yli 150 M€.
ENSIMMÄINEN RAPORTOINTI 2025	ENSIMMÄINEN RAPORTOINTI 2026	ENSIMMÄINEN RAPORTOINTI 2027	ENSIMMÄINEN RAPORTOINTI 2029

Keskeinen osa direktiiviä on **ESRS (European Sustainability Reporting Standards)**, joka tarjoaa yrityksille yhteisen mallin kestävyteen liittyvän tiedon raportoimiseen 12 eri osa-alueella. Lyhyesti sanottuna, CSRD määrittelee, mitkä asiat yritysten pitää raportoida, ja ESRS kertoo, kuinka se tehdään. Tavoitteena on varmistaa, että yritykset raportoivat olennaista ja luotettavaa tietoa, joka auttaa sijoittajia ja muita sidosryhmiä tekemään perusteltuja päätöksiä. Standardit sisältävät:

Teemakohtaiset standardit. Ympäristö, sosiaaliset kysymykset ja hallintotapa (ESG).

Toimialakohtaiset vaatimukset. Räätelöidyt vaatimukset eri toimialoille.

Kiertotalouden mittaaminen on epätasällista. Tämä johtuu osittain siitä, että kiertotalouden määritelmät vaihtelevat, ja toisaalta siitä, ettei vielä ole olemassa yleisesti hyväksyttyä käytäntöä. ESRS-standardissa on kuitenkin resurssien käyttöä ja kiertotaloutta käsittelevä teemakohtainen standardi (ESRS E5), joka voi toimia työkaluna yrityksille niiden kiertotaloustoimien mittaamiseen. Tämä kuitenkin edellyttää, että yritys katsoo kiertotalouden olevan sen toiminnan kannalta olennainen tekijä. ESRS E5 vaatii yrityksiltä yksityiskohtaisen yleiskatsauksen, joka sisältää vaikutusanalyysin ja arvioinnin riskeistä ja mahdollisuuksista, hallintokriteerit, toteutetut strategiat, kestävä kehityksen tavoitteet sekä erityistä tietoa sisään- ja ulosvirtaavista materiaalivirroista, mukaan lukien jätehuolto. Tavoitteena on edistää liiketoimintamallia, jossa keskitytään maksimoimaan resurssien arvo pitkällä aikavälillä ja edistetään uudistumista, uudelleenkäyttöä, regenerointia ja kierrätystä.

ESRS – MITÄ RAPORTOIDAAN?

MONIALAISET STANDARDIT	AIHEKOHTAISET STANDARDIT	ALAKOHTAISET STANDARDIT
<p>ESRS 1 Yleiset raportointivaatimukset.</p> <p>ESRS 2 Yleiset tiedot.</p>	<p>Ympäristö</p> <p>E1 Ilmastonmuutos E2 Saastuminen E3 Vesi ja merien luonnonvarat E4 Luonnon monimuotoisuus E5 Luonnonvarat ja kiertotalous</p> <p>Sosiaaliset</p> <p>S1 Oma työvoimaa S2 Työntekijät arvoketjussa S3 Vaikutuksen kohteena olevat yhteisöt S4 Kuluttajat ja loppukäyttäjät</p> <p>Hallintotapa</p> <p>G1 Toimintatapa</p>	<p>Ensimmäiset kahdeksan standardia rakenteilla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öljy ja kaasut • Hiili, louhokset ja kaivostoimintaa • Maantiekuljetusta • Maatalous, karjanhoito ja kalastus • Moottorikäyttöiset ajoneuvot • Energian tuotanto ja tilat • Ruoka ja juoma • Tekstiilit, asusteet, kengät ja korut

HYVÄÄ MUISTAA RAPORTOINNIN YHTEYDESSÄ

1. Tutustukaa globaaleihin kestävä kehityksen tavoitteisiin sekä alan yleisesti hyväksytyihin standardeihin.
2. Selkiyttäkää motiivinne ja tavoitteenne.
3. Valitkaa yrityksen tavoitteisiin ja tilanteeseen sopivat työkalut ja menetelmät.
4. Pyrkikää kautta linjan johdonmukaisuuteen organisaation päämääristä aina sisäisiin käytäntöihin asti.
5. Sopikaa tulkinnan pelisäännöistä, mutta olkaa tarpeen tullen valmiita muuttamaan niitä.
6. Osallistakaa työyhteisöä ja sidosryhmiä.
7. Viestikää tuloksista avoimesti, rehellisesti ja vastuullisesti.
8. Miettikää kartoituksen tulosten käyttömahdollisuuksia – eri näkökulmista.
9. Seuratkaa ja arvioikaa toimintaa säännöllisesti ja asettakaa uusia tavoitteita

5.5 HUOLEHDI JÄTTEISTÄ | Peruseriaatteen

Jätelainsäädännön tulevilla muutoksilla on merkitystä myös elinkeinoelämälle. Tavoitteena on muun muassa vähentää jätteen määrää ja lisätä uudelleenkäyttöä ja kierrätystä. Kokemukset osoittavat, että kiinnostus kestävyysajatteluun herää usein, kun aletaan tarkastella jätevirtoja ja -määriä.

TOIMIKAA NÄIN

- Tehkää jätteestä näkyvää.** Seuraamalla jätemääriä, -jakeita, -virtoja sekä tyhjennysvälejä saatte paremman kuvan siitä, millaisia resursseja jätteessä on.
- Arvioikaa jätteet.** Mitä jätteestänne on kierrätettävissä? Oikea lajittelu johtaa automaattisesti kestävyysajatteluun. Lisäksi tarjolla on säästö- ja jopa ansaintamahdollisuuksia.
- Arvioikaa tuotekonsepti.** Voitteko tarjota korjausta, palautusten vastaanottoa, uudelleenkäyttöä tai kierrätystä tuotteillenne, niiden osille tai pakkauksille?
- Tehkää yhteistyötä.** Yksikään yritys ei pysty omin avuin siirtymään kiertotalouteen. Yhteistyössä teidän jätteenne voi edistää toisten yritysten kiertotaloutta ja päinvastoin. Yhden jäte voi olla toisen resurssi.
- Viestikää asiakkaille,** kuinka tuotteiden käsittely vähentää ympäristövaikutuksia.
- Vähentäkää jätettä.** Kestävässä tulevaisuudessa on kyse muustakin kuin kierrätyksestä, tavoitteena on jätteen toiminta. Pohtikaa, kuinka voitte vähentää jätteen määrää.
- Suunnitelkaa tuotteet** alusta saakka oikein elinkaarinäkökulmasta.
- Tehkää oikeista valinnoista helppoja.** Kuinka voimme tehdä asiakkaalle helpommaksi kierrättää oikein? Uudelleenkäyttö on tehokas tapa pidentää tuotteiden elinikää.

6. LUE LISÄÄ

- ▶ **CIRCit** – circitnord.com/workbooks
Työkirjat jotka helpottavat siirtymistä kiertotalouteen.
- ▶ **Circle Economy** – www.circle-economy.com
Edunvalvontajärjestö, joka pyrkii nopeuttamaan siirtymistä kiertotalouteen. Julkaisee myös Circular Gap Reportin (CGR): circularity-gap.world
- ▶ **Circular Economy Handbook** – www.accenture.com/circulareconomyhandbook
Missä olemme nyt, missä haluamme olla ja kuinka sinne pääsemme?
- ▶ **Ellen MacArthur Foundation** – www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy
Yksi maailman johtavista organisaatioista kiertotalouteen siirtymisessä.
- ▶ **EU Taxonomy Compass** – ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/taxonomy-compass
EU on kehittänyt työkalun, jonka avulla on helpompi tutustua erilaisiin teknisen arvioinnin kriteereihin.
- ▶ **EU Taxonomy Navigator** – ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy
Verkkosivusto, joka tarjoaa useita työkaluja, joiden avulla käyttäjät voivat ymmärtää EU:n taksonomiaa yksinkertaisella ja käytännöllisellä tavalla.
- ▶ **European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG)** www.efrag.org/en
Vastaa ESRS-standardien kehittämisestä.
- ▶ **Kiertotalouden Green Deal** – ym.fi/kiertotalouden-green-deal
Vapaaehtoinen strateginen sitoumus, jossa mukaan lähtevät toimijat sitoutuvat vähentämään luonnonvarojen käyttöä ja asettamaan vaikuttavia tavoitteita.
- ▶ **Kiertotalous-Suomi (KiSu)** – kiertotaloussuomi.fi
Kiertotalouden tiedon keskus.
- ▶ **Materiaalitori** – www.materiaalitori.fi
Kotimainen kohtaamispaikka jätteen ja sivuvirtojen tuottajille ja kierrättäjille.
- ▶ **Nordic Circular Economy Playbook** – pub.norden.org/us2022-468/#
Työkalu, jonka avulla voit syventää ymmärrystäsi kiertotaloudesta
- ▶ **Nordic Circular Hotspot** – nordiccircularhotspot.org
Pohjoismainen verkosto ja fasilitaattori, joka nopeuttaa siirtymistä kestäväan ja kiertotalouteen.
- ▶ **Science Based Targets Initiative** – sciencebasedtargets.org
Kehittää standardeja, työkaluja ja ohjeita, joiden avulla yritykset ja rahoituslaitokset voivat sovittaa tieteeseen perustuvat tavoitteet uusimman ilmastotutkimuksen kanssa. Katso *Getting started*-opas: sciencebasedtargets.org/resources/files/Getting-Started-Guide.pdf
- ▶ **Sitoumus2050** – sitoumus2050.fi/fi_FI/koti#/1
Sitoumus2050 on ilmainen ja vapaaehtoinen työkalu organisaatioiden kestävyystyön kehittämiseen, tavoitteen asettamiseen, mittaamiseen ja raportointiin.
- ▶ **Sitra – Circular Economy Business Model Playbook**
www.sitra.fi/en/publications/sustainable-growth-with-circular-economy-business-models/
Työkalu Suomen valmistavalle teollisuudelle. Sitralla on muutakin lukemisen arvoista: www.sitra.fi
- ▶ **The 1.5°C Business Playbook** – exponentialroadmap.org/1-5c-business-playbook
Hyödyllinen yrityksille, jotka haluavat aktiivisesti osallistua ilmastomuutoksen torjumiseen ja edistää Pariisin sopimuksen tavoitteita.

7. SANASTO

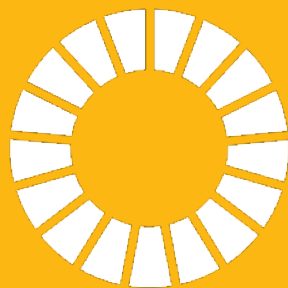
Biodiversiteetti	Elävä biologinen monimuotoisuus.
Biokaasu	Kaasu, jota syntyy, kun eri mikrobit hajottavat eloperäistä ainetta hapettomissa olosuhteissa.
Biopolttoaine	Biomassasta tai eloperäisestä materiaalista valmistettu polttoaine.
Biotalous	Uusiutuvien luonnonvarojen käyttö ruuan, energian, tuotteiden ja palveluiden tuotannossa.
Cleantech	Kutsutaan myös nimellä puhdas teknologia. Kattaa teknologiat, tuotteet, palvelut, prosessit ja suljetut järjestelmät, jotka edistävät luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja ehkäisevät tai vähentävät liiketoiminnan kielteisiä ympäristövaikutuksia.
CSDR	Corporate Sustainability Reporting Directive. EU-direktiivi, joka koskee yritysten kestävyteen liittyvää raportointia. Direktiivin tavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä ja suojella yrityksiä viherpesulta yhdenmukaistamalla kestävään kehityksen raportoinnin standardit.
Ekologinen jalanjälki	Sen maa- tai vesialueen koko, joka tarvitaan yksikön – ihmisen tai ihmisryhmän – kuluttaman ravinnon, materiaalien ja energian tuottamiseen sekä syntyneiden jätteiden käsittelyyn.
ESRS	European Sustainability Reporting Standard. Eurooppalainen yhteinen raportointikehys yritysten kestävyden raportointiin. Se sisältää 12 toimialoista riippumatonta standardia, joista 2 on yleisiä ja 10 toimialakohtaisia. Standardit kattavat vähimmäistiedonantovaatimukset hallinnon, strategian ja liiketoimintamallin suhteessa keskeisiin kestävyden kysymyksiin, politiikan ja toimenpidesuunnitelmat olennaisten kysymysten tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja hallitsemiseksi sekä mittareiden ja tavoitteiden edistymisen seuraamiseksi.
Global Reporting Initiative	Voittoa tavoittelematon organisaatio (GRI), jonka työ kattaa kaikki kolme kestävyysnäkökulmaa: sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen. Ylläpitää myös kestävään kehityksen raportointiin liittyvää ohjeistoa, jonka tavoitteena on maailmanlaajuisesti kestävä talous. Tärkein periaate on olennaisuusanalyysi.
Green House Gas	Niin kutsuttu GHG-protokolla on maailmanlaajuinen standardi kasvi-huonekaasupäästöjen mittaamiseen, käsittelyyn ja raportointiin. Protokolla hyödyntää niin kutsuttuja scopeja, alueita, joilla helpotetaan yritysten ja organisaatioiden välisiä vertailuja.
Hiilidioksidiekvivalentti	CO ₂ e. Huomioi suorien hiilidioksidipäästöjen lisäksi muut tärkeät kasvi-huonekaasut kuten metaanin (CH ₄) ja typpioksiduulin (N ₂ O). Vaikutus ilmaistaan CO ₂ -yksikköinä.
Hiilijalanjälki	Carbon foot print. Kuvailee ihmisen toiminnan ja kulutuksen ilmastonmuutosta kiihdyttäviä haitallisia vaikutuksia. Jos nettohiilijalanjälki on nolla, toimintoa kutsutaan hiilineutraaliksi. Se ei siis vaikuta globaaliin ilmaston lämpenemiseen.

Hiilikädenjälki	Carbon handprint. Suomessa kehitetty menetelmä, joka kuvailee ilmastohyötyä, siis tuotteen, prosessin tai palvelun päästövähennys-potentiaalia. Lue lisää osoitteesta www.handprint.fi
Jakamistalous	Taloudellinen ajatustapa, jossa esineiden, palveluiden ja muiden hyödykkeiden käyttömahdollisuus on tärkeämpää kuin niiden omistaminen.
Liiketoiminnan ekosysteemi	Yritysten, tutkimus-, koulutus- ja innovaatiosektorin sekä julkisten toimijoiden verkosto, joka tekee yhteistyötä täydentävien tuotteiden, palveluiden tai uuden osaamisen ja tuotantoresurssien luomiseksi.
LBG – Liquid BioGas	Nesteytetty biokaasu, CH ₄ .
LNG – Liquid Natural Gas	Nesteytetty maakaasu, CH ₄ .
SBG – Synteettinen biokaasu	Metaanikaasu, CH ₄ , biomassasta termokemiallisesti valmistettu metaanipolttoaine.

8. LÄHTEET

Aktuell hållbarhet	– www.aktuellhallbarhet.se
Biotalous	– www.biotalous.fi
Business Finland	– www.businessfinland.fi
Circuit	– www.circuitnord.com
Ellen MacArthur foundation	– www.ellenmacarthurfoundation.org
EU:n taksonomia	finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en
Euroopan komissio	– www.ec.europa.eu
Futerra	– www.wearefuterra.com
Hållbarhetsguiden	– www.hallbarhetsguiden.se
Keino	– www.hankintakeino.fi
Kestavakehitys.fi	– www.kestavakehitys.fi
Motiva	– www.motiva.fi
Nordic Innovation	– www.nordicinnovation.org
Pohjanmaan liitto	– www.obotnia.fi
Sitra	– www.sitra.fi
Taival	– www.taival.com
Valtioneuvosto	– www.valtioneuvosto.fi
Ympäristöministeriö	– www.ym.fi

► Lisäksi artikkeleihin, lehtiin, webinaareihin ja seminaareihin perustuvaa trendiseurantaa sekä kokemuksia ja esimerkkejä yrityksistä Pohjanmaalla.

POHJANMAA MATKALLA MUUTOKSEEN

KESTÄVÄN KEHITYKSEN JA KIERTOTALOUDEN TIEKARTTA

Oy Pietarsaaren seudun Kehittämissyhtiö Concordia

www.concordia.jakobstad.fi

Vaasanseudun Kehitys Oy VASEK

www.vasek.fi

Oy Yritystalo Dynamo

www.dynamonarpes.fi

Kristiinankaupungin elinkeinokeskus Oy

www.businesskrs.fi